לציונות—לסוציאליזם—לאחוות עמים

יום ו', כ"ו באדר תשמ"ז, 27 במרס 1987 / שנה מ"ד מס' 13305 / המחיר 1.35 שקל כולל מע"מ

ברונפמן יבדוק השתתפות בריה"מ במכביה

אדגר ברונפמן, מראשי הקונגרס היהודי העולמי, יתבקש לבדוק אפשרות השתתפות משלחת מברית־המועצות וארצות מזרח אירופה במכביית הבר־מצווה בעוד שנתיים.
זאת גילה אתמול במסיבת עיתונאים בת"א מרכוס ארבייטמן, נשיא מכבי העולמי, בתום דיונים בת"א, בהם השתתפו נציגים מ־16 מדינות.

אריה רוזנצוייג ציין כי במכביה הבאה יוכנס ענף ספורט חדש — ניווט. כך יגיע מספר ענפי הספורט ל־30. (שע"ה)

שמעון פרס נועץ בתומכי אש"ף בשטחים בשאלת הייצוג הפלשתיני בוועידה בי"ל

פרס טען כי הייצוג צריך להיות שלא ע"י אישים המשתייכים למסגרת אש"ף ועל כך חלקו עליו בני שיחו ● עם זאת סבורים כי בפגישה זאת – הראשונה מסוגה – מתרחק שר־החוץ מן „האופציה הירדנית" ונע לעבר „האופציה הפלשתינית" ● הפגישות האחרונות מעוררות עניין רב בקרב רבת־עמון

סניורא, אבו־רחמא וסרי נוסייבה בדרכם לפגישה עם שר־החוץ פרס (צילום: ישראלי)

מאת פנחס ענברי, כתב „על המשמר"

מנהיג מפלגת העבודה שמעון פרס נועד אתמול בלשכתו במשרד החוץ עם משלחת של תומכי אש"ף בשטחים. בפגישה ראשונה מסוגה. הנושא העיקרי שבו דנו היה הייצוג הפלשתיני בתהליך המדיני.

לכתבנו נודע כי שר החוץ אמר לאורחיו כי הייצוג הזה צריך להעשות מחוץ למסגרת אש"ף ובנקודה זאת חלקו עליו בני שיחו: הם הדגישו כי אש"ף הוא הנציג הלגיטימי היחיד של העם הפלשתיני.

המחלוקת — הגדרה עצמית

משלחת תומכי אש"ף גם דרשה משר החוץ להכיר בזכות ההגדרה העצמית של העם הפלשתיני. הם אמרו לו: לאחר שהברת

(סוף בעמוד 4)

שמיר ידון עם נציג סין על שילובה בוועידה

מאת כתבנו המדיני בירושלים

מנכ"ל משרד החוץ אברהם טמיר עומד להיפגש היום בניו־יורק עם שגרירה של סין באו"ם ולשוחח עמו על התנאים לשילובה של פקין בוועידה בין־לאומית לשלום במזרח התיכון. טמיר נפגש שלשום עם שגרירה של ברית המועצות באו"ם ושוחח עמו באותו עניין. בגלל פרסום מוקדם, מוטלת בספק פגישה שנועדה לטמיר עם שגריר תוניס באו"ם

הצעתו האחרונה של לוי למנוע התמוטטות בוועידת „חרות" ● עמוד 2

קרטר: סוריה מעוניינת במו"מ ישיר על הגולן ● עמוד 3

אחד ממייסדי „חזבאללה" נעצר בפאריס ● עמוד 22

השופט לוין מאיים להעמיד את עו"ד שפטל לדין ● עמוד 4

קרטר בירושלים (צילום: ישראלי)

החלטה המתפרשת כעונש לירושלים בעקבות פרשת פולארד
נדחתה בקשת ישראל לפריסת חובות

ההחלטה של ועדת הקונגרס עשוייה לגרום לישראל הפסד של 300 מיליון דולר בשנה הקרובה ו־2.5 מיליארד בתוך עשר שנים ● פקידים בסטייט דפרטמנט מקווים עדיין שישראל תעביר לה חומר מחקירת ועדת הבירור

מאת זאב בליצר, כתב „על המשמר" בארה"ב

וושינגטון. — ועדת משנה של הקונגרס הנחיתה מהלומה על ישראל ומצרים, כאשר דחתה את הצעות המימשל להסדיר מחדש את חובותיהן הגדולים לארה"ב.

ישראל עומדת להפסיד 300 מיליון דולר בשנה הקרובה בלבד, ו־2.5 מיליארד תוך העשור הקרוב, אם לא יהיה אפשר להעביר את רוע הגזירה. מצרים, שחובה לארה"ב קצת פחות מזה של ישראל, תפסיד פחות.

משקיפים בקונגרס הסכימו אמש, כי החלטת ועדת הקונגרס נועדה בחלקה להעניש את ישראל על פרשת פולארד.

יו"ר תת ועדת ההקצבות של בית הנבחרים הדמוקרט דייויד אוביי הגיש תיקון לחוק, שתכליתו לדחות כל אפשרות של הנחות בתשלום חובות לפני שמיעת עדויות מלאה בקונגרס.

הוועדה של אוביי אישרה במהירות את ההצעה, בציינה כי המימשל מנסה להתחמק מריווח לקונגרס, בכך שהוא מקדם באורח חד־צדדי את תכניותיו.

בסוף השנה שעברה הציע המימשל להקל על מצרים וישראל בשיעור הריבית על מלוות צבאיות שנלקחו מארצות הברית.

הצעה מסובכת

ההצעה המסובכת של המימשל, אשר לא חייבה חקיקה חדשה, היתה מאפשרת למצרים ולישראל לצמצם את התשלומים השנתיים לארה"ב

(סוף בעמוד 4)

הדרג המדיני, ובעיקר שר־הבטחון, עלול להינזק מהחקירה בוועדת אבן

סלע הציג מיסמכים להוכיח שפעל בהוראת הממונים עליו ● חברי הוועדה עסוקים בהצלבת עדויות ● אבן: טרם דנו בכיוון החקירה ובמסקנות

מאת כתבנו המדיני בירושלים, מוטי בסוק כתבנו בכנסת ואבי בניהו כתבנו הצבאי

ועדת מישנה למודיעין של הכנסת חקרה אתמול באריכות את אלוף מישנה אביאם סלע ובדקה את הגירסה שמסר לה לפני מספר ימים בהשוואה לעדויות אחרות, שהוועדה גבתה בימים האחרונים.

נודע, כי סלע הציג בפני הוועדה סידרת מסמכים שסייעו לו להוכיח, כי פעל בהוראת הממונים עליו. הוועדה מתרכזת עתה בברור שתי שאלות עיקריות: הפיקוח על הלישכה לקשרי מדע, בעיקר בתקופה שהפעיל את ג'ונתן פולארד:

אבן: עכשיו רק שומעים

ח"כ אבא אבן, יו"ר ועדת המשנה של ועדת החוץ והבטחון, טען אתמול בהודעה רשמית כי הוא וחבריו לא קיימו עדיין התייעצות כלשהי להסקת מסקנות ביחס לכיוון החקירה וביחס למסמכים שנאספו עד כה.

(סוף בעמוד 4)

מייסד אירגון מבצע המתנדבים „ישראל" מגלה:
שני מתנדבים ב־84 נחשדו בריגול

מדובר בגבר ואשה לא־יהודיים: הגבר נתפס מצלם טנקים והאשה שאלה „שאלות חשודות" — גילה מאיר אינדור בשיחה עם אי.פי. ● בצה"ל אומרים: היו מקרים בהם נדחו מתנדבים „שלא היו מוכרים לשלטונות" ● מאוחר יותר נאסרה הבאתם של מתנדבים לא יהודים וכעת מועסקים במבצע רק חברי תנועות נוער בחו"ל

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

מייסד אירגון המתנדבים „ישראל" מאיר אינדור גילה אמש ששני אורחים אמריקנים, לא יהודים, שנשלחו לישראל במסגרת הפרוייקט, אכן סולקו מצה"ל בחשד לריגול בשנת 1984.

מאיר אינדור התקשר אתמול ביוזמתו לסוכנות אי.פי. בירושלים ואמר כי מדובר בגבר ובאשה. לדבריו „נתפס הגבר בעת שצילם טנקים במחנה צה"ל בשעת לילה, ואילו האשה נחשדה לאחר ששאלה

(סוף בעמוד 2)

שמועות בלונדון: קרוב שחרורו של טרי ווייט

מאת עוזי מחנייםי, כתבנו בבריטניה

לונדון. — הכומר הבריטי, טרי ווייט, אשר סייע בעבר לשחרור בני־ערובה בלבנון, ונתפס בעצמו כבן ערובה בלבנון, ב־20 בינואר השנה, מוחזק, כנראה, על־ידי ארגון „הצדק המהפכני". בימים האחרונים מתכוונים אנשי הארגון לחשוף את עובדת הימצאותו בידיהם ולהציג את דרישותיהם.

כמו כן יגיע ללונדון המנהיג הדרוזי ווליד ג'ומבלט, הרואה את עצמו אחראי לכישלון שבעקבותיו נעלם טרי ווייט. משקיפים בלונדון משערים כי הגעתו של המנהיג הדרוזי ללונדון קשורה בהתפתחות בקשר לטרי ווייט.

המהלך הראוי לברכה

פרס עשה אמש מהלך הראוי לכל ברכה, כאשר נפגש עם אישים פלשתינים מהשטחים. גם חשיבות שניהל עם מאזיני „קול ישראל" בערבית, בישראל ובארצות ערב הוסיפו למפגשים האלה נופך נוסף והזיקו אותם.

המהלך הדיאלוגי של פרס מעיד על מספר התפתחויות תת־קרקעיות המתחילות לעלות על פני השטח ואולי לצבור תאוצה.

ההתפתחות האחת היא בהנהגת מפלגת העבודה. פרס, ובצידו אבא אבן ומנהיגים אחרים, מציג בתקופה האחרונה מתקפת שלום המשלבת שידור חיובי כלפי ירדן וכלפי העולם הערבי כולו. בשלב הנוכחי הוא פוסע צעד הכרחי נוסף, על אותו מסלול: עם חוסיין אמור לערוך שיחות ברמה דיפלומטית, אבל בלי שיתופם של נציגי השטחים ושל המנהיגות הפלשתינית, לא תוכל ישראל להגיע להסכם כלשהו עם ירדן. מובן שפרס אינו יכול לחרשות לעצמו עדיין להזכיר את השם המפורש – אש"ף – את זה עושה עבורו עזר וייצמן. אבל ייתכן שאם יימשך התהליך יגיע גם כאן רגע אמת.

ההתפתחות השנייה עליה מעידות השיחות היא ברמה הפלשתינית. נציגי השטחים מעיזים יותר ויותר לשוחח עם אישים ישראלים. אין ספק שהם מקבלים את ברכת המנהיגות הפלשתינית בחוץ או לפחות מרגישים חופשיים להוביל מהלכים בניגוד לשנים עברו. הצעדים האחרונים מחזקים אותם, ואת הקביעה של תושבי השטחים כי הם לבו של העם הפלשתיני מבחינת גיבוש העם הפלשתיני. הם הקבוצה המעוניינת ביותר בהסדר והקרובה ביותר לישראלים, על כן הם גם מתאימים יותר מכל למו"מ ולשיחות.

המהלך השלישי, המקבל חיזוק בצעדיו של פרס, היא התמוטטותה של ממשלת האחדות הלאומית. לאט לאט מקבלים המהלכים בממשלה נורמות של קיטוב בין הגופים המרכיבים אותה. הוא ראוי שלא ניתן היה להעלות על הדעת לפני הרוטציה. המהלכים האחרונים של פרס מגבירים את אי־השקט בממשלה ויוצרים תהודה רקע נוח לבחירות מוקדמות. המהלכים שעורך פרס הם בניגוד על גבול הנסבל בעיני הליכוד. אך כל צעד נוסף ימתח את החבל ויתכן אפילו שרגע הפיצוץ יבוא בלי שהצדדים יוכלו לשלוט בו. כל מה שנותר לו לקוות שמהלכיו של פרס אינם תרגיל מתיחת חבל, וכמו שקרה בעבר נסוג ברגע האחרון. יש לקוות שהפעם מוכיח שאינו רק פוליטיקאי מנוסה אלא מדינאי של ממש.

הסטודנטים ישביתו היום את הלימודים בחיפה ובתל־אביב

במסגרת המאבק נגד ההעלאה המתוכננת של שכר הלימוד

מאת יצחק שור, כתבנו לענייני חינוך

הסטודנטים ישביתו היום את הלימודים באוניברסיטאות חיפה ותל־אביב ובטכניון במחאה על תוכנית הממשלה והמוסדות להשכלה גבוהה להעלות את שכר הלימוד במידה ניכרת בשנה הבאה. על כך מסר לכתבנו עמית מור, יו"ר ארגון הסטודנטים של מפלגת העבודה.

בפגישה שקיימו אתמול ראשי הסטודנטים עם שר־האוצר משה נסים ועוזריו התברר, כי הושגה הסכמה בין האוצר לבין הוועדה לתכנון ותיקצוב של המועצה להשכלה גבוהה בדבר העלאת שכר הלימוד ל־1,600 דולר בכל אחת מחמש השנים הבאות. הסטודנטים הסכימו ל־800 דולר.

שכר לימוד הנוכחי עומד על 1,250 דולר בערך והוא כולל אגרה בת 550 דולר בערך. הסטודנטים טוענים, כי אין עוד הצדקה לאגרה כה גבוהה, לאחר שהכנסת ביטלה כמעט את היטל הרכב ואת מס הנסיעות לחו"ל. לכל היותר יסכימו הסטודנטים להעלאה מתונה משכר לימוד בסיסי של 700 ל־800 דולר בשנה.

כאשר יצאו הסטודנטים מלשכתו של שר־האוצר התברר להם, שישיבת הממשלה אשר נועדה לדון בעניינם ביום א' תהיה קצרה ביותר ולא תדון בשכר הלימוד. חלק מן השרים יהיה עסוק בהכנות האחרונות בוועידת „חירות", אשר תיערך באותו ערב.

הסטודנטים תובעים מן הממשלה, כי תקבל החלטה בדבר שכר הלימוד בראשית השבוע הבא בישיבה מיוחדת. אם לא ייעשה כן, ימשיכו הסטודנטים למחות במעשי מחאה, לרבות „התנהלויות" במקומות בלתי צפויים.

„האם לא קיצצו לנו מספיק?" — שאלו נכי צה"ל שהפגינו בת"א וי־ם

מוחים על החלטת הממשלה להחליף את רכבם הרפואי כל ארבע שנים במקום שלוש ● רבין הבטיח לשנות ההחלטה

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

מאות נכי צה"ל בדרגת נכות גבוהה הפגינו אתמול בתל־אביב ובירושלים במחאה נגד החלטת הממשלה להחליף את רכבם הרפואי כל ארבע שנים במקום כל שלוש שנים, כפי שהיה נהוג עד לפני שנה.

הפגנת הנכים מול משרד חשיקום ומשרד־הבטחון בתל־אביב גרמה לשיבושי תנועה קשים באיזור הקריה. אולם המשטרה נמנעה מלהתערב.

גם בירושלים גילתה המשטרה אורך רוח ואיפשרה לנכים לחרוג מתנאי הרשיון ולחסום את הכניסה למשרד ראש הממשלה. מספר שרים יצאו אל המפגינים ושוחחו איתם.

המפגינים נשאו כרזות עליהן תלו פרוטזות ובהן נכתב בין השאר: „שמיר – מאיתנו לא תברח, גם עם פרוטזות נשיג אותך". „שר האוצר – נכי צה"ל לא ישכחו את יחסך המביש". „פרס – גם עם הנכים אתה משחק בכן ולא" ו„משרד הבטחון והאוצר – האם לא קיצצו לנו מספיק" שר־הבטחון, יצחק רבין, שנפגש עם יו"ר הארגון, יעקב מעוז, ועם ראשי סניפים נוספים, בישר לנכים, כי ישנה הסכמה עקרונית לשנות לטובה את ההחלטה שהתקבלה לפני למעלה משנה. אך הוא הסביר, כי בכל מקרה יש צורך בהחלטת ממשלה שתאשר את השינוי, וזו צפויה להתקבל בישיבת הממשלה הקרובה ביום א'. רבין הוסיף, כי אם הממשלה תחליט על השינוי, הוא ייכנס לתוקף כבר ב־1 באפריל. „אני מצטער וכואב שהמציאות הביאה אתכם להפגנה הזו", סיים רבין.

ראשי ארגון נכי צה"ל הגיעו להסכמה עם שר־הבטחון בדבר הצורך להתפשר בנושא קצב החלפת הרכב הרפואי.

יו"ר ארגון הנכים הגיש אמש לשר־הבטחון הצעה, לפיה יוחלף הרכב הרפואי מדי 40 חודש, במקום 48, כפי שנהוג עתה. הצעה זו תקפה לשנה אחת ובסופה יתבעו הנכים מהממשלה להחליף את הרכב מדי 33 חודשים.

שר־הבטחון יביא ככל הנראה הצעה זו להכרעת הממשלה כבר בשבוע הבא.

נכי צה"ל שורפים פרוטזות מול משרד־הבטחון בתל־אביב (צילום: בועז לניר)

ההכרעות לגבי תקציב המדינה והרפורמה במס יידחו כנראה ליום ב'

מאת כתבנו הכלכלי בירושלים

ההכרעות בכל הנוגע לתקציב המדינה לשנת הכספים הבאה, אגרת החינוך, והרפורמה במיסים יידחו קרוב לוודאי עד ליום שני. כך עולה מהדיונים שהתקיימו אתמול בוועדת הכספים ומהמו"מ בין ראשי הקואליציה לבין שר־האוצר, משה ניסים.

ביום שני מסתיימת שנת הכספים וזה יהיה התאריך האחרון לאישור תקציב המדינה וחבילת החוקים הנילווים אליו.

אתמול הצליחה הוועדה לאשר את העלאת אגרת רישוי רכב ב־60 אחוז, אך בכל הנוגע לרפורמה במיסים לאגרת החינוך ולתקציבי המשרדים השונים יש עדיין מחלוקת שמונעת את אישורם.

יו"ר הקואליציה, רפי אורי, נפגש אתמול בבוקר עם שר־האוצר. לאחר מכן נפגש ניסים עם יו"ר ועדת הכספים, אברהם שפירא. מהפגישות עולה, שיש סיכויים קלושים להעברת אגרת החינוך בוועדת הכספים. במקום זאת מציעים חברי הכנסת ממפלגת העבודה לא לבטל את מס הבולים. גם חברי הכנסת מהליכוד מתנגדים לאגרת החינוך, אך מציעים במקום זאת לקצץ בתקציב החינוך.

הח"כים מהמערך והליכוד מסכימים שיש להכניס שינויים בהצעות האוצר על רפורמה במיסים. השינויים נועדו להבטיח שהרפורמה תיטיב עם שכבות ביניים ובעלי הכנסה נמוכה.

מפלגת העבודה מציעה מס נוסף בשיעור של 10 אחוזים יוטל על הכנסות שמעל 6000 שקלים לחודש, במקום 9000, בהצעת האוצר.

הקרם־אידוויזיון — משנים שיטה

מאת עומר צרי, כתב „על המשמר"

[illegible]

הפורום

מתכנס ביום ג' 31.3.87 בשעה 9.30 בבוקר
הנושא: גורמי תירידה
הפותח: אברהם שנקר

למוסד החינוכי **אשרת**
דרוש/ה
מורה למוסיקה
לשנת הלימודים תשמ"ח
להתקשר למס' טלפון
04-926528
04-857004
ולפנות לבתיה כהן

הרכבת מירושלים לחיפה תאחר... בגלל עיצומים

מאת יואב אביב, כתב „על המשמר"

רכבת הנוסעים מחיפה לירושלים לא תצא היום, ככל הנראה, בשעה 7 בבוקר, ותושבת ע"י העובדים במחאה על שכרם הנמוך ועל העכובים המתמשכים בין רכבת ישראל לבין רשות הנמלים.

כתבנו מוסר, כי השבתת הרכבות מתוכננת למספר שעות בלבד ובמסגרתן תושבת רק הרכבת מחיפה לירושלים.

ההשבתה מאורגנת ע"י וועדי התנועה, המכונות וההנדסה של הרכבת שהתאחדו לצורך כך. מנכ"ל רכבת ישראל, אליהו ברק אמר אמש, כי הנהלת הרכבת לא קיבלה כל התרעה על ההשבתה, וכי זו אינה נעשית על דעת ההנהלה.

הוא אמר כי שעות השביתה ינוכו משכר העובדים.

בכנסת חיפשו „אבא" לבתי הדין לעבודה

מאת מוטי בסוק, כתב „על המשמר" בכנסת

איש מהשרים לא התנדב אתמול לענות בכנסת לארבע הצעות לסדר היום על המצב הקשה בבתי הדין לעבודה. בלית ברירה, לאחר שה"חכים תיארו את המציאות העגומה, הועבר הנושא לדיון באחת מוועדות הבית.

שר העבודה והרווחה משה קצב, המועמד הטבעי להשיב על ההצעות לסדר, עסוק בוועידת חרות. שר המשפטים אברהם שריר שגם הוא היה יכול להשיב לטרוניות הח"כים שוב נמצא בחו"ל.

חייקה גרוסמן (מפ"ם) הסבירה, כי בתי הדין לעבודה הפכו למלכודת לפונים אליהם. במקום לכתובת הפותרת בעיות של מי שנעשה להם עוול על ידי המעסיקים או הביטוח הלאומי, חוקים מעוותים ומיעוט שופטים גורמים לסחבת בדיונים הנמשכת בין שנה לחמש שנים.

גנדי מציע לשפר תנאי הבדואים המשרתים בצה"ל

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

ראש אגף כח אדם בצה"ל האלוף מתן וילנאי, קיבל לידיו מהרמטכ"ל את המסקנות וההמלצות שהכין האלוף במילואים רחבעם זאבי (גנדי) על הבדואים בצה"ל, ועל מערך הגששים בפרט.

האלוף וילנאי יבדוק את הדו"ח ויפעל ליישומו. מדובר בעידוד בדואים להתגייס לצה"ל להרחבת מערך הגששים והפניית חיילים בדואים גם ליחידות אחרות בצה"ל. המלצה נוספת מדברת על שיפור תנאי השירות של הגששים הבדואים שמרביתם כיום שרויים בסטטוס של חיילים בתנאי קבע, אולם אינם נחשבים לאנשי קבע לכל דבר — דבר הבא לידי ביטוי בעיקר בזכויות שלאחר השחרור.

כן מציע גנדי למנות קצין בכיר מיוחד שירכז בסמכותו את כל נושא הבדואים.

מזג אוויר

תחזית מזג האוויר להיום: גשמים יירדו לפרקים ובחרמון יירד שלג. אחרי הצהריים יתמעט הגשם.

הטמפרטורות: ירושלים 6 עד 10; תל־אביב 12 עד 21, חיפה 12 עד 21; רמת־הגולן 4 עד 11; צפת 4 עד 9; טבריה 12 עד 20; עפולה 7 עד 18; השומרון 7 עד 12; נתב"ג 10 עד 17; יריחו 14 עד 23; עזה 12 עד 18; באר־שבע 10 עד 19; אילת 15 עד 24 מעלות. (עתי"ם)

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
הסתדרות עובדי המדינה
בשיתוף עם הסתדרות הגימלאים

כנס חרום

ועדי העובדים בשירות המדינה וחברי מטות הפעולה של הגימלאים המקבלים פנסיה תקציבית, מוזמנים בזה לכנס חרום שייערך

ביום ראשון, כ"ח באדר תשמ"ז 29.3.87 בבית הוועד הפועל של ההסתדרות, רח' ארלוזורוב 93 ת"א, באולם הישיבות קומה 7, בשעה 10.00 לפנה"צ

בסדר היום:
1. מחאה על סרובו של שר האוצר לפצות את הגימלאים המקבלים פנסיה תקציבית, על השחיקה העמוקה שחלה בערך גימלאותיהם בשיעור 26.7%
2. התוויית דרכי פעולה במגמה להביא לשינוי בעמדת שר האוצר

לכנס הוזמנו 68 חברי הכנסת הנמנים על „השדולה למען הגימלאים"

ראובן בן עמי
מזכ"ל
הסתדרות עובדי המדינה

ההצעה האחרונה של לוי: בחינת יחסי הכוחות — במקום התמודדות

„אינני רוצה להביס אף אחד, כי התוצאות ידועות מראש, לכן בואו לא נתקוטט ובמקום זאת נאפשר לבחון יחסי הכוחות" ● תקף את שמיר והכריז: בחירות אין יורשים, ואני לא טרמפיסט ● ח"כ עובדיה עלי יתמודד על תפקיד יו"ר המרכז ●מכתב ברכה של בגין לוועידה

מאת דורית גפן, כתבתנו לענייני מפלגות

השר דוד לוי קרא אתמול לשרי „חירות" להסכים לבחינת יחסי הכוחות של המחנות ב„חירות" והבטיח כי אם יסכימו לא יהיה צורך בשום התמודדות ושהוא עצמו יוותר על כל תפקיד. גם על תפקיו מ"מ יו"ר התנועה. זו הצעתי ברגע האחרון — אמר דוד לוי והוסיף: אני אומר זאת מתוך עמדה של תמיכה אדירה בי.

השר לוי אמר את הדברים בכנס רב־משתתפים שנערך אמש במלון „פאלס" בתל־אביב. כ־1500 איש מילאו את האולם הגדול ומתוכם מאות רבות של צירי הוועידה, הנחשבים לתומכי מחנה לוי.

התוצאות ידועות

בנאומו הארוך אמר לוי: „אינני רוצה להביס אף אחד מהם, זו לא שאיפתי. אני יכול לומר שהתוצאות ידועות. עצם זה שאתם מסרבים וחוששים להתמודד אתי אומר הכל. בואו לא נתקוטט ולא נתמודד וניתן לחברים מן השורה להתמודד על התפקידים". קודם לכן העלה לוי הצעה נוספת שבה קרא לשרים שרון וארנס להתמודד נגדו על תפקיד המ"מ. כדי למנוע מהוועידה טלטלה, ולהשאיר את שני התפקידים האחרים של יו"ר המרכז ויו"ר המזכירות לחברים אחרים. מישהו חושב שמשום שהגענו להיות ראשי מחנות מגיע לנו הכל, לשלוט בכל. תנו גם לאחרים. אילו עשיתם זאת, היינו מונעים הרבה מתח. לדברי לוי הצעתו לבחון את יחסי הכוחות של המחנות ולחלק על פיהם את הייצוג במוסדות השונים זכתה לתשובה „חס וחלילה". ואילו על הצעתו ל־קיים התמודדות בין שלושת השרים על תפקיד המ"מ זכתה לתשובה לאו.

אין יורשים

לטענתו של לוי יש ערעור מזה תקופה ארוכה על מעמדו ועל היותו מספר שניים. על פי הבחירה שהיתה לקראת הכנסת ה־11, אנחנו שומעים את המושג יורש. מעולם לא אמרתי שאני יורש. בפוליטיקה אין יורשים ואין מי שמוריש, אבל יש קביעה של היירארכיה על פי בחירה. אני נבחרתי בבחירות האחרונות בחירה אישית־חשאית. ראשון בשביעיה הראשונה. מה אני טרמפיסט בתנועת החירות? הוא תקף את ראש הממשלה בלי לנקוב בשמו, שקבע לדבריו אמת מידה חדשה מבחינת המיקום והמספר. כאשר אמר כי מ"מ אינו בהכרח מספר שניים. מה הקביעה הזאת? מהי „באה ללמד? מנין היא שאולה? מה מסתתר מאחוריה? במה היא כופרת ובמה היא דוגלת? שאל לוי: וזהי קפריזה שלי? זה כבוד שאני מחפש? אני מספר שניים בתנועתי על פי הוויחוד שעשיתי מתוך רצון במערכה האחרונה.

התמודדות עובדיה עלי

ח"כ אליהו בן־אלישר מסר בכנס על החלטתו של ח"כ עובדיה עלי להתמודד בוועידה על תפקיד יו"ר המרכז. כידוע, השר שרון מתמודד על תפקיד זה. ההודעה זכתה לתשואות רמות וח"כ עובדיה אמר כי החליט להציג את מועמדותו כדי להגביר את שלום הבית ולהרגיע את הרוחות במפלגה. הוא גם סיפר כי הודיע לשרון על החלטתו כדי שלא יקרא זאת מחר בעתונים.

מכתב של בגין

מנחם בגין שיגר אתמול מכתב אל יו"ר נשיאות הוועידה השר משה קצב שבו נאמר: ידיד יקר מאוד. מסור נא את ברכתי לכל הצירים של המושב השנתי של הוועידה הקרויה. בטוחני שכולם יסכימו כי אשר התרחש במושב הראשון לא יישנה עוד. הריני מאחל לוועידה הצלחה בדיוניה ובהחלטותיה למען תקדם את תנועתנו לקראת הנשמת הערכים והאידיאלים אשר קיבלנו מאת זאב ז'בוטינסקי.

קצינים בכירים יעצו לסלע להשעות עצמו

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

לפחות ארבעה קצינים בכירים מחיל־האוויר נפגשו כבר באופן אישי עם אל"מ אביאם סלע ויעצו לו להשעות עצמו מתפקיד מפקד בסיס תל־נוף עד תום הבדיקות והבירורים הנערכים עתה בישראל בפרשת פולארד.

נודע כי מרבית הקצינים שנטלו חלק בישיבה עם שר הבטחון, בשעתו, וכה לחצו עליו לקדם את סלע, חזרו בהם, והם תומכים עתה בהשעיית סלע „לטובת חיל־האוויר, בסיס תל־נוף, צה"ל ומדינת־ישראל".

נודע עוד כי עורך־דינו של סלע, חיים צדוק יעץ לו שלא להתפטר מהתפקיד בשלב זה.

היום ברדיו

אתי רונאל

„אבות ובנים" — רגשות במילואים

הערב בשעה 18.00 יחל שידורה של הסידרה „אבות ובנים" בת שמונה פרקים שתעסוק באבות בקבע, ובניהם המשרתים בסדיר. המראיין, מיכה שגריר, ינסה לברר איך חיים הבנים עם העובדה שאבותיהם הם הורים ב„משרה חלקית" בלבד, כשהם נעדרים רוב הזמן מהבית ופוגשים את בניהם אחת לשבוע או שבועיים בלבד.

בנו של אל"מ ליאור מחיל־הקשר מספר, שאביו התחיל להכיר אותו מקרוב רק כשהיה בן 15, שלא לדבר על העדרותו מאסיפות הורים או בימים שהיה חולה. אבל — אומרת מפיקת המשדר — רחל בורטה — הבנים שלא הכירו משהו אחר, מעריצים את האבות, למרות שרובם אינם מתכוונים להמשיך בקריירה צבאית בעצמם.

בנו של תת־אלוף בחיל־הים, למשל, אמר כי לא יהיה מוכן, לאחר שלושים שנה בצה"ל, להשתכר כמו אביו. יחד עם זאת, מגלים רוב הבנים מוטיבציה גבוהה, ומגיעים לקצונה כשהם משתדלים להסתיר את זהותם של האבות, כדי להוכיח שהם עומדים בזכות עצמם.

בתו של מפקד המכללה לבטחון לאומי, יעקב לפידות, למשל, היא קצינה העוסקת בהדרכה לחיילים קרביים ובתקופה שבה שרתה כסג"מית יחד עם אביה, ששרת כסגן מפקד חמפח"ש, הצטמצמו התלונות והערות שהיו לה, לשיחות בין אב ובת של לילות שבת, כשהאב נמנע ממה שעשוי להראות כהתערבות בענייניהם של מפקדי הבת בעקבות אותן שיחות.

בתוכנית של היום ידואיין קצין חימוש ראשי, תת־אלוף משה קידר ובנו עידו, שהחל את דרכו בקורס טיס, הודח אחרי שלושה חדשים, ומשרת היום בחיל־השריון. האב משרת בצה"ל זה 34 שנה, וזכה בפרס בטחון ישראל על חלקו בפיתוחו של טנק המרכבה.

- בתוכנית הבאה ישתתפו תת־אלוף (מיל) בני ענבר ובנו סגן אלוף גיורא ענבר, שהוא ראש לשכת הרמטכ"ל.

הוקרה לעם הבולגרי על הצלתה של יהדות בולגריה מהשמדה בשואה בשנות מלחמת העולם השניה ותקווה, כי בעתיד הקרוב יושרו היחסים בין מדינת ישראל ובולגריה — הביע נשיא המדינה חיים הרצוג בהופעתו אתמול בערב בהיכל התרבות בתל אביב, בערב חגיגי של עולי בולגריה בישראל. בתצלום: יהודי בולגריה בתלבושת מסורתית (צילום: מאיר פרטוש)

חילופי הרמטכ"לים ב־19 באפריל

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

בטקס ממלכתי של חילופי הרמטכ"לים, שיתקיים ב־19 באפריל בלשכת ראש־הממשלה, יסיים רב־אלוף משה לוי את תפקידו כרמטכ"ל ה־12 של צה"ל ויפרוש מהשירות לאחר 33 שנים בצבא. את מקומו יתפוס האלוף דן שומרון בעת שראש־הממשלה ושר־הבטחון יענדו לו דרגות רב־אלוף.

בלשכת ראש־הממשלה הוחלט סופית כי פרישתו של לוי תהיה כבר ב־19 באפריל, על פי החלטת הממשלה, ולא לאחר יום העצמאות, במלאות ארבע שנים ללוי בתפקיד, על פי התאריך העברי.

מסע פרידה

את השבועיים האחרונים כרמטכ"ל ינצל רא"ל משה לוי לפרידה מצה"ל וממערכת הבטחון. הוא יבקר בזרועות צה"ל, באגפים, בחילות וביחידות ויפרד גם מכלי־התקשורת ומוועדת העורכים של העתונים היומיים.

האלוף דן שומרון החל כבר בחפיפה עם רא"ל לוי והוא נפגש עם יחידות וקצינים ומשתתף בדיונים בנושאים עקרוניים ועל חיזבאללה

חיוצא קרא היום במוסף לשבת עמודים 7, 6, 5.

המשכים

שני מתנדבים

(סוף מעמוד ראשון)

שאלות מוזרות". לטענתו אינו זוכר את שמותיהם של השניים אולם הוא אמר שצה"ל סילק אותם מהבסיסים בו במקום.

היו מקרים

כתשובה לשאלת „על המשמר" אישר אתמול דובר צה"ל כי „אכן היו בעבר מקרים בהם נידחו מתנדבים יהודים המגיעים לעבודות בצה"ל בשל מחסור במסמכים או בגלל שלא היו מוכרים די הצורך לשלטונות".

עוברים בדיקות

דובר צה"ל הוסיף כי המתנדבים במסגרת פרוייקט „ישראל" מגיעים ארצה ומשולבים בעבודות במחנות צה"ל לאחר בירור מקיף במשרדי הפרוייקט בחו"ל. „כולם חייבים להיות חברים בתנועות נוער או בתנועות ציוניות אחרות. כולם חייבים להיות מוכרים על־ידי קהילה היהודית במקום מגוריהם וזהו תנאי לבואם. כל האישורים לקיום הפרוייקט זכו להכרה בקרב כל הגורמים המוסמכים בצה"ל, אומר דובר צה"ל.

כזכור, פרסם אתמול „על המשמר" כי הביון האמריקני שתל סוכנים בקרב מתנדבים של פרוייקט „ישראל" כדי שיאספו שביבי אינפורמציה במסגרת עבודתם בצה"ל.

לא־יהודים נדחו

לכתבנו נודע כי עם ייסוד הפרוייקט לפני כחמש שנים נכללו בין המתנדבים במחנות צה"ל גם כאלה שאינם יהודים אולם העניין הופסק לאחר זמן קצר מסיבות שאינן ברורות. כאמור בראש הפרוייקט עמד אז ביחד עם תא"ל (מיל.) אהרון דוידי גם אורח בשם מאיר אינדור שהשתייך תקופה מסוימת לתנועתו של מאיר כהנא.

בראשות תא"ל (מיל) דוידי פרוייקט „ישראל" של המת־נדבים היהודים לעבודה במחנות צה"ל הוקם לפני כחמש שנים ובראשו עומד כיום תא"ל (מיל) דוידי. מידי שנה מגיעים ארצה כ־3500 מתנדבים מארצות־הברית וממדינות אחרות. דובר צה"ל אמר לכתבנו בתשובה לשאלה כי כמה ישנם בישראל מאות מתנדבים במסגרת הפרוייקט. „המתנדבים עוסקים בבסיסים השונים בעבודות נקיון ואחזקה ברמה הבסיסית ואין להם שום קשר עם חומר מסווג או עם הבסיס בכלל" אמר הדובר.

אין הוכחות

כתבנו הצבאי מציין כי לא נמנע שהיו בעבר נסיונות של ארצות להחדיר סוכנים אמריקה לישראל דרך פרוייקט זה, אולם לכך כל הוכחה ממשית. הבדיקה של דובר צה"ל על המתנדבים היא בשל מחסור בפרטים לצורך וגם הבטחונית משאירה מקום לכל צל.

מת העיתונאי והמתרגם חיים איזק

חבר מערכת „דבר" חיים איזק מת ביום ד' מהתקף לב. בן 66 במותו.

איזק גם עסק בתרגום ספרות עיונית וספרות יפה מאנגלית ומגרמנית. בין היתר, תרגם את ספריו הידועים של היינריך בל „קתרינה בלום" ו„תמונה קבוצתית עם גברת". תרגם גם את „תוף הפח" של גינטר גראס ו„שעור גרמנית" של זיגפריד לנץ.

חיים איזק היה עטור פרס טשרניחובסקי, קיבל את פרס שלונסקי לתרגומי מופת, פרס סוקולוב לעתונות כתובה וב־1986 הוקדש לו מרלית ניתה על

ביום השנה למות חברתנו היקרה

חנה זאב (גמרמן) ז"ל

נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה
ביום ראשון, 29.3.87, בשעה 15.00

המשפחה
וקיבוץ מסילות

ביום ראשון, כ"ח באדר תשמ"ז, 29.3.87
יום השנה לפטירתה של יקירתנו

עידית גבריאלי (אילת) ז"ל

נעלה לבית העלמין במושב בית חירות
לאזכרה יוצאים ממרכז הכפר בשעה 16.30
בשעה 20.30 נתיחד עם זכרה בבית העם שבמושב

המשפחה בכפר מסריק

הליברלים נאבקים בבתי־המשפט מודעי: אי־אפשר להמשיך ככה

מאת דורית גפן, כתבתנו לענייני מפלגות

המפלגה הליבראלית שוב התמודדה אתמול בבתי־המשפט, תאחר בחיפה והשני בתל־אביב. כאשר בכל אחד מהם הוגשו צווי מניעה לאסור את קיום ישיבת מועצת המפלגה.

בעור בית־המשפט בחיפה אסר לקיים את הישיבה אתמול, רחה בית־המשפט בתל־אביב את העתירה. על סמך החלטה זו החליט יו"ר המועצה יצחק קעטבי וכן השר מודעי, לקיים את הישיבה שנועדה במלון „דן" בתל־אביב. באותו זמן עצמו נשלח נציג מחנה מודעי עו"ד משה רון לבית־המשפט בחיפה כדי לבטל את צו המניעה. בפתח אולם הישיבות עמדו אנשי אבטחה שהוזמנו על־ידי מזכיר המפלגה ולא הירשו לעתונאים להיכנס. גם התערבותו של יו"ר המועצה לא הועילה והם אסרו את הכניסה בפני העתונאים בטענה כי זו ההוראה שקיבלו. רק לאחר בואו של המזכיר הוברמן הותר לעתונאים להיכנס.

מודעי: אי־אפשר יותר

השר מודעי אמר: נרמה לי שיותר מזה אי־אפשר. הגענו למצב שלא יכולנו להכריע בינינו והגענו לבית־המשפט. הצווים של בית־המשפט לא ניתנו נגד אף אחד מכם, אלא רק נגדי ונגד קעטבי. הוא הוסיף כי על פי יעוץ משפטי שקיבל אפשר לכנס את המועצה, הכל כפוף להחלטת בית־המשפט.

הוא הבטיח כי התשובה תתקבל תוך חצי שעה. לדבריו, המפלגה לא יכולה להרשות לעצמה יותר התפתחויות כאלה. מישהו מהנוכחים קרא לו: „אז תתפטר". על כך השיב מודעי: „עכשיו אני מדבר". הוא המ־שיך: רק בידי מועצה זאת להפסיק את מחול השדים ואת משחק המריו־נטות הזה. אין עוד מפלגה בעולם המתנהלת על פי בית־משפט. לכולם יש השכל שלא ללכת לבית־המשפט. בהתייחסו לסדר היום של הישיבה אמר כי הנושא היחידי שמותר למועצה לקבל היום זה חלופת אישים והשלמת המועצה, וציין כי יש עתה הזדמנות לתקן מעט את הכבוד שעוד נותר למפלגה זו.

24 חברי המועצה

לאחר דיון קצר קרא יו"ד המועצה 24 שמות ועורך הצבעה גלויה מהירה. הרשימה אושרה. כתבתנו מציינת כי 18 מבין החברים החדשים הם אנשי מודעי ואחרים בלתי תלויים.

„המשמר" עתון יומי

המו"ל: עתון וספר בע"מ
עיתון מפלגת הפועלים המאוחדת

עורך ראשי: סבר פלוצקר
עורך משנה: ישראל זמיר
מרכז המערכת: רוביק רוזנטל

המערכת והמנהלה: רח' חומה ומגדל 2, תל־אביב טל. 378833
חשבון בבנק הדואר 3—43360—4
המען למכתבים: שירות שק־דואר נעול ת"א 61999

"AL-HAMISHMAR"
(The Daily Guardian) 2, Choma Umigdal St. Tel-Aviv 67771 Phone: 378833 Telex: 341652

סניפים: ירושלים 94622 רח' בן־יהודה 2, בניין מגדל חרדים 102—121. טל' 3—233161. המען למכתבים: ת"ד 1216 ירושלים 91008. חיפה: 33134 רח' סבוגר 17, טל' 673673. המען למכתבים: ת"ד 4007 חיפה 31040.

קרטר ופרס במפגשתם אתמול. בגין סירב לקבלו אבל נאות לשוחח עמו בטלפון... (תצלום: רחמים ישראלי)

קארטר: סוריה מאמינה שוועידה בינלאומית תוביל לשיחות ישירות

נשיא ארה"ב לשעבר אמר לפרס שאסד מודע לכך שוועידה בינ"ל אינה יכולה לאכוף פתרונות ■

מאת כתבנו המדיני בירושלים וסתני סוכנויות הידיעות

נשיא ארה"ב לשעבר ג'ימי קרטר הגיע אתמול לישראל דרך גשר אלנבי, לאחר ביקורים בירדן, סוריה ומצרים. בפגישות שקיים עם ראש הממשלה ועם שר החוץ והבטחון דיווח קרטר כי נשיא סוריה גילה גמישות ביחס לתהליך השלום באזור, לדברי קארטר הוא מצא כי אסד מכיר בצורך במשא ומתן ישיר במסגרת של ועידה בינלאומית.

קרטר מסר שהמלך חוסיין הביע נכונותו להתקדם בתהליך השלום והוא מגלה עמדות גמישות לפתרון שאין הוא מוכן להכנס למשא ומתן ישיר, ללא חסות של ועידה בינלאומית.

„קארטר אמר לשמעון פרס, כי נשיא סוריה מכיר בכך שוועידה בינלאומית איננה יכולה לאכוף פתרונות", אמר הדובר לכתבים בתום פגישה של שעה בין פרס לבין קארטר. „קארטר נוכח לדעת שאסד תומך בעיקרון של מו"מ ישיר במסגרת של ועידה בינלאומית".

לשאלה, אם הוא מאמין שעמדתה של סוריה דומה לזו של ה„יונים" מקרב מנהיגי ישראל, השיב גול: „אינני יודע. אינני יכול להיות אחראי לאסד. אני יכול רק לומר מה שקארטר סיפר לפרס". העתונאים לא הצליחו להשיג את תגובתו של קארטר עצמו לאחר הפגישה עם פרס.

קארטר אמר, כי מצא תמיכה נרחבת לרעיון כינוסה של ועידת שלום בינלאומית למזה"ת, בארבע מדינות ערביות אשר בהן ביקר בימים אלה.

קארטר הביע אכזבתו מכך שראש הממשלה לשעבר מנחם בגין, אחד החותמים על חוזה השלום, דחה את בקשתו להיפגש עמו.

בוטרוס: לחדול מהתנחלויות

יום השנה השמיני לחתימת חוזה השלום המצרי־ישראלי ב־29 במרץ 1979, עבר אתמול ללא כל ציון מיוחד באמצעי התקשורת המצריים, וגם לא נקבע כל טקס לציון המאורע.

יחסי ישראל־מצרים לא יוכלו להמשיך ולהתפתח עד אשר יושג שלום כולל, המבוסס על זכויות הפלשתינים — אמר שר המדינה המצרי לענייני חוץ, בוטרוס־גאלי, בראיון שהתפרסם אתמול בעתון המצרי רב־התפוצה „אל־אהראם".

הוא קרא לישראל לחדול מהקמת התנחלויות בגדה המערבית וברצועת עזה ולגנות את „תוכניות הסיפוח, צעדי הייהוד והנסיונות לאכוף את חוק הישראלי על השטחים הכבושים". בוטרוס ראלי הוסיף, כי אי־אפשר להשיג שלום כולל אלא לאחר שישראל תעזוב את הגדה המערבית, את רצועת עזה ואת רמת הגולן. הוא הדגיש, כי אף על פי שעברו שמונה שנים מאז חתימת חוזה השלום, עדיין ממשיכה ישראל להחזיק בפילוסופיה של השתלטות על הפלשתינים הנמצאים תחת כיבושה.

אף על פי כן שיבח בוטרוס־ראלי את החוזה כמופת שיש ללכת לאורכו במהלך היחסים בין ישראל ושאר ארצות ערב.

גילה גמישות

קארטר אמר אתמול שגילה אצל מנהיגי המדינות הערביות, בהן ביקר בסיורו הנוכחי במזרח התיכון גמישות רבה יותר לכל נושאי השלום. זאת סיפר קארטר בפגישתו אתמול עם נשיא המדינה חיים הרצוג במשכן הנשיא בירושלים.

אולפן הרדיו הוצף בעשרות שיחות מארצות ערב: לפרס לא היתה בשורה

מאת אתי רונאל, כתבת „על המשמר"

אולפן 4 של „קול ישראל" בערבית הוצף אתמול בעשרות שיחות טלפון מירדן, לבנון, נציבים מהשטחים ואפילו כמה שיחות מסוריה, שנקטעו בנסיבות לא ברורות עוד לפני שהגיעו לישראל.

במסגרת המבצע, שיזם כתבו המדיני של „קול ישראל" בערבית, אהוד פארדו, השיב שר החוץ, שמעון פרס, על שאלות המאזינים מארצות ערב, שהגיעו לאולפן בעיר קלן בגרמניה, שתרם למטרה זו ללא תמורת. השיחות הועברו לישראל, תורגמו על־ידי מתרגם סימולטאני אחד לעברית, נענו על־ידי פרס באנגלית, ותורגמו על־ידי מתרגם סימולטאני נוסף לערבית. חלק מהשיחות הוקלט יומיים לפני התוכנית בגלל החשש, שבמהלך התוכנית, שהועברה בשידור חי, לא ישאלו מספיק שאלות. ואולם, מהר מאוד התברר שלא היה לחשש זה שום יסוד: לאולפן בגרמניה התקשרו עשרות מאזינים ממדינות ערב, וכן גם ארבעת קווי השידור באולפן הישראלי, שהוצפו על־ידי מאות מאזינים מישראל ומן השטחים המוחזקים.

לא חששו להזדהות

למרבה ההפתעה לא חששו המתקשרים להזדהות בשמם, ואף דיברו על חשבונם, כשהם מסרבים לקבל טלפון חוזר מן האולפן הגרמני. השאלות היו בוטות, וכללו ביקורת נוקבת על המדיניות הישראלית, אבל שמרו על סגנון ונימה מנומסים מאוד.

כך, למשל, שאלו רוב המטלפנים מירדן על המעצרים המינהליים הרבים המתבצעים בשטחים, על ההתנחלויות, על הסירוב להידבר עם אש"ף ועוד. אחד השואלים היפנה את השאלה ל„שר החוץ של הארץ הכבושה" ואמר: „אתה הנך שר החוץ הלגיטימי של ישראל. האם אינך חושב שגם אנחנו ראויים לנציגים משלנו?" מטלפן אחר שאל: „אם תמשיכו בסרובכם להעניק לנו את זכויותינו — האם אינכם חוששים מ־6 באוקטובר נוסף?" המטלפנים מלבנון שאלו על יחסי ישראל עם סוריה, ועתונאי מצרי שאל: „למה אין מטפחים את הקשר בין שני העמים, ולא רק בין המנהיגים?"

גם מוסטפה חליל התקשר

במהלך המשדר התקשר גם ראש ממשלת מצרים לשעבר, מוסטפה חליל. שברך על המשך קיומו של הסכם השלום, וניהל עם פרס שיחה בעלת אופי אישי יותר. חבל רק שתשובותיו של שר החוץ לא חרגו מן הפורמליות המקובלת, ולא הכילו שום בשורה חדשה.

בגלל קוצר הזמן לא נכנסו רבות מהשיחות מישראל ומהשטחים לשידור. ואולם הן הוקלטו וייענו על־ידי משרד החוץ בכתב. מאותה סיבה לא ניתן היה גם לשדר את תגובותיהם של המתקשרים על תשובותיו של שר החוץ.

הכתב המדיני אלדד פארדו מסר אתמול, כי „קול ישראל" בערבית מתכוון להמשיך בשידורים מן הסוג הזה, ולהזמין בפעם הבאה את רה"מ. כל זאת, בתקווה, שגם בפעם הבאה יימצא ל„קול ישראל", מי שיממן את המבצע כשם שעשתה חברת התעופה הגרמנית „לופטהאנזה", שמימנה את טיסתם של שני כתבי „קול ישראל" בערבית לגרמניה, והרדיו הגרמני, שתרם את שירותי האולפן.

יש־דיבור
YESH DIBOOR
עמוד לנוער
היום, במוסף לשבת, בעמוד 14

לכל חברי שער הגולן ולקיבוץ
ביתי הראשון בארץ
וצור מחצבתי
ביובלו
ברכות לבביות ונאמנות
אברהם עציוני

כל סוגי הדהשים ומזרונים
פרדיוז ועמינח
באספקת מיידית
תנאים מיוחדים ונוחים מאוד לקיבוצים
משה לב
הרצל 44, ת"א טל. 03-823591

שמיר משבח... הסכמי קמפ דוויד באיגרת למובארק

מאת כתבנו המדיני בירושלים

נשיא ארה"ב לשעבר ג'ימי קרטר מסר אתמול לראש הממשלה יצחק שמיר, כי שמע ממנהיגי מצרים שהם מעונינים בביקורו בקהיר כשיחות מדיניות. קרטר דיווח כי בפגישותיו עם הנשיא מובארק והאישים בצמרת המצרית שמע על נכונות להדק את הקשרים עם ישראל ולבסס את השלום בין שתי המדינות.

במלאת 8 שנים לחתימת הסכם השלום עם מצרים שלח שמיר איגרת ידידותית לנשיא מובארק. באיגרת הביע שמיר סיפוק מכך ששתי המדינות שומרות על יחסים טובים ומשמשות בכך דוגמה לעמים אחרים באזור. הוא מציע שהסכמי קמפ דוויד יהיו מורל לכל השכנות, כיוון שהם מוכיחים מה ניתן להשיג במשא ומתן ישיר.

שמיר קורא למצרים להעמיק את הקשרים עם ישראל, ומציע לשתי המדינות לפתח פרוייקטים כלכליים באמצעות השקעות נוספות.

„פסטיבל" 40 שנות המדינה ימשך... שנתיים

מאת אשר שילוני, כתבנו לעניינים מוניציפאליים

לאירועי 40 שנה למדינת־ישראל, אשר ייפתחו בספטמבר 87, ואשר יימשכו כשנתיים, הוקצבו כ־16.5 מיליון ש"ח. מחצית הסכום יוקצב לתערוכת הישגים כללית, אשר תתקיים ביוני 88 בגני־התערוכה בתל־אביב ולתערוכת צה"ל אשר תתקיים באתר חיל־השריון בלטרון. חגיגות ה־40 תעמודנה בסימן מגילת העצמאות ותכניה.

בפגש עם ראשי הרשויות המקומיות וראשי המועצות האזוריות קבל יעקב אגמון, מנהל מטה חגיגות ה־40, שאילו משרד האוצר לא היה מפריע בנושא התקציב, היו חגיגות ה־40 מכניסות כסף למדינה ולא להפך. לדבריו, היו סוכני נסיעות שהיו מוכנים לקנות אירועים שונים ולהביא ארצה כ־20 אלף תיירים.

אגמון אמר לכתבנו, שהמטה ביקש מהאוצר להקציב סכום כפול ממה שאושר. גם המחצית שהובטחה טרם אושרה.

צעד מעשי ראשון לקראת שיתוף פעולה אירופי נגד הטרור

מאת אהרון נור, כתב „על המשמר" באיטליה

רומא.— איטליה וגרמניה המערבית חתמו על חוזה למלחמה משותפת בטרור־טרוריזם. צוותים של "007" מעורבים, יתפקדו יחד בחקירת ההתנקשויות המיוחסות לטרור זה.

שר הפנים הגרמני פרידריך זימרמן הציג בפני עמיתו האיטלקי אוסקר לואיג'י סקאלפארו, שהגיע ברתיפות לכוון אחרי רצח הגנרל האיטלקי לוצ'יו ג'יורג'יארי, את היוזמה הגרמנית שהיא צעד ראשון חשוב לקראת שתוף פעולה כלל־אירופי קבוע.

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
מחלקת המנגנון ת"ד 92 ירושלים 91920

משרה מס' ח/209/87

מחפש/ת אתגר !!!

הצטרף/י לצוות הקמה של

ניצנה

קהיליה חינוכית התישבותית

התפקידים הדרושים:

1. מנהל/ת קהיליה

תאור התפקיד – נהול חנוכי ומינהלי של כפר נוער התישבותי חנוכי לקבוצות נוער גילאי תיכון במחזורים.

כשורים דרושים:
1. השכלה אקדמאית.
2. נסיון בנהול מסגרת חינוכית (כולל צוות עובדים)
3. ידיעת השפה עברית ואנגלית.

תנאי שכר:
בדרוג עובדי הוראה בתוספת גמול נהול.

2. מרכז פדגוגי

תאור תפקיד – ארגון תכניות לימודים, נהול הפנימיה, רכוז והנחית צוות חינוכי

כישורים דרושים –
1. השכלה אקדמאית במדעי החברה או חרות.
2. נסיון בעבודה בפנימיה.
3. נסיון בהוראה ובהדרכה.
דרוג – דרוג עובדי הוראה.

3. אם בית מרכזית.

4. מזכירה.

הערה: מגורים במקום.

מועד אחרון להגשת מועמדות: 10.4.87

המשכים

שמעון פרס נועץ

(סוף מעמוד ראשון)

בפלשתינאים כעם עליך להשלים את המעגל ולהכיר בזכותם להגדרה עצמית. פרס השיב כי שאלת ההכרה בזכות ההגדרה העצמית תידון במו"מ. פרס ובני שיחו הסכימו כי יש לתמוך בתהליך המדיני וכי יהיו פגישות נוספות מן הסוג הזה.

מתרחק מהאופציה הירדנית

כתבנו אומר כי חשיבות הפגישה בעצם קיומה. האישים שעמם נועד פרס אינם מקובלים על ירדן והיא נוקטת נגדם צעדים. בכך מתרחק פרס מן האופציה הירדנית ונכנס למסלול האופציה הפלשתינית. בשיחה גם השתתף מתאם הפעולות בשטחים שמואל גורן. לאחר שבפגישה הקודמת של פרס עם תומכי ירדן השתתפו ראשי המינהל האזרחי ביהודה ושומרון ובעזה.

יפגשו עם קרטר

כתבנו מעיר כי סביב הפגישות האלה מתנהל ויכוח קשה בקרב תומכי אש"ף בשטחים המשקף וי־כוח דומה בצמרת אש"ף. בהצהרותיו האחרונות נתן ערפאת בעצם אור ירוק לתומכיו בשטחים לפתוח במגעים עם מפלגת העבודה לאחר ששיבח ברמז את שמעון פרס על נכונותו לצאת לעימות עם יצחק שמיר בשאלת הוועידה הבינלאו־מית.

היום יוועד נשיא ארה"ב לשעבר ג'ימי קרטר עם אישים רבים מן השטחים, במוזמנים תומכי ירדן ותומכי אש"ף.

ירדן עוקבת בעניין

הקריאה לכינוס ועידת שלום בינלאומית במזרח התיכון, שהושמעה ביום רביעי לראשונה במשותף ע"י אישים מהמערך ואישים פלש־תיניים מהשטחים, עוררה עניין ברבת עמון, אם כי נמנעו שם מלהגיב עליה.

נראה כי יוזמה זו הפתיעה את שלטונות ירדן, המבקשים לבחון את המשמעות הפוליטית של קריאה זו בטרם יגיבו, מסר מקור מקורב לממשלת רבת עמון.

כלי התקשורת הירדניים הריש־מיים הזכירו קריאה זו במהדורות החדשות, דבר המשקף בדרך כלל נכונות של השלטונות להתייחס בחיוב. העתונות הירדנית, מצידה, פירסמה את הקריאה בלי להגיב.

נדחתה בקשת ישראל

(סוף מעמוד ראשון)

בעשרים־שלושים השנה הבאות, בתנאי שבתום התקופה ישולם בבת אחת סכום גדול יותר.

אף אחת משתי המדינות לא קיבלה עדיין את ההצעה. אך בקהי"ר ובירושלים סברו, כי יש בהצעה משום הקלה משמעותית, ובבסיס שעליו ניתן עוד להתמקח.

ישראל הניחה למצרים להוביל בלחץ על וושינגטון למען תנאים טובים יותר, אך כל זה התגלה כביצה שלא נולדה עם התיקון המפתיע של אוביי ואישורו המהיר.

אוביי האשים את המימשל בכוונה להעניק סיוע נוסף בדלת האחורית, מבלי לקבל את אישור הקונגרס לכך.

בעקבות פרשת פולארד

יו"ר הוועדה לא התייחס לשערו־ריית פולארד, אך לפני שבועיים פירסם הודעה תקיפה המגנה את ישראל ומזהירה אותה מפני פגיעה בתדמיתה בוושינגטון.

הסטייט דיפרטמנט הודיע אמש, כי ישראל לא עשתה שום הסכם עם ארה"ב לאפשר לה גישה לתוך החקירה הפנימית שהיא עורכת בפרשת פולארד. דובר המחלקה אמר חד משמעית לעיתונאים ששאלו אותו על כך, כי אין הסכם כזה. אולם באורח פרטי מדגישים פקידי המימשל, שעודם מצפים מישראל לשתף פעולה.

„המתקדמת": חשמועות על פירוק התנועה – מוקדמות מדי

מאת קאסם זייד,
כתב „על המשמר"

ראשי „הרשימה המתקדמת לשלום", שהתכנסו אתמול בנצרת הכחישו את השמועות בדבר פירוק התנועה עקב סכסוכים בתוכה.

פאוזי עבדאללה, אחד מרא־שי „הרשימה המתקדמת", שהגיב על השמועה בדבר 'פירוק התנועה אמר שהיא מצוצה מן האצבע ואין לה שום אחיזה במציאות. לדבריו „הרשימה המתקדמת" כיום מלוכדת יותר מכל זמן אחר.

בתשובה לשאלה אמר עבדאללה לכתבנו שראשי „הרשימה המתקדמת דנו אתמול בתוצאות הבחירות לוועדי הסטודנטים הערביים בחיפה ובבאר־שבע.

הדרג המדיני עלול

(סוף מעמוד ראשון)

אבן טען כי הוועדה עסוקה בשלב זה בשמיעת עדויות ותו לא. כתבנו מעיר עם זאת, כי בתום שבועיים של דיונים עוסקים ח"כים בוועדה בהצלבת עדויות. נודע כי אביאם סלע ניסה להדוף עדויות אישים אחרים מהדרג המבצע, שלכאורה הפלילו אותו. עוד נודע, כי ח"כים בוועדה מתייעצים ומנסים לכוון את החקירה בכיוונים מסוימים. מהתייעצויות אלה עולה, כי גם הדרג המדיני עשוי להינזק מוועדת החקירה ובראש ובראשונה שר־הבטחון יצחק רבין. (ראה גם בעמודי הפנים „טיפטופי כנסת")

איסר הראל: יועץ למודיעין מיד

„אני מציע לדרג המדיני ולראש הממשלה למנות מיד יועץ למודיעין ובמקרה של התנגדות מצד ראשי השירותים עליהם לקבל את דעת הדרג המדיני או להתפטר. איש אינו אוהב גוף מבקר, אולם שלטון החוק דורש זאת" כך אומר איסר הראל מי שכיהן בעבר כראש „המוסד" והשב"כ ולאחר מכן כיועץ ראש הממשלה למודיעין.

מפעלים פטרוכימיים בישראל בע"מ

אל ציבור לקוחותינו

החל מיום א' 29.3.87
עובר משרדנו למשכנו החדש
בבית אליהו

רח' אבן־גבירול 2, ת"א, קומה 6.

מספרי הטלפון יהיו:
03-250681 ,250684
03-250821 ,250837

ג'ון או איוואן

שפטל רמז שהמשפט חורג ממטרותיו והשופט איים לסלקו

תקרית חמורה התרחשה אתמול במשפט ג'ון דמיאניוק בירושלים כאשר הסניגור הישראלי עו"ד יורם שפטל ננזף קשות והוזהר כי ייסולק מן האולם. „אם ימשיך להתבטא בסגנון בוטה ושחצני". היה זה בעקבות דברים שהשמיע שפטל שגבלו לדברי השופט בזילות בית המשפט.

העימות היה אתמול בישיבת הבוקר כאשר העדה הלגה גראוויץ, פרקליטת מחוז האמבורג של המערכת המשפטית הגרמנית, המשיכה להשמיע עדותה כעדת התביעה. התובע עו"ד מיכאל שקר הציג בפניה במשך שעה ארוכה תצלומים ומסמכים שונים שנאספו בקשר למחנה טרווניקי. בשלב מסויים של החקירה קם עו"ד שפטל וביקש להפסיק את חקירת העדה הזו לגבי התמונות ומסמכים, בטענה כי הדברים הללו ממילא אינם שנויים במחלוקת. „למה להביא את כל הסיפורים הללו?" — הפטיר הסניגור.

על כך הגיב השופט לוין: למה להתבטא בסגנון כזה?

שפטל: אני מתנצל, אבל מן הראוי לצמצם את עדותה של הגברת מגרמניה לשאלות השנויות במחלוקת ובעיקר לשאלה החשובה ביותר — זהותו של הנאשם, זאת משום שזהותו של גלובוצ'ניק, למשל, שהיה מפקד הס.ס. באיזור לובלין או של מפקד מחנה טרווניקי קרל שטרייבל, אינה שנויה במחלוקת.

כאן העיר השופט צבי טל, כי הוא תמה על דרישה זו, שהרי הסניגוריה עצמה נוהגת לא אחת לקיים חקירה נגדית מדוקדקת ביותר, גם בנושאים שאינם שנויים במחלוקת.

שפטל מגיב: החקירה המדוקדקת שאנו עורכים נועדה בדרך כלל לבחון את זכרונם של העדים, ואילו כאן, הסניגור או'קונור לא ניסה לחלוק ולו ברמז שבטרבלינקה הושמדו 870 אלף יהודים, אז למה להעלות כאן דברים המוסכמים על הכל — אלא אם כן נעשה הדבר למטרות אחרות.

כאן הוסיף עו"ד שפטל: מטרות שבשבילן אף שכרו את האולם הזה. אב בית הדין דב לוין הגיב בזעם והודיע כי „אנו קוראים את אדוני לסדר. אני מבקש ממנו שימשוך את דבריו בחזרה, אחרת נאלץ להאשימו בביזוי הדין".

על כך העיר שפטל, כי לא התכוון לכך שבית המשפט הוא ששכר את האולם... השופט לוין ברוגזה ובהרמת קול: אני קורא את אדוני לסדר בפעם השניה, ואם ימשיך בסגנון הזה — ימצא את עצמו בחוץ. השופט הוסיף, כי הוא „מעריך מאד את התנהגותם של הסניגורים עורכי הדין או'קונור וגיל — אבל לא כן ארוני, ובמיוחד מפליא ומביש שהדברים נשמעים מפיו של עורך דין ישראלי". מתקרית זו ואילך התנהל הדיון בשקט וברגיעה כפי שהיה קודם לכן.

גם הרוצחים הוצאו להורג

זוועות רצח עובדי הכפייה היהודים במחנה טרווניקי הועלו בעדותה של פרקליטת מחוז המבורג בגרמניה, הלגה גראוויץ.

התובע הציג בפני העדה תצלומים שונים מתיקים עבי כרס, אשר הוצגו בשעתו גם במהלך משפטו של מפקד מחנה טרווניקי, שטרייבל, ב־1966. העדה ציינה, כי המוצגים הללו התקבלו כקבילים באותו משפט. בין היתר, נראים בהם תצלומים של שטרייבל עם קציניו, תצלומים של בני משפחות, המפקדים, ובני משפחות הנאצים שבמחנה. במיוחד התעכבה העדה לבקשת התובע, על ביקורו של היינריך הימלר, מעוזריו הראשיים של אדולף היטלר ומפקד הגסטאפו ב־19.7.42.

בין התמונות שצולמו בביקור זה: הימלר סוקר את היחידות של כוחות העזר במחנה, כשלידו שטרייבל, הפלר ואחרים, הימלר לוחץ ידיים עם קבוצת אנשי ס.ס. ועוד. כן, תיארה העדה גראוויץ קטעים מתוך יומן שנרשם במהלך ביקורו זה של הימלר במחנה: הגעתו, ביקורו בערים שונות באיזור, כמו חולם, לובלין ועוד, פגישותיו עם המפקדים השונים וכדומה.

בתשובה לשאלות אחרות של התביעה, סיפרה העדה, שלפי המסמכים שהובאו בפניה, היו בטרווניקי שני מחנות — מחנה עבודה ומחנה אימונים, ושירתו שם שני בטליונים של הס.ס. בכל בטליון היו 4 מחלקות. מחנה העבודה בטרווניקי הוקם לאחר חיסול גיטו וארשה ופינויו היה בשנת 1943. כן ציינה העדה, כי אנשי מחנה האימונים לא הורשו להיכנס למחנה העבודה.

העדה מסרה עוד, כי מחנה העבודה בטרווניקי חוסל ב־3 בנובמבר 1943, באקציה שבוצעה ב„חג ההודיה לקציר". באותו יום נרצחו במחנה כל עובדי הכפיה היהודיים — כששת אלפים עצירים, אשר הובאו אל הבורות שהוכנו מראש, נורו ונזרקו אל הבורות. המעשה הזה בוצע על ידי קומנדו מיוחד שהובא למקום, ואשר אנשיו, שכונו „יחידת הש[illegible]" נורו למוות לאחר ביצוע ה„משימה".

שפטל ואו'קונור מתבדחים לפני שהשופט לוין איים לסלק את שפטל מאולם הדיונים. „אם ימשיך לנהוג באופן לא נימוס" (תצלום: אליהו חראל)

התובע אינו מגלה את קלפיו

העדה מסרה עוד, כי סך הכל נפלו קורבן במבצע זה ובמבצעים [illegible] באיזור לובלין באותה עת כ־42 אלף איש מכל יישובי המחו[illegible]. [illegible] היו יהודים שהובאו מגיטו וארשה למפעלים שהוקמו במחנות [illegible] ופוניאטובה. בין היתר הוקם שם מפעל לסוכר ובו עבדו חלק [illegible] קורבנות.

כתב עתי"ם מציין, כי עד תום הדיון אתמול לא גילה התובע [illegible] „קלפיו" באשר לכוונתו בחקירתה של העדה הגרמניה [illegible] שהוגשו. שכן לא התייחסו ישירות לאיוואן דמיאניוק.

אמנם, לטענת התביעה היה איוואן במחנה טרווניקי. [illegible] במהלך המשפט עד כה, כי מחנה טרווניקי שימש מרכז אימונים [illegible] הס.ס. ולעובדי הכפייה, אוקראינים, רוסים, לאטבים ואחרים [illegible] לצידם של הגרמנים במחנות ההשמדה באיזור זה — טרבלינקה, [illegible] ואחרים.

מכל מקום, התובע הבהיר כי באמצעות המסמכים [illegible] ושהוא עומד להגיש בהמשך חקירתו את העדה מגרמניה [illegible] המשפט ביום ב', הוא מבקש לאמת, בין היתר, את חתימותיהם [illegible] שונים של מפקדי מחנה טרווניקי. במסמך אחר שהגיש, למשל, [illegible] בקשה של מפקד הס.ס. והמשטרה באיזור לובלין ושטרווניקי [illegible] גנרל מאיור גלובוצ'ניק, להעלות בדרגה את מפקד מחנה טרווניקי [illegible] שטרייבל. במסמך אחר שהוגש, מפורטים שמותיהם של [illegible] ס.ס. ששירתו בטרווניקי, אשר מומלץ להעלותם בדרגה. [illegible] ברשימה זו הוא מפקד המחנה שטרייבל, וכן מוזכר בו איש הס.ס. [illegible] טוייפל שהשתייך למפקדת האיזור בלובלין והיה ממונה [illegible] ענייני האספקה והשכר במחנה טרווניקי. גם רשימה זו להעלאה [illegible] חתומה בידי גלובוצ'ניק, והיא הועברה לרשות המוסמכת [illegible]

החתימות של טוייפל

מסמכים רבים הגיש התובע, באמצעות העדה גראוויץ, [illegible] הס.ס. ארנסט טוייפל. בעיקר עמד עו"ד שקר על חתימתו של [illegible] במסמכים השונים ואימות חתימה זו מפיה של התובעת הגרמניה. [illegible] מסמכים אלו היה צילום של בקשה חתומה על ידי ארנסט [illegible] להארכת תוקף אשרה לשהייתו בארה"ב. במסמך זה צויין, כי [illegible] שהייתו ושהיית אשתו וכתו בארה"ב, אושרה כבר פעמיים — [illegible] מ־15.5.63 ועד 1970, והשניה מ־22.5.70 עד 14.5.73. כן הוגשה [illegible] המשפט תעודת פטירה של טוייפל מתאריך 26.7.78.

מסמך אחר שהוגש, מתייחס לאוקראיני ושמו רמטורנקו, [illegible] לצד אנשי הס.ס. בטרווניקי. הוא יצא לחופשה באוקטובר 1941, [illegible] חזר למחנה והוכרז לעריק, ובמסמך צויין כי הוא „נמלט אל [illegible]" (הכוונה לפרטיזנים) ואז הוכרז כעריק. המשך המשפט והחקירה [illegible] של העדה הלגה גראוויץ ביום ב' בבוקר.

ועד ראשי הרשויות הערביות קורא להימנע משביתה ב„יום האדמה"

מאת קאסם זייד,
כתב „על המשמר"

יו"ר הוועד הארצי של ראשי הרשויות המקומיות הערביות, איברהים נימר חוסיין, קרא לציבור הערבי שלא להישמע לקריאתם של החוגים הרדיקליים לקיים שביתה כללית ב„יום האדמה".

נימר קרא לציבור הערבי לכבד את החלטת ועד הרשויות הערביות וועד ההגנה על האדמות לציין את „יום האדמה" בהשתתפות בשלוש העצרות האזוריות.

בשיחה עם כתבנו קרא נימר לחוגים הקוראים לקיום שביתה כללית ב„יום האדמה" לחזור בהם מהחלטתם.

נימר הביע חשש שכל החלטה המנוגדת לעמדת ראשי הציבור הערבי עלולה רק לחזק את הניגודים ולגרום לבלבול מיותר בציבור הערבי.

נימר קרא לכוחות הבטחון שלא להפגין נוכחות ב„יום האדמה" בישובים הערביים כדי למנוע כל מתיחות ועימותים מיותרים ביניהם לבין הציבור הערבי.

לדעת נימר, אין כל הצדקה והגיון בקריאה לקיים שביתה כללית ב„יום האדמה" לא כל שכן שהשנה לא רק שלא הופקעו אדמות ערביות אלא ההפך הוא הנכון כשהשלטונות החזירו את „שטח 9" שבגליל לבעליו.

נימר סיפר לכתבנו, שבדעתו להציע ש„יום האדמה" יוכר כחג לאומי ושכלל האזרחים יהודים וערבים יציינו אותו ובכך לדעת נימר יהפוך „יום האדמה" לנקודת אור ביחסי שני העמים.

נימר קרא לציבור היהודי המתקדם ליטול חלק פעיל באירוע „יום האדמה" כדי להבליט את המשותף על המפריד.

„המתקדמת" בדעת מיעוט

מזכירות „הרשימה המתקדמת ל־שלום" שהתכנסה אתמול בנצרת הי חליטה לקרוא לציבור הערבי לקיים שביתה כללית ב„יום האדמה". כתבנו מציין, שקריאתה של „הרשימה המתקדמת' לשלום לפני שנה לקיים שביתה כללית ב„יום האדמה" נכשלה.

כתבנו מציין עוד, ש„יום האדמה" שיחול ב־30 במארס יצויין בשלוש עצרות: בכפר ערבה שבגליל, [illegible] אל־פחם שבמשולש ו[illegible] האווירה בישובים הערביים [illegible] „יום האדמה" רגועה ולא [illegible] מתיחות כלשהי.

בנק ישראל „מתיר" לבנקים להוריד הריבית

מאת אורי נחשון,
כתבנו הכלכלי בת"א

הבנקים יכולים להוריד ביוזמתם את הריבית, ובנק ישראל מעוניין בהגברת התחרותיות ביניהם — אמר אתמול גורם בכיר בבנק ישראל בעקבות החלטת בנק לאומי להוריד ביוזמתו את ריבית החובה.

בעקבות הודעת בנק לאומי על הפחתת הריבית, הצטר[illegible] אתמול גם הבנק הבינלאומי [illegible] כי יוריד את ריבית החובה [illegible] זהה — ב־4 אחוזים [illegible] הורדה של שליש אחוז [illegible] ואחריה תהיה ריבית ה[illegible] אחוזים, והריבית על [illegible] עד 1.500 ש"ח [illegible] „עו"ש משופר", [illegible] בחודש. במערכת הבנקאות [illegible] שבימים הקרובים [illegible] הבנקים האחרים [illegible] ויפחיתו את ריבית [illegible]

המוסף לשבת

"המשמר"

עורכת: עדה סער
עריכה: שולה ב"ן—לוריא
עיצוב גרפי: רחל דביר

רמטכ"ל הולך הביתה

ימים קשים

ערב חג הפסח ינקה רב־אלוף משה לוי את יתרת הניירות והמסמכים משולחנו בלשכת הרמטכ"ל, יסיר מהקירות ומהמדפים תמונות, חפצים ומזכרות שנות מדרך ארוכה, יביט בפעם האחרונה על הלשכה, ייפרד מעוזריו ומהפקידות ויסיים 33 שנות שירות בצה"ל.

כיום, שלושה שבועות לפני מועד חילופי הרמטכ"לים, חורש לוי את הצבא ונפרד ממפקדים ומחיילים. בין הדברים שהוא משמיע בארוחות־צהריים או ערב עם הסגל הבכיר של חיל זה או אחר, הוא מנסה לחזור שוב על עיקרי ה„אני מאמין" שלו: על השליחות, על ההתנדבות, על צבא העם, על המדינה ועל בכלל. קשה מאד לחוות רגעים כאלה של פרידה ממערכת גדולה מיוחדת כמו צה"ל לאחר שנים כה רבות של שירות.

שנת השירות האחרונה של ר"אל משה לוי רצה"ל לא היטיבה עימו. הקיצוץ בתקציבים, פולארד וסלע, הלביא המאיים לקום על יוצרו, סבב המינויים, המלחמה נגד מינוי דן שומרון והיחסים העכורים משהו עם שר הביטחון, עשו ללוי את השנה האחרונה קשה במיוחד. בעידן של תקשורת מעורבת ומתערבת חילחלו הדברים הללו עמוק עמוק בתוך הצבא, בין מפקדי החילות והחטיבות, מפקדי הפלוגות, הטייסים והחיילים בשדה. משה לוי, יאמר לזכותו, נהג לחזור מדי פעם על דעתו כי אין לבוא בטענות אל התקשורת. טוב שהיא כזו, אמר. היא עובדה וצריך רק ללמוד לחיות איתה.

החודשים האחרונים, הפרידה מדרך ארוכה שהיתה לאורח־חיים, הפכו את משה לוי לאיש פתוח יותר. ובכל זאת, בראיונות שלציטוט הוא שוקל היטב כל מילה. הוא מודע לכוחה של המילה הכתובה, כמו שהוא יודע שבכל סיבוב מצפה איזה אלמוני שיגזור את המילה, את המשפט, ויתייק אותם היכן שהוא.

כנושא שנוי במחלוקת בצה"ל או מחוצה לו יעביר לוי מסר מעורפל מאד. כך, למשל, קשה מאד להבין כיום אם הוא בעד פרוייקט ה„לביא" או נגדו. דבריו בעניין זה אינם חד־משמעיים בעיני רבים.

בחודשים האחרונים, מאז החליטה הממשלה על מינויו של דן שומרון לרמטכ"ל הבא של צה"ל, מפרגנים לו פחות מבעבר. בפרשת מינוי סלע, למשל, טענו קצינים בכירים כי „מתירים את דמו והופכים אותו שעיר לעזאזל בפרשה האומללה הזו."

במדינה רצופת פרשות ואירועים שכחו כבר למשה לוי את העובדה שהוא האיש שהוציא את צה"ל מלבנון וערך אותו בגבול הבינלאומי תוך כינון אזור ביטחון.

כיצד תזכור ההסטוריה הצבאית את רב־אלוף (מיל) משה לוי?

קשה להשיב על כך. התשובה אפורה מאד, כמו העבודה האפורה של רמטכ"ל.

אבי בניהו

חף מכל אשמה

משה לוי לא אשם. הוא לא אשם. על אף שההישגים הגדולים שלו הם בעיקר במה שלא עשה. לוי, למשל, לא „עשה" מלחמה. אין לזלזל בהישג זה. בפרט שלכל הרמט"כלים לפניו, מאז מלחמת ששת הימים (עשרים שנה), היו מלחמות. החל מ„ששת הימים" ועד מלחמת לבנון — כל רמטכ"ל והמצביאות שלו.

לוי לא הצליח לתמרן את עצמו למלחמה. עובדה שאינה מפתיעה את הבקיאים בביוגרפיה שלו הרצופה בהיחלצויות (שלא באשמתו) מפיקוד במלחמה. אנטי־מצביאות זו אף לא היתה לו לרועץ בבואו להתמודד על כס הרמטכ"ל. במהלך ארבע השנים האחרונות ניסה לוי קלושות למחוק את „חרפת" היעדר המצביאות מהקריירה שלו. אך הנסיונות היו שקופים ונתקלו „בכתף קרה" של שר הביטחון. כך זכה הרמטכ"ל הגמלוני ונעים־ההליכות לסיים את תפקידו כרמטכ"ל החסכן ביותר בחיי חיילים.

הרמטכ"ל אינו אשם. הוא גם אינו אשם שמינו אותו להיות רמטכ"ל. אינו אשם, כיוון שהתפיסה שלרמטכ"ל בוחרים את המועמד הפחות מתאים נוסתה עוד לפניו. לעזר ויצמן נדמה היה שמינה כסיל לרמטכ"ל, והסוף היה שויצמן ישב שותק בקיסריה שעה שהכסיל שעט עם צה"ל בלבנון. ארנס החליט להתעלם משומרון ו„יאנוש", ורבין העדיף את שומרון השגרתי על הברק של ברק. ככה זה. לעולם יחשוב כל שר ביטחון כי נוח לרכוב על חמור ממושמע מאשר לאלף סייח פרא.

לוי אינו אשם גם שקציני צה"ל ממהרים לפשוט את המדים בבואם הביתה. הוא אינו אשם שבתקופתו דמו רבדים של הצבא למשטרת ישראל, ושחלק מהמשרות בצבא מאוישות אמנם על ידי אנשים טובים, אך לא הטובים ביותר. הוא אינו אשם, כיוון שהוא עצמו חלק מהתופעה.

משה לוי היה רמטכ"ל טוב. הוא היה רמטכ"ל טוב כשם שהיה קצין טוב לאורך כל הקריירה הצבאית הארוכה שלו. הוא היה טוב גם כשאלה מסביבו היו טובים־מאד ומעולים, וכשאלה חלפו על פניו בסערה. אך כמו בסיפור על תחרות המירוץ בין הצב לשפן קל־הרגליים, גם כאן מצאו לבסוף את לוי חותך ראשון את קו המטרה.

בירושה מקודמו קיבל לוי צבא מדוכא, שקוע עד צוואר במדמנה הלבנונית. כסגנו של רפול היה לוי שותף פעיל לשערוריה בלבנון, אולם כשהתמנה למפקד הצבא שמח על ההזדמנות שנקרתה לפניו להחזיר את החיילים הביתה. ניתן לזקוף לזכותו חיי חיילים רבים על אף שלא היה עיקש דיו ונעצר עם הצבא כמה מטרים צפונה לגדר. כפי שלא ניתן לזכותו מהמלחמה בלבנון, כך לא ניתן שלא לשבחו על היציאה משם.

מוישה לוי לא היה גרוע יותר מקודמיו. הוא חף מכל אשמה: הוא רצה להיות רמטכ"ל, ומישהו, משום־מה, הסכים.

עוזי מתניימי

אבי בניהו

ארבע שנים בתפקיד רמטכ"ל ולמעלה מ־33 שנות שירות בתפקידי פיקוד ומטה בצה"ל מנסה היום רב־אלוף משה לוי, הרמטכ"ל היוצא, לסכם. הרבה דברים קרו לצה"ל בשנים האלה, בהן עמד רא"ל משה לוי בראש הפירמידה. על השאלות בנושא לבנון ומלחמת לבנון, השירות בשטחים, המינויים בצבא, ה„לביא" והעבודה עם הדרג המדיני, הוא עונה בדרכו המיוחדת, ברמיזות או בתשובות מורכבות.

— **האם לדעתך הפיקוח של הדרג המדיני והפרלמנטרי על הצבא הוא פיקוח מלא?**

אני חושב שיש פיקוח מלא. לא נעשה בצה"ל דבר שאיננו על־דעת ובאישור הדרג המדיני. עם זאת, צריך להבין שיכולים להיות נושאים שבהם יש ויכוח. היינו צריכים להיות חרדים מפני מצב שבו לא היה ויכוח, כמו שאנחנו חרדים מפני זה שמשהו יתבצע ללא הכרעה. אני לא מכיר מקרה שלא בוצעו החלטות לא רק כלשונן, אלא גם כרוחן. ואני רוצה להזכיר דווקא את הדיון על התקציב. תנסה לבדוק עם האוצר בנחת וכשקט האם כל הגופים במדינה עמדו בקיצוצים בדיוק כפי שנקבע, ותאמין לי, אין בעיה לעשות זאת. אפשר לבוא בסוף שנה ולומר שניסינו ולא הצלחנו לפטר אנשי קבע, ואפשר לבקש יותר כסף, ולא ניתן יהיה לעשות דבר נגד זה. אני יודע שעשו זאת, ואני לא רוצה לומר מי. אבל עובדה שגופים שונים קבעו עובדות, והתוצאה היתה שהקיצוצים לא בוצעו במלואם. אצלנו, בצה"ל, הם בוצעו עד הסוף. עשינו קיצוצים אדירים בזמן קצר, בלי תכנית מראש. גם זה ביטוי של איך עושים מה על־פי הדרג המדיני.

— **לדבריך חשוב שיהיה ויכוח לפני החלטות. קיימת טענה שאין מספיק ויכוחים ושעמדתך, כמי שמייצג את הצבא, לא תמיד חד־משמעית. כדוגמה אפשר לציין את נושא ה„לביא".**

אני שומע פה סגנון חדש. עד היום היתה לי תדמית של כופה ומכופף ועכשיו לפתע אני לא חד־משמעי. אם רוצים פתרונות, אני נגד נוסחאות. אני לא חושב שלבעיות מורכבות קיימות תשובות פשוטות וחד־משמעיות. בשנת 1972 למשל, ניסינו לעשות סימולציה ותרגיל מחשבתי בשאלה האם כדאי לנו לייצר בארץ טנק „מרכבה". אני יודע שזה לא כמו ה„לביא" אבל העיקרון דומה. אין היום בארץ מי שאינו מברך על ייצור המרכבה. וזה ההיבט העקרוני של ה„לביא". ה„לביא" צורך יותר כסף והנושא עומד לדיון ונלווית אליו אותה פנייה של ארה"ב בעניין החלופות, ובעניין זה יש לי עמדה ברורה מאד.

— **עמדתך השתנתה בשבועות האחרונים.**

היא לא השתנתה מעולם. לפני שלוש שנים אמרתי שאני בעד ה„לביא", על כל ההשלכות שיש לו, בתנאי שיגידו לנו כמה זה עולה וניערך בהתאם. במובן זה גם עמדתי היום היא כזו, אם יהיה כיסוי תקציבי לבניית ה„לביא". מחוץ לתקציבי הצבא, נצטרך לברוק. כעת הנתונים השתנו ואתה רוצה שהעמדה שלי תישאר זהה. כשישתנו הנתונים, העמדה שלי תיבחן מחדש והיא עשויה להשתנות.

— **בתקופת היותך סגן רמטכ"ל נכנס צה"ל ללבנון. הוא יצא משם בעבור ארבע שנים.**

בעת שהיית רמטכ"ל. מה היתה דעתך ערב המלחמה?

אני אמרתי אז את דעתי, ולא מנעו ממני לומר אותה, אבל אני לא מתכוון לומר מה אמרתי אז, משום שאני חושב שחלק מהנזקים טמון בניסיון להיות שותף להחלטות שתוצאתן חיובית, ואני מכיר רק מעט החלטות שתוצאתן כזו.

— **אתה אישית היית בעד מלחמת לבנון?**

„אני לא הצבעתי על מלחמת לבנון. אין לי זכות הצבעה גם היום. אמרתי את דעתי ותוכל לדעת אותה רק אחרי עשרים שנה, כשיוציאו את הפרוטוקולים וישמעו מה כל אחד אמר באמת"

אני לא הצבעתי. אין לי זכות הצבעה גם היום. אמרתי את דעתי, תוכל לדעת אותה רק אחרי 20 שנה, כשיוציאו את הפרוטוקולים וישמעו מה כל אחד אמר באמת.

— **היציאה למלחמת לבנון נחשבת להחלטה גדולה. האם כיום, בראייה לאחור, עם כל ההשלכות שהיו למלחמה הממושכת, אתה חושב שהמלחמה היתה מוצדקת?**

יש לנו בעיה אדירה של מלחמה בטרור ובמובן הזה מלחמת לבנון השיגה את המטרה שלה. אין היום מדינת אש"ף מצפון לגבול שלנו ואני מציע לכולם להיזכר בפוטנציאל הצבאי והפוליטי שהיה לאש"ף ב־82'.

— **מהו היעד שלקחת בחשבון כשנדרשת להתייחס לנושא בתחילת המלחמה?**

ובמובן הזה היעד המרכזי (חיסול מדינת אש"ף — א.ב.) הושג. היו לו כל מיני השלכות, ואני צפיתי חלק מהן.

— **כיצד אתה מסכם שנתיים לקיום אזור ביטחון בדרום לבנון?**

אתן דוגמה כאוכה ממה שראיתי לאחרונה בפרסומים. נהרג לנו קצין, רמי בן־צבי, וראיתי שנכתב כי הוא ההרוג ה־13 של צה"ל באזור הביטחון. ברקע של הדברים קיימת רמיזה שההחלטה על אזור הביטחון הביאה לנו הרוגים. אף אחד בכלל לא חושב על הכאב ע"ב בנפילת קצין, או שהיתה יכולה להיות אלטרנטיבה אחרת, שאנו לא יכולים לבחון עד כמה היא היתה כואבת.

— **מישהו תבע את המושג „להוציא את לבנון מצה"ל". אתה והצבא הצלחתם בכך?**

בראיון לעיתון בחו"ל אמרתי שערכתי שיחת סיכום עם מפקד חטיבת „גולני" שסיים את תפקידו. גולני עסקה ועוסקת בביטחון השוטף בצפון, והמח"ט הזה עסק במיוחד בלבנון. עד שאני לא הזכרתי לו את זה בשיחה, הוא לא העלה את הנושא. זאת התשובה שלי.

— **אחת הטענות שהועלו נגדך בשנה האחרונה היתה שאתה ממנה במטכ"ל קצינים המקורבים לך.**

אולי תוכל הגדיר לי מהם מקורבים? שהם יושבים קרוב אליי? שהם אוהבים אותי באופן אישי? שאני מצפה שהם יתנו לי תמיכה כספית? המושג הזה קלוקל בעיניי. אין בו שום דבר.

— **השנה ימלאו 20 שנה לשלטון צה"ל בשטחים. מה הפעולה הזאת עושה לצה"ל? כיצד זה משפיע?**

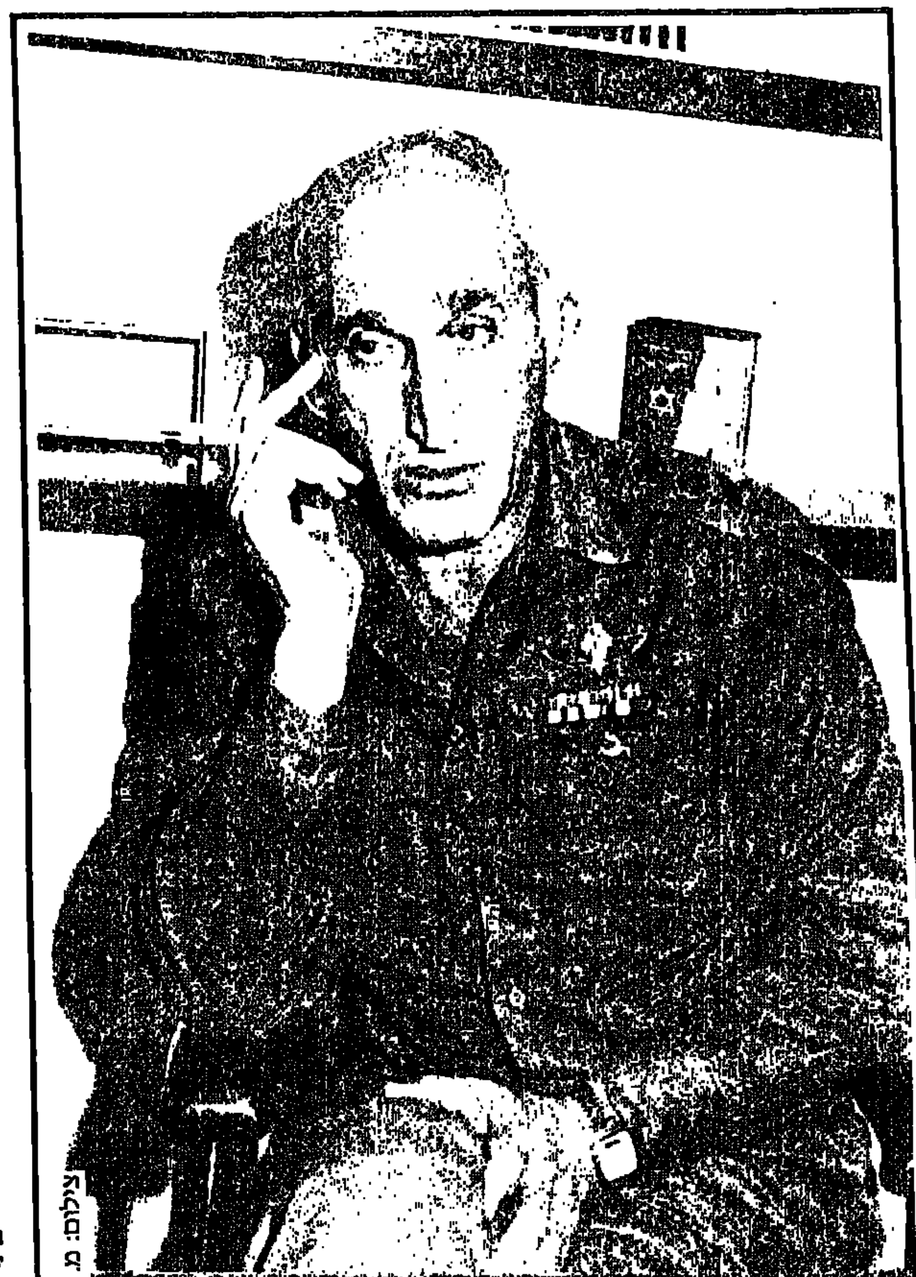

צילום: מ. דקל

האזרח לוי

בעוד כמה ימים הוא פושט את המדים. 33 שנה היה בחאקי. עכשיו, הוא אומר, הוא הולך לאסוף את עצמו ■ הרמטכ"ל, רב־אלוף משה לוי, ראיון אחרון בתפקיד

ארבע שנים של פשרות, טיוח וראש קטן

מלחמת לבנון הייתה אמורה לשכנע גם את היותר־אופטימיסטים בינינו, כי כוחות היבשה של צה"ל, כמו המטה הכללי שלו, חייבים לעבור בדק־בית רציני. האותות והסימנים שנותרו סמויים מן העין אחרי מלחמת ששת הימים, ושהודחקו ב־1973 אל סף התודעה למרות שאז כבר לא ניתן היה לטעות במשמעותם — הפכו כשלהי 1982 לנוקבים ומרים: הופגן אז כי המטה הכללי וכוחות היבשה לא הצליחו לממש את המטרות הצבאיות של המלחמה, חרף תנאי פתיחה ונסיבות חד־פעמיות יוצאות־דופן לטובה.

ניתן היה לצפות כי הרמטכ"ל, שנכנס לתפקידו לאחר המלחמה, יזום, יניע ויישם רפורמה, שכל ארגון צבאי בריא חייב לבצע אחת לתקופה, גם כאשר תוצאות צבאיות של מלחמות אינן מצביעות על צורך כה אקוטי בה.

בפועל לא קרה כך. משך ארבע השנים האחרונות לא התקדם צה"ל לפתרון בעיותיו היסודיות. וכאילו לא די בכך, הרי במהלכן נעשה כל מאמץ כדי להנציח את הדריכה במקום ולמנוע כל נסיון פגיעה במגדל־השן של הארכי־שמרנות, שהפך לסמלו המסחרי של ראש המטה הכללי ומטהו. אותה ארכי־שמרנות היא שגרמה לצבא, שנודע בשל זריזותו ותושייתו, להפוך ללבירינט מסורבל, וליכולת לחימה טקטית מוכחת — להפוך ללחימה ביורוקרטית.

אפילו נסכים כי מספר גורמים מסבירים את המחדל הזה וכי האחריות לו חורגת אל מעבר לדרג הצבאי — עדיין נותרת תרומתו של הרמטכ"ל העוזב למצבו הנוכחי של צה"ל כבדה, מעיקה ומובהקת.

טיפוס ה„רמטכ"ל הפשרן", שכל עניינו ב„שקט תעשייתי" שיובטח אם כולם יהיו נחמדים ויחייכו זה לזה — אינו יכול להפעיל רפורמה. רמטכ"ל כזה מעודד משאיומתן בין אינטרסנטים ונציגים סקטוריאליים של זרועות, אגפים, פיקודים וחילות. משאיומתן כזה, שנוהגים לכנותו בטעות „עבודת־מטה", מהווה למעשה מיקוח בין בעלי עניין, שכל הוויתו חלוקת עוגה בין צרחנים. הקואליציות הנוצרות במהלך המיקוח מכתיבות פשרות, שמאפיינים אותן המכנה המשותף הנמוך האפשרי (כי רק סביבו ניתן לגבש קונסנסוס) והמחיר הגבוה ביותר (כי רק הוא מאפשר לענות לצרכים הכפולים של שותפי הקואליציה ובכך לקנות את תמיכתם). כל שנותר לרמטכ"ל פשרן לעשות בתנאים אלה הוא לאשר פשרות בלתי אפשריות כאלה.

מעבר להיותו „רמטכ"ל פשרן" חסרו לרב־אלוף לוי שתי התכונות הקריטיות הדרושות לצורך הפעלת רפורמה: מנהיגות והבנה אסטרטגית. בהיעדר מנהיגות — לא נקבעו יעדים וסדרי עדיפויות. עיקר האנרגיה משוקעת זה ארבע שנים בכיבוי שרפות, טיוח אירועים לא נעימים וכהתמודדות עקרה עם הדילמה „היכן נמצאים" במקום עם השאלה החשובה יותר „לאן חותרים". בהיעדר הבנה אסטרטגית — מתעסקים באופן שהופך להיות יותר ויותר כפיוני בפתרון רסיסי בעיות טקטיים, העולים על סדר־יומו של הביורוקרט הפרגמטי בגלל לחץ האירועים בשטח, ונמנעים מלהתמודד רק עם המהות הצבאית הכוללת והשלמה. כך מחליפים רפלקסים ועוויתות טקטיות את הניתוח האסטרטגי המחייב ברירות חרות.

רמטכ"ל אשר משך כל הקדנציה שלו נמנע בעקביות מלמנות לתפקידי הפיקוד הבכירים בצבא את הטובים ביותר — התיר לבינוניות, שהיא ככל הידוע תופעה ממארת, להיכנס בדלת הראשית במקום להסתנן דרך החלון. רגישויות לביקורת, שמקורן בהיעדר התנסות בפיקוד על עוצבות במלחמה, השפיעה על קידומם הלא־סלקטיבי של בעלי התנסות כזו, אפילו הייתה במפורש לא מוצלחת, ושל אלה שהוכיחו נאמנות ל„קליקה". במציאות כזו הופך עד מהרה חשבון הכדאיות האישית להיות מצפונו ומדריכו־הנאמן של הקצין הבכיר, והתופעות של „ראש קטן" במטה הכללי — כמו ביורו־פוליטיקה שלו — לבלתי נמנעות.

ד"ר עמנואל ולד

„אנחנו עושים תפקידים מתוקף נסיבות שלא למענן בנינו את הצבא".

אנחנו עושים תפקידים מתוקף נסיבות שלא למענן בנינו את הצבא, ויש בהם קונפליקטים. הבעיה היא שלא רק ברמת המטה צריך לקבל החלטות, אלא שצריך להתמודד עם כל חייל בפני עצמו, וזה קשה. אם היינו מוצאים דרך שבה החייל לא היה צריך להתעסק בכך, הייתי מאד רוצה ללכת בה. חלק מהפיתרון נעשה על־ידי אחזקת יחידות מיוחדות של משמר הגבול, לא משום ששם אין אנשים ואין קונפליקטים, אלא משום שהן בנויות, מתודרכות, מכירות ויודעות את כל מה שמתרחש, והן מוכנות לאפשרויות יותר מחייל שבא לאזור הזה לתקופה קצרה ויכול להיקלע במהירות לנסיבות קשות.

בכל פעם שיש לצבא, שנועד להילחם בשדה־קרב, מגע כלשהו עם אזרחים, זה יכול להשפיע לרעה, וכל מה שאנחנו יכולים לעשות הוא לצמצם במידת האפשר את ההשפעה.

— **אם הדבר היה תלוי רק בך — האם היית מפעיל פחות את הצבא הסדיר בשטחים?**

זה תלוי כי: משימת האבטחה היא של צה"ל, ואנחנו מפעילים את הכוחות לא בהתאם לרצונות שלנו אלא בהתאם לצרכים.

— **לפעמים הצרכים נקבעים בכל זאת על־ידי הדרג המדיני. כמו, למשל, אבטחת „בית הדסה" בחברון. השבוע ביקרת שם וחיילים אמרו לך דברים לא קלים.**

„יש לנו בעיה אדירה של מלחמה בטרור ובמובן הזה מלחמת לבנון השיגה את המטרה שלה. אין היום מדינת אש"ף מצפון לגבול שלנו ואני מציע לכולם להיזכר בפוטנציאל הצבאי והפוליטי שהיה לאש"ף ב־82"

זו שגיאה. קח, למשל, את החייל מקבוץ ניר־יצחק, שאמר לי שהוא לא מבין למה הוא שומר בחברון. עניתי לו שהוא צריך להיות גאה על כך ושאלתי אותו מה הוא מציע לי לעשות לגבי העיר העתיקה, שבה נפגעו יותר ישראלים מאשר בחברון. החייל הציע להגביל את תנועתם של האזרחים הישראלים. אני חושב שאחד ההישגים היותר יפים שיש לנו בביטחון זה שאנו מחזיקים אוכלוסיה עוינת, שהשאיפות שלה לא עולות בקנה־אחד עם התנאים בהם היא חיה, ושהאוכלוסיה הזאת חופשיה להסתובב בכל רחבי ישראל וחופשיה לנסוע לירדן ולכל העולם. נכון שמדי פעם כמה מהם מנצלים את החופש ומניחים מטען בתל־אביב. אבל הפחד שקיים בעניין הזה הוא בעיני יותר הרסני מפעולות הטרור.

אני חושב שצריך לעודד את החופש להסתובב בכל מקום ואנחנו צריכים להיות גאים בכך שאנחנו נותנים לכל התושבים, גם מהשטחים, להסתובב חופשי בכל מקום בארץ־ישראל. זאת ההגדרה ההסטורית, ארץ־ישראל. ועוד מעט נחשוב שגם זה לא כך, ואז יהיו לירדן שני שמות: ירדן ו„הנהר הכבוש". לא נבלבל גיאוגרפיה והסטוריה עם דעות.

— **במהלך כהונתך התחלפו הממשלות והקברניטים. היתה לך בעיה של ניגוד בין דעותיך הפוליטיות והשקפת עולמך לבין מה שנכפה עליך בתוקף תפקידך, או שמא כאיש צבא התרחקת מהשקפה פוליטית, כפי שיש טוענים שכך צריך להיות.**

לא מכניסים פקודה למחשב וזה עובד. לכן, לחץ מצד הדרג המדיני לעשות דברים שאינם קשורים לביטחון ושעליהם יכולות להיות דעות שונות, לאו דווקא בזווית הפוליטית אלא בזווית הבטחונית — יכול ליצור בעיה. אכן, היתה בעיה שקשורה בלבנון, ומישהו ניסה להטיל בי ספק, ואני שונא שמטילים ספק בכנות האישית והמקצועית שלי. הוכחתי לאותו אדם, שרמז כאילו העמדות והדעות שלי באו יחד עם השינוי בממשלה, כי הוא טועה. וכשאני אומר הוכחתי, זה על בסיס נתונים כתובים ופרוטוקולים.

— **כרמטכ"ל עבדת עם כמה שרי ביטחון, מנחם בגין, משה ארנס, יצחק רבין. עם מי מהם היה הכי קל לעבוד? האם יותר קל עם שר שהיה בעבר רמטכ"ל?**

אני לא חושב שרמטכ"לות בעבר צריכה להיות קנה־המידה. אמנם לרמטכ"ל לשעבר לא צריך להסביר הרבה מושגים ותהליכים, אבל צריך „להילחם" בהיכרות שלו עם הנושא, אם הדברים השתנו מאז. לעומת זאת, לאזרח אתה צריך להסביר את התהליך, שלי נראה פשוט מאד.

— **נחזור רגע לאקטואליה. אמרת בתחילת שהדרג הצבאי הוא כלי בידי הדרג המדיני. אומר את זה רמטכ"ל שרק לפני שבוע אמר בוועדת החוץ והביטחון שלא צריך להיכנע לאמריקנים (בעניין אל"מ סלע — א.ב.). זו אמירה פוליטית מדינית?**

מי אמר שהרמטכ"ל אמר?

— **זה נכתב בעיתון וצוטט מסיך בטלוויזיה. אמרת שהלחצים האמריקנים לא צריכים להשפיע על קידומו של אל"מ סלע.**

„אנחנו עושים תפקידים נסיבות שלא למענן בנינו את הצבא, ויש בהם קונפליקטים. הבעיה היא שלא רק ברמת המטה צריך לקבל החלטות, אלא שצריך להתמודד עם כל חייל בפני עצמו, וזה קשה... בכל פעם שיש לצבא, שנועד להילחם בשדה־קרב, מגע כלשהו עם אזרחים, זה יכול להשפיע לרעה"

אני לא אמרתי שדעתי בעניין סלע צריכה להיות פופולרית. אמרתי את דעתי עוד לפני שנקבעו הוועדות. אמרתי זאת בפורום שצריך שיהיה סגור. ואני מודה שאמרתי זאת אחרי התלבטויות, כי היו לי ספיקות אם הפורום אכן יישאר סגור. לא אמרתי זאת בציבור. אחרי שהממשלה קבעה את ישיבת הקבינט, לא שמעו שום התבטאות פומבית שלי בעניין הזה. יש ציטוטים שלא אתייחס אליהם. הפורום (ועדת חוץ וביטחון — א.ב.) צריך על־פי החוק להיות

(המשך בעמוד הבא)

משפחת לוי בהרכב מלא. התמונה צולמה עם כניסת הרמטכ"ל לתפקיד.
(צילום: ישראל סימיונסקי)

תא"ל (מיל) בנימין (פואד) בן־אליעזר:

רוחב ליבו נוצל לרעה

כדי לדון לכף זכות או חובה את תקופתו של הרמטכ"ל הנוכחי, צריך לגשת לנקודת המוצא — תקופה בה קיבל את הצבא, כשצה"ל נמצא בעיצומה של מחלוקת קשה ביותר סביב מלחמת שלום הגליל. בז'רגון קוראים למה שעבר או על צה"ל — מלחמה על צידקת הדרך.

„אני ראיתי את תפקידו העיקרי של משה לוי, עם כניסתו לרמטכ"לות, בהרגעת הרוחות בצבא ובהוצאתו מזירת הוויכוח הציבורי. היה צורך לשקם את הצבא מהבחינה המקצועית־מורלית. היה צריך להחזיר לצה"ל את הביטחון ביכולתו ובעוצמתו. לפי דעתי, משה לוי עמד במשימות האלו בהצלחה.

„יתכן כי המאמץ המרוכז שהשקיע דווקא בתחומים אלו הוא שבלם אותו, מהליכה לקראת מה שנקרא חדשנות, יוזמות ובניית הצבא לעידן שונה ואחר. בתקופות הרמטכ"לות שלו הצטיין משה — ולצערי הדבר לא מצא את ביטויו בעיתונות — באימון הצבא ותרגולו בשורה ארוכה מאד של תרגילים בהיקף וברמה שצה"ל לא ידע כמותם מעולם.

„ללא ספק, אופיו הנינוח וצניעותו הרסו לא מעט מהתדמית האמיתית שלו. עם זאת, קשה יהיה לצערי לסכם פרק חשוב זה בתולדות צה"ל בלי לומר כי משה הסתבך בכמה פרשיות. דרך הטיפול הקלוקלת שלו ברו"ח ולר, שערוריית המינויים בצה"ל דרך מאבקו במינוי הרמטכ"ל הבא, ולאחרונה ההשתקפות הציבורית של המאבק בינו לבין שר הביטחון, ששיאה היה המאבק למינוי ולהעלאה בדרגה של אביאם סלע. זו שורה של אירועים שהחזירה את הצבא במידה רבה להבלטה שלילית בתקשורת המקומית. אירועים שפגמו בהישגיו שלו וגרמו ללא ספק לזעזועים מורליים קשים בצה"ל.

„אני חושב שצה"ל נפרד ממפקד שהיתה לו רגישות רבה לחיל, ללוחם בשרה. מפקד שבראש מעייניו היו מערכות השדה בכל הזרועות. למערכות השדה הוא הקדיש את כל זמנו. רמטכ"ל שהיה ליברלי במתן חופש ביטוי להשקפות ודעות הנוגעות לנושאים איסטרטגים, ארגוניים ומערכתיים. הייתי אומר כי לפעמים היה יותר מדי ליברלי, עד שרוחב ליבו נוצל או תורגם לרעה.

מוטי בסוק

האזרח לוי

(המשך מעמ' 7)

סגור, ולכן הרשיתי לעצמי לדבר שם. הציטוטים משם הם מעשים מכוונים.

— האם בעקבות פרשת פולארד נפגע משהו בשיתוף הפעולה שלנו עם ארה"ב בתחום הצבאי?

לפי מיטב ידיעתי, כל ההסכמים שרירים, קיימים ועומדים. הקשרים שלנו עם ארה"ב חשובים לנו מאד.

— אתה עומד לסיים 33 שנות שירות בצה"ל, ארבע מהן כמפקד הצבא. יש משהו שתצטער שלא עשית? יש משהו שלא היה צריך להיעשות ונעשה?

הרבה דברים יכולתי אולי לעשות אחרת, והרבה דברים יכולתי לעשות ולא עשיתי. מדובר בעולם שלם של עשייה. אני אפילו לא מתחיל, זה כל־כך הרבה שאני לא מתיימר לסיים את המלאכה. אני גם לא אוהב את השאלה שבטח תישאל, איזה צבא קיבלת ואיזה צבא אתה משאיר...' היתה לי תקופה של שירות. בכל פעם שהיה לי תפקיד עשיתי את מה שלמיטב הערכתי היה נכון וניתן להיעשות, וצריכים לחבר את שני הדברים האלה יחד. אני יודע שאפשר בוודאי לעשות יותר טוב ויש עוד הרבה מאד לעשות. אין לי בכך ספק.

— מה אתה מתכוון לעשות? מה הכי מתחשק לך לאחר שתפשוט את המדים?

פשוט לחזור הביתה, למשפחה. לאסוף את עצמי. זה ביטוי טוב לאסוף את עצמי. זה ביטוי לא ספרותי, אבל אני בכלל ידוע כאחד שלא משתמש בהרבה מילים יפות.

— אתה אומר ש־33 שנה התפזרת?

33 שנה זה רוב השנים שחייתי. רוב מוחלט — שני שלישים מהחיים. אי־אפשר לקום ולצאת כאילו שום דבר לא קרה.

— אתה מצטער שבחרת בדרך הזאת?

יכולתי להצטער, אבל פעם הייתי מחוץ לצבא במשך שנתיים וחזרתי. זו ההוכחה המוחלטת שחשבתי שנכון לעשות כך. מסיבה זו אני לא נבהל מהתלבטויות של נוער שרוצה לצאת מהצבא, ואני מאמין שיהיו בצבא אנשים מתאימים עם התלבטויות, שיבחנו גם דרך אחרת.

— היה לך רגע מרגש במיוחד בארבע שנים כרמטכ"ל, מין רגע שתיקח איתך הביתה?

היו לי הרבה רגעים מרגשים, בכל פעם שפגשתי חיילים ודיברתי איתם. זהו מקור של כוח ועוצמה ומקור של אמונה. וזה נשמע בומבסטי ולא מתאים לי. אבל ככה זה. □

הקיבוץ לא מנצל אותו

בבית־אלפא אוהבים את משפחת לוי. עיתונות ועיתונאים הבאים לעסוק בקשר שבין הרמטכ"ל לקיבוצו, אוהבים פה הרבה פחות. לדעת חברי הקיבוץ, עשתה ועושה התקשורת הכתובה עוול רב לרמטכ"ל, רא"ל משה לוי. ל"על המשמר", עיתונם של חברי הקיבוץ, שמור מקום של כבוד בכעס הזה.

"משה לוי מקובל מאד בקיבוץ", אומרת מתיה טרייבר, המזכירה. "הוא חלק מהנוף ומהבית הזה. הוא בהחלט שותף במה שקורה בקיבוץ, גם אם הוא כפוף למגבלות הרבות שמטיל עליו תפקידו המיוחד. המשפחה, הרעיה והילדים הם בוודאי חלק מאיתנו".

זה עשר שנים ברציפות היה משפחת לוי בקיבוץ בית־אלפא, לפני כן עשתה בו תקופה נוספת, לא רצופה. כהגדרה, הם במעמד תושבים. כמו, למשל, רופא הקיבוץ. מתיה אומרת כי פתיחות הקיבוץ לחברים העוסקים במלאכות ובתפקידים חיצוניים, הוא עניין חיובי ויפה. "משפחת לוי", היא מדגישה, "בהתנהגותה ובאישיותה, תרמה לא מעט לפתיחותו של הקיבוץ. (להרגשתי הטובה בנושא". למתיה חשוב גם להדגיש כי בבית־אלפא מקפידים מאד שלא לנצל את העובדה שהרמטכ"ל חי במקום. ואת העניינים עם צה"ל מקפיד הקיבוץ לנהל בדרכים המקובלות, דרך מחלקת הבטחון.

לגבי העתיד, איש אינו יודע בינתיים. הם פה, אומרים במשק, מה הלאה, נראה.

שלמה גזיר

באוויר

רשות השידור, לא בדיוק מופת וסמל לשקט תעשייתי, תעבור בקרוב עוד כמה תהפוכות. על סדר היום (שנדחה, בינתיים) מינוי יו"ר חדש לוועד המנהל והצעת חוק לשינוי תהליך בחירתו של המנכ"ל. מדובר גם בפיזור המליאה, בהגדלת מספר החברים בוועד המנהל ובהתנצחויות פוליטיות בלתי נמנעות. מסובך? זו רק ההתחלה

אתי רונאל

בדיקה שטחית של יחסי הכוחות במוסדותיה הנוכחיים של רשות השידור מעלה, כי לטענות הימין על "מאפיה שמאלנית" בתקשורת אין על מה לסמוך:

במליאת רשות השידור, בת 31 החברים, נהנה הליכוד מייצוגם של 11 חברים, המפד"ל מ־7 ו"התחיה" מנציג אחד. כולם יחד מהווים — כפי שאמר זאת חבר המליאה מטעם הליכוד דוד מנע — את "שדולת המחנה הלאומי" ברשות השידור, (חברי המפד"ל, יש לציין, נוקטים בדרך־כלל בנושאים תקשורתיים עמדות דומות לאלו של חברי הליכוד. כמו, למשל, תמיכתו של יו"ר הוועד המנהל, מיכה ינון, בהקמתה של תחנת שידור עצמאית באריאל שבשומרון). כל זאת, בשעה של"עבודה" יש 7 חברים בלבד ולמפ"ם אחד. הוסף לכך את ארבעת נציגי הליכוד בוועד המנהל (המשנה ליו"ר דוד אדמון, נתן ברוך, שאול עמור והקריקטוריסט דוש), יחד עם היו"ר מן המפד"ל, מיכה ינון (מינוי שנעשה על־ידי שר החינוך זבולון המר ונראה היום אנכרוניסטי משהו) מול שני נציגי "העבודה" (ד"ר ישראל פלג ורוני פיינשטיין) ותמצא עיוות מתמשך הנובע ממפתח מפלגתי, שהיה נכון בבחירות שלפני האחרונות, אך בוודאי אינו מתאים למצב של היום.

מסיבה זו הניחה מפלגת העבודה, כי עתה, עם סיום כהונתם של מליאת רשות השידור והוועד המנהל (ב־31 במארס), יתוקן העיוות, ולצידו של מנכ"ל רשות השידור, אורי פורת, נציג הליכוד גם הוא, ימונה יו"ר ועד מנהל מטעמה. אלא

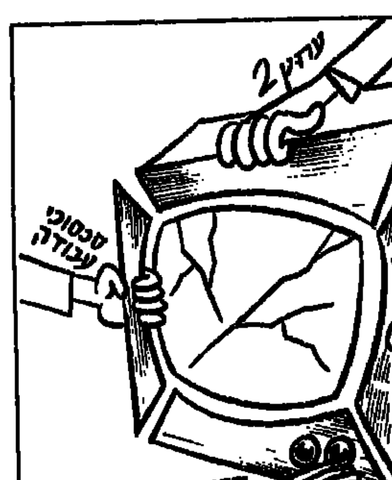

שהנחות לחוד — ומציאות לחוד. הליכוד מסרב להרפות מעמדת היתרון שרכש לו בהנהלת רשות השידור.

בשיחה עם מי שמונה על הטיפול בענייני רשות השידור מטעם הליכוד, השר חיים קורפו, אמר קורפו, כי הליכוד, מתוקף היותו הסיעה הגדולה בכנסת, זכאי לעמדת־יתרון גם ברשות השידור, ולכן לא ברור לו למה צריך יו"ר הרשות החדש להיות איש מפלגת העבודה. נכון שמנכ"ל רשות השידור, אורי פורת, הוא נציג הליכוד — הוסיף השר. אלא שכהונתו של פורת מסתיימת בעוד כשנה וחצי, ואז לא מובטחת לו, לליכוד, בחירתו של מנכ"ל חדש מטעמו. הסיבה: בחוק רשות השידור החדש, שמציע השר הממונה על הרשות, יצחק נבון, לא ייבחר מנכ"ל רשות השידור ב"הסכמה בין המפלגות", אלא על־ידי הוועד המנהל של הרשות. בכך בא השר נבון לתקן עיוות מתמשך נוסף, שגרם עד־כה למינויים פוליטיים מובהקים (יוסף לפיד, אורי פורת) — שנעשו על מנת ש"יהיה סדר" ברשות השידור, וישווה לה אופי "לאומי" יותר, לפי מיטב תפיסתה של תנועת החירות — במקום מינויים של אנשים מקצועיים, המכירים את המדיום ומתאימים לתפקיד המסובך והרגיש עד מאוד.

המקצועיות עברה אפוא למנהל הטלוויזיה, ואילו הסמכויות הממשיות לניהולה נותרו בידי המנכ"ל. פירצה נוספת בחוק הקיים היא העובדה, שמרגע שהמנכ"ל אינו מתמנה על־ידי הוועד המנהל של רשות השידור, הרי שאין הוא מוסמך גם לפטרו, וממילא אין המנכ"ל מחויב להנהלת הרשות, אלא למפלגה שמינתה אותו.

על מצב דברים זה התריע לאחרונה דווקא נציג הליכוד בוועד המנהל, נתן ברון, שאמר, כי הוועד המנהל יודע טוב יותר מהממשלה מה טוב לרשות השידור, וכי בחירתו של מנכ"ל הרשות על ידיו היא הכרחית וחייבת להתממש בחוק.

אלא ששרי הליכוד — כך מסתבר — מסרבים להשמיט מידיהם עמדת כוח חשובה כל־

אורי פורת – עוד שנה וחצי

כך. הם תובעים שגם בעתיד ימונה על־ידי הדרג הפוליטי ובהסכמה בין המפלגות לא רק יו"ר רשות השידור, אלא גם מנכ"לה.

הארכת מינוי ב"הוראת השעה"

ב"עבודה" חששו השבוע, כי אם לא יגיעו להסכמה עם הליכוד, יסיים הוועד המנהל את כהונתו ויתפזר יחד עם שני חברי העבודה המכהנים בו, ומליאת הרשות — על יחסי הכוחות שכבר הזכרנו — תמשיך ותכהן ללא הגבלת זמן עם היו"ר הנוכחי מן המפד"ל והמשנה ליו"ר מן הליכוד.

לא כך קרה. הליכוד הסכים להארכת מינויו של הוועד המנהל ב"הוראת שעה", עד שתימצא להן, לשתי המפלגות, נוסחת־הפשרה למינויים האמורים. כן הסכים הליכוד לשינוי נוסף במתכונת מוסדות רשות השידור, כפי שמוצע בחוק החדש, שנוסח בידי ח"כ דוד ליבאי לפני למעלה משנה: פיזור המליאה — שאפילו חבריה רואים בה גוף מסורבל, לא יעיל, שלא הצליח בפגישות הנדירות שקיים לפקח על החלטות הוועד המנהל, ובעצם, אישר את רובן כחותמת גומי לכל דבר — והגדלת הוועד המנהל משבעה ל־9 או־11 חברים, כולל ייצוג לאופוזיציה, כדוגמה למועצת הבי.בי.סי. או, להבדיל, הערוץ השני הישראלי. כך, למשל, יבדוק את האפשרות לכלול בוועד המנהל חמישה נציגים לליכוד, חמישה לעבודה וחמישה נציגים ליתר המפלגות, כולל מפלגות האופוזיציה.

הבעיה היא, שחמישה מקומות לא יספקו את מפ"ם, ר"ץ, התחיה, המפד"ל, ש"ס, שינוי וחד"ש, התובעות, ובצדק, את מקומן בהנהלת רשות השידור (עד כה לא זכו ר"ץ, שינוי וחד"ש לייצוג אפילו במליאה). זאת, שלא לדבר על הסוכנות היהודית, המממנת את שידורי קול ישראל לחו"ל, והתובעת גם היא נציג משלה בוועד המנהל החדש.

כל זאת, מבלי שנגענו, עד כה, בנושא הפרסונלי: חבר הוועד המנהל הנוכחי, ד"ר ישראל פלג, מי שנחשב למועמדם המועדף של שמעון פרס ועוזי ברעם לתפקיד יו"ר הוועד המנהל, איננו בהכרח מועמדו המועדף של שר החינוך יצחק נבון. בשבועיים האחרונים פנה נבון לכמה אישי ציבור בעלי מוניטין, ששמם נשמר עד כה בסוד, והציע להם את התפקיד, בתקווה שאם יקבלוהו, יסכים למינוי גם הליכוד, המתנגד לפלג משום שהוא רואה בו את "האיש של פרס". פרופ' שמעון שיטרית, איש עדות המזרח, שהיה עשוי לזכות בהסכמת הליכוד, הסיר את מועמדותו משום שהוא מעדיף, כך נראה, לחזור לכנסת.

גם בליכוד יש כבר תכונה רבה של מי שרואים עצמם מתאימים לתפקיד: חבר הוועד המנהל הנוכחי, נתן ברון, ויו"ר ועדת ערי הפיתוח וחבר הוועד המנהל, שאול עמור (שהשבוע פורסם ב"על המשמר", כי רבים מראשי ערי הפיתוח אינם רואים בו את נציגם לתפקיד, ושניים מהם, ראש עיריית צפת, זאב פרל, וראש מועצת יבנאל, מועלם עזרא, רוצים להיבחר כחברי הוועד המנהל בעצמם). גם עורך־הדין אהרון פאפו הזכור לטוב, שמינה כיו"ר ועדת המעקב אחר רשות השידור מטעם הליכוד מבקש לחזור ולכהן כחבר הוועד המנהל מטעם הליכוד. וכך גם חבר המליאה, דוד מנע, ראש מועצת אריאל, רון נחמן, ומועמדים נוספים.

בשבועות הקרובים צפוי אפוא מעשה־מרכבה מסובך ומורכב, העלול — אם לא יגיעו הצדדים להסכמה — להקפיא את המצב הקיים לאורך זמן בדומה למינוייהם התלויים ועומדים של שגריר ישראל בוושינגטון, נציב שירות המדינה ועוד. ולא קשה לנחש איך ישפיע הדבר על רשות השידור, ההיה ממילא בצילה של חרב דמוקלס של הקמת הערוץ השני, סכסוכי העבודה ברדיו ובטלוויזיה, "האבטלה הסמויה" והגלויה ושאר מרעין־בישין הידועים לכל. □

השמאל בעננים

כוח שמאלי מובהק, אם יקום, צריך ללמוד איך להוביל מחאה, איך מדברים בשפה של שנות ה־80 ● קו צעיר והנהגה רעננה – זו המתכונת הנדרשת

מארק גפן

אין טעם לטשטש יותר את העובדה, כי השפעת השמאל בארץ על מהלך העניינים במדינה ובציבור הולכת ומתמעטת. הוא הפך לגורם שולי בזירה הפוליטית, וביקורתו את הממשלה נדמית לא יותר מעקיצת היתוש. פעילותו הפכה יותר ויותר דקלרטיבית — במקום לשמש גורם המתסיס המונים. הברית בין שתי המפלגות הגדולות, הליכוד ומפלגת העבודה — בשנתה השלישית של ממשלת האחדות — מאמתת את עיקר ביקורתן של מפ"ם ור"צ, אשר סירבו להצטרף לממשלה זאת. לא זו בלבד שקיים שיתוק בהכרעות מדיניות, אלא שקורותיה של הממשלה רצופות פרשיות חמורות ביותר. למרבה הפלא, השמאל, הצודק בתחזיתו, אינו מפיק שום "רווחים" מצדקתו. השפעתו בציבור נותרה במעגל סגור, שמגמתו יותר לצמצום מאשר להרחבה.

אפשר להתחיל את הבירור בניסיון להגדיר את "השמאל" במציאות של סוף שנות השמונים. ייתכן, כי דווקא בנקודה זו מצוי גם המפתח להבנת הבעיה המשתקת את יכולת השמאל לפרוץ את המעגל המצומצם. כיצד למשל יש לראות את מפלגת העבודה? יש הפוסלים אותה על הסף כמפלגה אשר נטשה את ערכי תנועת העבודה, על שיתוף פעולה עמה פסול לכל זרם שמאלי.

יש אנשים, יש תנאים, יש נכונות – צריך פחות מוסדות ויותר אומץ־לב

צילום: רחמים ישראלי

זוהי גישה דוגמטית, שכל הדוגל בה גוזר על עצמו ועל מסגרתו הפוליטית הליכה במדבר.

כמי שהתנסה במתיחת ביקורת נוקבת וחריפה על הנהגת מפלגת העבודה מאז נתנה את ידה לממשלת האחדות, אינני שותף לדעה שאיש השמאל חייב להינתק טוטאלית מכל דרך של שיתוף פעולה עמה. גם היום היא מאגדת בתוכה ציבור גדול, שבהשקפותיו וכמיהותיו היסודיות קרוב יותר אל השמאל מאשר אל הליכוד. גם היום קו ההפרדה אינו עובר בין מפלגת העבודה לבין השמאל, אלא בינה לבין הליכוד. המהלכים הטקטיים של הנהגת מפלגת העבודה הנוכחית עשו אומנם לטשטוש קו ההפרדה הזה, אך הנסיבות יכולות להשתנות ועמן גם הטאקטיקה והממשלה, ואולי אף ההנהגה עצמה. מי שאומר היום לוותר על כל שותפות עם מפלגת העבודה יישאר אולי נאמן לסיסמאותיו, אך לא יהיה מסוגל לתרום לשינוי המציאות בארץ, ולהשגת עיקר היעדים, שבמרכזם השגת הסדר שלום עם שכנינו. למען הבהירות, אין בדברי כל כוונה להורות על שותפות נוסח המערך, אלא לשותפות בין גורמים עצמאיים, תוך מיצוי מירבי של המשותף, וויכוח גלוי בנושאים שבמחלוקת.

געגועים לחממת המערך

לעומת זאת, לא נראים לי הגעגועים למערך שממנו נפרדנו ולא החרטה על הפרידה מהשותפות הארגונית עם מפלגת העבודה. ישנם חברים לא מעטים בקיבוץ הארצי וגם בעיר, השואפים לשוב אל החממה של המערך לאחר שנבהלו מן האוויר הקר ששטף את מפ"ם בדרכה העצמאית. אפשר אולי להבין (ולא להצדיק) את הנוסטלגיה לחממה הזאת, אך קשה יותר להשלים עם המאמץ האינטלקטואלי של כמה דוברים בשם החוג הזה — מאמץ המצטיין באפולוגטיקה על דרכה הנוכחית של הנהגת מפלגת העבודה, ובמיוחד על דרכו של שמעון פרס. הדברים מגיעים לידי כך, שכמה חברים רואים עצמם כמשגיחי כשרות, והם קופצים מדי פעם "בשם התנועה" כדי "ליישר את הקו", לשמור על "האיזון" בביקורת וכו'. אם הם צודקים, כפי שהם סבורים, הרי לפחות צריך לשוב אל המערך (על הברכיים, תוך בקשת סליחה על חטא הפרידה), או אולי להצטרף ישירות למפלגת העבודה.

על שתי מפלגות הנחשבות כשמאליות — רק"ח והרשימה המתקדמת לשלום — אין צורך להשחית מלים. רק"ח היא מפלגה קומוניסטית מאובנת, שריד של מפלגה דוגמאטית, שגם בימי גורבצ'וב נותרה במהותה מפלגה סטאלינסטית. הרשימה המתקדמת לשלום מתחרה עם רק"ח במגזר הערבי, תוך חיזורים אחרי חוגים ערבים לאומנים קיצוניים.

נותרה, אפוא, תנועת ר"צ, אשר בפועל, בעיקר בתחום הפרלמנטרי, נוקטת עמדות דומות או זהות לאלה של מפ"ם, ככל שמדובר בעניין השלום והביטחון, הדמוקרטיה, שלטון החוק ומקומה של הדת במדינה. לעומת זאת, בשטח החברתי־כלכלי, קשה להגדיר את ר"צ כתנועה שמאלית או סוציאליסטית. יש בתוכה חברים שאינם מסתייגים מהמדיניות הכלכלית של הממשלה, ויש מיעוט כמו ח"כ רן כהן, אשר מגלים רגישות יתר לענייני ציבור הפועלים. לפני שנה וחצי היה נדמה, כי נרקמת שותפות בין מפ"ם ור"צ, לא בהכרח לעבר איחוד והקמת מפלגה מאוחדת, אך מסגרת משותפת המתאמת את פעילות השמאל הישראלי. היו החלטות והיתה במת בירור משותפת ("מסר"), אך בשתי המפלגות קמו מערערים על השותפות. השמאל, כידוע, מגלה תמיד מומחיות רבה בפיצול, בעמידה על קוצו של "יוד". בעוד הימין יכול להתלכד, תוך שנאה פנימית (ראה את הנעשה ב"חירות" ובליברלים), מתוך יצר השלטון, עוסק השמאל בניסוחים, במצעים, ומצליח תמיד למצוא את המפריד הגובר על המשותף.

יש מקום לשמאל בארץ בתנאי שלא ירחף בעננים ולא יחיה באשליה שאפשר לרכוש השפעה בציבור בדרכי פעולה שהיו טובות לפני 20־30 שנה. התדמית, למשל, יכולה להיות בלתי־מוצדקת, אך היא הופכת גורם מכריע, שאין להתגבר עליו על־ידי מבצעים ערטילאיים ליצור תמונות התחדשות. מפ"ם, למרבה הצער, נחשבה בדעת הקהל כמפלגה שירדה מנכסיה, מפלגה היסטורית, כאשר הדגש הוא על היסטוריה כביטוי לעבר. אם לפני שנים נלחמה מפ"ם עם הסטיגמה של "מפלגת ה־9" (תשעה מנדטים, דבר שנחשב כירידה קטסטרופלית), הרי היום רואים אותה כנלחמת על עצם קיומה. גם ר"צ, שנחשבת בסקרים כ־2 מנדטים יותר ממפ"ם, אינה בסופו של דבר אלא מפלגה בעלת השפעה מצומצמת. לכן קיים הצורך בגוש (או כל הגדרה אחרת) שמאלי מלוכד, שיופיע בפני הציבור ככוח השלישי בין הליכוד ומפלגת העבודה.

תגובות מאוחרות מדי

הצער הארגוני הוא המכריע, ואני מודע לקשייו. אך אחריו חייבת לבוא דרך פעולה שונה לחלוטין. עם כל ההערכה לפעילות הפרלמנטרית, אין זו מסייעת הרבה לחדירה אל השכבות הרחבות של הציבור. השמאל, אם יקום, יצטרך למצוא ביטוי מושחז, קליט ולוחם לעמדותיו בשאלות העיקריות של המדינה והחברה. גם היום העמדות הללו הן לרוב נכונות, אלא שהשמאל, ובתוכו מפ"ם, מגיב בלבד — ולעתים באיחור רב. כך היה בפרשת השב"כ וכך גם בפרשת פולארד. כלי התקשורת הקדימו את השמאל בקביעת העמדות, ובלחץ על הממשלה שלא להתחמק מחשיפת האמת. אם להביא כדוגמה את פרשת פולארד, שעדיין אין אנו מודעים למידת הנזק שהאחראים לה גרמו למדינה, הרי השמאל חייב היה להפוך את הדרישה להקמת ועדת החקירה לסיסמת קרב, כמו שהשכיל לעשות בפרשת סברה ושאתילה. ייתכן שלא ניתן היום לקיים הפגנה של מאות אלפים כמו אז, אך אפשר היה לרכז רבבות בהפגנה שהיתה מאותתת כי קיים כוח שמאלי, שאינו מוכן להסתפק בהצבעות בכנסת אלא בהובלת המונים לרחוב. השמאל של היום מפחד לפנות אל ההמון, מפחד מכשלון קריאתו. ומי שמפחד מפני הזאבים, מוטב שלא יסתובב ביער. מי שמפחד מפני הציבור, אין לו מה לחפש השפעה בקרבו.

השמאל זקוק להנהגה רעננה, צעירה, היודעת לדבר בשפת שנות ה־80, הנהגה המקרינה אמינות. אני יודע, כי אי־אפשר למצוא אותה במחסן או ליצור אותה באופן מלאכותי. אך תנועה היוצאת לפעולה ישירה גם מצמיחה מנהיגות. צריך פחות מוסדות ותת־מוסדות, ישיבות ודיונים וניסוחים, שהם תוצאה של פשרה בין המתדיינים במשך שעות בכל נושא. צריך גם אומץ־לב לומר לעצמנו את האמת על המצב לאשורו.

אין לעשות השוואות בין המציאות הישראלית לבין זו, למשל, שבארצות אירופה. אך אני עוקב אחרי הצלחת "הירוקים". תחילה בגרמניה, ועתה גם בכמה ארצות נוספות באירופה. רבים ניבאו להם היעלמות מן הזירה הפוליטית, אך הם הצליחו לתקוע יתד מוצקה לאחר שרכשו אהדה ותמיכה למאבקם הבלתי קונבנציאלי נגד מפגעי איכות הסביבה, ונגד הנשק הגרעיני. אני לא מציע לשמאל לחקות אותם, אך אפשר בהחלט ללמוד מהצלחתם איך למקד את המאבק בכמה נושאים מרכזיים.

לא להישען על ארכיונים

אני יודע, כי דברי יעוררו לפחות הסתייגות, אם לא יקוממו מספר חברים. ישאלוני "מה עם מפ"ם" ומה עם "המצעים שלנו", וכיצד אפשר לוותר "על הדרך ההסטורית" וכו'. ואני מדבר דווקא בזכות מפ"ם, אך לא על מפ"ם שתישען על ארכיונים בלבד. אפשר לעצום עיניים ולא לראות את המציאות, ולשמור על "האיזונים" למיניהם, ולהימצא יום אחד בשביל הצדדי והצר מאוד של המציאות הישראלית. אני בעד מפ"ם המעזה כמי שהעזו השומר־הצעיר בשנת 1948 להקים את מפ"ם (וגם אז היו חברים שחששו מאובדן השליחות התנועתית...).

השמאל, אם יקום בכל מתכונת חדשה אשר יוסכם עליה, המאפשרת הצגת כוח חדש בציבור, יכול להיות גורם בעל השפעה במדינה. לא נגד מפלגת העבודה: להיפך. אם יצבור למשל עשרה מנדטים, הוא יחזיר את מפלגת העבודה למקומה הנכון במפה הפוליטית בארץ. שמאל שיזכה ב־10 מנדטים יוכל לשמש כגורם המכריע לגבי אופיה של הממשלה הבאה, שתבוא במקום ממשלת השעטנז: ממשלת האחדות הלאומית.

בשביל זה צריכים אנשי השמאל לחדול לרחף בעננים, להתעורר מתרדמתם, לנסות דבר חדש, מבלי להינתק מאמונתם הרעיונית ומבלי להתכחש למצפונם. מי שיש עמו מרשם טוב יותר, שיקום, ובלבד שלא יטען ש"אנו מנוטרלים בפנים על־ידי המושכים לכאן ולכאן", ולכן לא נותר, אלא לקיים את הפשרה של הסטטוס־קוו.

השעה דוחקת להכרעה, גם אם הבחירות יתקיימו במועד החוקי, בעוד שנה וחצי, ועל אחת כמה וכמה אם יוקדמו, דבר שהיום נראה אפשרי בהחלט. □

טפטופי כנסת

מוטי בסוק

אוי לאוזניים שכך שומעות

כשהחליט עו"ד פרופסור דוד ליבאי, יו"ר ועדת הכנסת לביקורת המדינה, כי שלושה שולחיו לא יופיעו בפני ועדת רוטנשטרייך־צור לחקר פרשת פולארד, עלו בבורסה הפוליטית־משפטית מניות „ועדת אבן" במאות אחוזים.

ואכן, „שבעת המופלאים" של הכנסת חשים ומתנהגים כאילו זירת פולארד היא כעת שלהם ורק שלהם. גם העדים המופיעים בפני „ועדת אבן", מתייחסים אליה ביתר חשיבות ויראת כבוד. לא במקרה אמר השבוע ראש הממשלה יצחק שמיר, בהופעה ציבורית, „מסרתי לוועדה דברים שהציבור לא יודע".

אמרנו „שבעת המופלאים", אבל למעשה יש רק שישה. מ"מ יו"ר ועדת החוץ והביטחון מיכה חריש (מערך), החליט כי דווקא כעת הוא הזמן המתאים ל„שליחות" ממושכת מאוד במזרח הרחוק. אם הוועדה תסיים את עבודתה, כצפוי, תוך מספר שבועות, מיכה יהיה מחוץ לעניינים. יתר ששת חברי הוועדה הם אבא אבן (יו"ר),

אבא אבן – תיסוף למניות הוועדה

שמחה דיניץ (מהמערך), ד"ר בן־אלישר, דוד מגן, עו"ד אהוד אולמרט (מהליכוד), וד"ר יוסף בורג (מפד"ל). יועץ לוועדה ומשתתף בכל דיוניה הוא אלוף (מיל.) וראש אמ"ן לשעבר, אהרון יריב.

חברי „ועדת אבן" התחייבו לשמור על כל הסודות (והם שומעים הרבה) ולא להדליף דבר וחצי דבר לעיתונות. בינתיים הם עומדים בדרך־כלל בהתחייבות. ובכל זאת, היו ששמעו חברי ועדה אומרים, כי האזינו לעדויות חמורות מאוד. כי הדברים הקשים שהתפרסמו עד כה בעיתונות מחווירים אל מול הדברים שהוועדה שמעה, כי פורום ראשי הממשלה (שמיר, פרס, רבין), ניהל את העניינים בצורה חובבנית. כי גם לאחר שנחשפה הפרשה נעשו שגיאות חמורות. עוד שמעה „ועדת אבן", כי איש אינו מוכן לקחת את הכישלון על עצמו, וכל קודקוד זורק את האשמה על קודקוד או קודקודים אחרים.

הוועדה שמעה במשך למעלה ממאה שעות, בשתי ישיבות מידי יום, את כל האישים הישראלים הקשורים לפרשת פולארד, הן בדרג המדיני והן בדרג המבצעי. בין השאר שמעה הוועדה גם את רה"מ, ממלא מקומו ושר הביטחון, את השר משה ארנס ואת רפי איתן. את אל"מ אביאם סלע שמעו אבן ועמיתיו ארבע פעמים — יותר מאשר כל עד אחר. איתן חזר לוועדה עם מסמכים, לאחר שנמסר לו כי עדים אחרים מהדרג המבצעי מסרו הוראות סותרות לדבריו.

חוגים המקורבים לוועדה אומרים, כי כבר בימים הקרובים היא עומדת לסיים את שלב שמיעת העדים, כדי לעבור לשלב השני, שהוא סיכום הממצאים וגיבוש המסקנות. אומרים כי אבן הבטיח לסיים את העבודה עד פסח. סוף סוף גם הוא רוצה לשוב ולחדש את מסעותיו בקו ארה"ב־ישראל.

מבחנה של „ועדת אבן" איננו כמובן בשמירה על סודיות החקירה. מעטים מאוד מאמינים — גם בשל היותה גוף פוליטי מובהק — ביכולתה להגיע לחקר האמת. לכל ח"כ יש אינטרסים מפלגתיים ואישיים. לאבא אבן חשבון ישן וארוך עם יצחק רבין, שמחה „דיניץ" מקורב מאוד לשמעון פרס. ד"ר בן־אלישר הוא מחנה דוד לוי, ולא מחנה שמיר או מחנה ארנס בחרות. אהוד אולמרט היה בין אלה שסייעו לשמיר להיחלץ ממשבר השב"כ. דוד מגן הוא איש מובהק של שרון. הרכב זה של אנשים פוליטיים, כשהיריבות מערך־ליכוד מונחת לרגליהם, יתקשה מאוד למצוא את האמת.

רבים סבורים כי „ועדת אבן", כמו „ועדת רוטנשטרייך־צור" אם אכן תפעל, הם רק בבחינת המבוא לוועדת החקירה הממלכתית. מאידך טוענים סנגורי „ועדת אבן", והם מעטים מאוד גם בקואליציה, כי הרכבה ומעמדם המיוחד של חבריה בקרב יהדות ארה"ב, יוביל אותה למיצוי האמת. אותם סנגורים אומרים, כי לאישים כמו אבא אבן, שמחה דיניץ (שגרירים לשעבר בארה"ב), אהוד אולמרט, ד"ר בן־אלישר ויוסף בורג, המרבים להופיע בארצם של רייגן־שולץ־וינברגר, חשובה מאוד תדמיתם בעיני דעת הקהל האמריקני. הם אינם יכולים להרשות לעצמם, כי בשל פרשה חולפת כמו פולארד, מעמדם במעצמה הידידותית ובקרב הקהילה היהודית הגדולה, יכורסם.

„ועדת אבן" לא קבעה עוד כיצד תקבל החלטות: בהסכמה, ברוב מיוחס או בהצבעה רגילה. לא ברור עדיין אם המלצות הוועדה יהיו חסויות, או שחלק מהן יובא גם לידיעת הציבור הרחב.

לגרמניה? שיסע לבד

הכנסת מחרימה למעשה את נסיעתו הקרובה של נשיא המדינה חיים הרצוג למערב־גרמניה. הממשלה החליטה פה־אחד לאשר את בקשת הנשיא לבקר במערב־גרמניה. הכנסת לא התבקשה, ולפיכך לא הצביעה, על אישור הנסיעה. אולם הח"כים הצביעו ברגליים. הנשיא ביקש לשוות לנסיעתו אופי ממלכתי מרשים. לשכתו פנתה בשמו למספר ח"כים, מכל גווני הקשת הפוליטית, וביקשה מהם להצטרף לפמליית הנשיא. למרבה ההפתעה, על כל פנים של חיים הרצוג, מרבית התשובות היו שליליות, בחרות התקבלה החלטה עקרונית להחרים את הנסיעה, הליברלים, בלית ברירה, הצטרפו לאחות הבכירה, אוריאל לין, שרה דורון ואחרים אמרו לנשיא לא באלף־רבתי. אליעזר קולס שביקש להתמרד, והודיע אני נוסע, קיבל שטיפה ביום שני האחרון, ונאלץ להתנצל בפני הרצוג. השר לשעבר יצחק פרץ מש"ס, איש עדות המזרח, הודיע לנשיא אני לא נוסע איתך, גם אברהם ורדיגר מפאג"י, ניצול שואה, הודיע אותה תשובה. למפ"ם הנשיא כלל לא פנה. הוא ידע את התשובה.

מי שאמר כן, ואיש לא הופתע מכך, היה „השר הנצחי" ד"ר יוסף בורג. חיים הרצוג יסע אפוא למערב־גרמניה מלווה בשני ח"כים בלבד. השני הוא הרב בן־מאיר (מערך), יו"ר אגודת הידידות עם מערב־גרמניה.

דרך־אגב, גם במערך יש רבים המתנגדים לביקור ממלכתי ראשון של נשיא ישראלי במערב־גרמניה. הם סבורים כי השעה עדיין לא בשלה, גם לנוכח התחזקות חוגים הניאו־נאציים בארץ זו. רבים גם האומרים, כי ביקור בבון, כאשר בירושלים מתנהל משפט דמיאניוק, הנו יותר מאשר אקט צורם.

לאן נעלם יצחק נבון

בימים בהם סטודנטים שובתים מלימודים, נלחמים בשוטרים ומאיימים בירידה מהארץ, גם הכנסת מייחדת מספר שעות להשכלה הגבוהה בישראל.

„הדבר המעניין הוא", אמר נחמן רז (מערך) „שמדינות מתוקנות בעולם פותחות את השערים להשכלה גבוהה ותלמידים לומדים שם חינם. אין שכר לימוד. זה אמור לגבי מדינות רבות במערב אירופה, ואפילו לגבי מדינות באמריקה הדרומית, שאינן נחשבות למתקדמות ולמתוקנות ביותר. בארצות ערב קרתה מהפכה נוספת על מהפכת הנפט. זו מהפכת ההשכלה הגבוהה. אצל הפלשתינים מספר הסטודנטים על כל 1000 איש הוא כ־19. אצלנו המספר אף לא מגיע ל־15".

אהרון הראל, גם הוא מערך, קבע חד וחלק: „שכר הלימוד באוניברסיטאות בישראל הוא הגבוה ביותר בעולם".

פרופסור יובל נאמן (התחיה), סיפר על מוטי

פרופ' יובל נאמן – אין כסף לחחזרת המדען

הילברון, מדען ישראלי באי.בי.אם. בארה"ב, שהצליח לפני ארבעה חודשים ליצר אלקטרונים בליסטיים (אלקטרון שעף כמו טיל מקצה אחד של המתקן עד הקצה השני, בלי להיתקל בדרך באף אטום), גילוי שאולי יכשיר את הדרך לבניית מחשב יעיל פי מאה אלף מהקיימים היום. „רצינו להחזיר אותו ארצה, והוא רוצה לחזור", אמר נאמן. „הבעיה היא בכל זאת למצוא את הכסף כדי שגם פה נוכל לנסות להפעיל אלקטרונים כאלה. אין כסף לזה. אפילו מערכת הביטחון העשירה לא יכולה להרשות לעצמה. את האוניברסיטאות קיצצו במשך השנים יותר מכל מערכת אחרת".

והיכן, היה שר החינוך והתרבות, סגן רה"מ יצחק נבון, במהלך הדיון הזה בכנסת, על כל פנים, לא יודעים.

הגיב על כך יו"ר הישיבה, רן תיכון: „אני מוכרח להביע את צערי על ששר החינוך והתרבות לא נוכח בדיון חשוב זה בבעיות אמת אקטואליות. בעצם, אילו היה מישהו אחר מנהל את הישיבה היה בוודאי מפסיק אותה ומבקש לקרוא לשר. אני מבקש כי מזכירות הכנסת תסב את תשומת ליבו של השר שהוא לא היה נוכח בדיון".

העיר, נאנחה, ח"כ התחיה רפאל איתן: „זה מאפיין את הגישה של הממשלה ושל השר לחינוך. אני אומר בחששות כבדים ובלב כבד, כך נראה החינוך". ☐

מסביב לעולם

דוד ארן

בארץ הנידחת

איש אינו מסתכל בתמיהה כאשר נער צעיר בן 25 מטייל במוזיאון הצבאי בפקין כשהוא נושא על גבו את אביו בן ה־80. מפעם לפעם מוריד הנער את הזקן בזהירות כאילו היה חפץ עשוי זכוכית. הסב אינו מסוגל עוד לעמוד על רגליו והוא נאלץ להישען על מישהו. אחרי [illegible] שב ומעמיס אותו בנו על גבו, והביקור במוזיאון נמשך.

בשום מקום — אומרים — אין מכבדים את הזקנים כמו בסין. האמת בדברים אלה מתגלה לא רק בתמונה מן המוזיאון. ואנג בן ה־40 השתתף במלחמה. כאשר פונים אליו בכינוי „לאו ואנג" — ואנג הזקן — והוא עדיין שולח [illegible] הבאים־בימים עשירית משכרו הצנוע, אף־על־פי שהללו אינם זקוקים עוד לכסף. אין הוא עושה זאת משום שהחוק מחייבו לכך — [illegible] המעוגנת במנהג.

למעמד המיוחד של הזקנים בסין [illegible] עתיקת־יומין. כבר במאה השנייה לפני הספירה הוצא צו, אשר לפיו זכאי כל סיני מעל לגיל 80 לקבל מקל־הליכה קיסרי, מקושט ביונה על [illegible] תור. מקלות־הליכה אלה העניקו לבעליהם זכויות־יתר מיוחדות בחברה. באותו צו [illegible] כי התעללות או פגיעה בכבודו של בעל מקל כזה כמוה כפגיעה בכבודו של הקיסר, ו[illegible] קיצוניים עונשה מוות.

את העובדה שכיום נהפכים הקשישים [illegible] לבעיה הולכת וגוברת, ושיחס הכבוד אליהם והדאגה להם הולכים ונעלמים, יש לייחס לתמורות שהשתנו, ושאליהם שייכת מדיניות [illegible] הכלכלית והמודרניזציה המואצת של הארץ. לפני זמן קצר היה רק המוות שם קץ לשירות. כיום מורימים רם צעיר אל עמדות [illegible] ואנשי צבא, פוליטיקאים ועסקנים [illegible] לגימלאות בטרם־עת. הדגש מושם על [illegible] ופריון, וכך זונחים את אלה שרק [illegible] ודוחקים אותם לשולי החברה.

בעיר־שדה סינית עוררה [illegible] בעלת שער שיבה, תשומת לבה [illegible] ולגו מעיניה כאשר נכנסה אל בניין [illegible] העממי. ששה ילדים הוציאה לאוויר [illegible] התייפחה — וכיום איש מהם אינו רוצה [illegible] היא הגיעה כדי להגיש נגדם תלונה [illegible] מבית־המשפט. העיתונות הסינית [illegible] האחרון ללא הרף על מקרים מסוג זה [illegible] היא בוחרת דוגמאות קיצוניות, שאינן [illegible] אופייניות ליחסים הנוכחיים בין הדור [illegible] והקשיש. העיתונות בסין עודנה במידה [illegible] מכשיר תעמולה, אך גם מכשיר של חינוך.

בתי־אבות יש גם בסין, אך אלה [illegible] והם עדיין בבחינת חידוש. אכן [illegible] הסוציאליסטית יש דברים רבים [illegible] פחות בידי החברה מאשר במערב.

במשך מאות שנים נחשבו ילדים [illegible] הזקנה הבטוחה ביותר. בפרט באזורים הכפריים, אשר בהם חיים ארבעה מכל חמישה [illegible] הדאגה לזקנים, כמו בעבר, היא תפקידם של בנים ובנות. רק חברי קומונות עממיות [illegible] במיוחד יכולים לסמוך על „קצבה ממלכתית" [illegible] ככל שלזוג נשוי יש יותר ילדים, כן מובטחת [illegible] יותר בערוב ימיהם. אך גם בתחום זה [illegible] המשפחה של־ילד־אחד בעיות וקשיים [illegible] פירוש הדבר כי [illegible] אחר־כך לתמוך בשני זוגות הורים [illegible] עצום בארץ ששיטת הגמלאות בה היא [illegible] מפותחת.

אף־כי בניית בתי אבות היא [illegible] בשל המשפחה המצומצמת, [illegible] ה„חמולה" תהיה עוד זמן רב [illegible] הסוציאלי החשובה ביותר בסין. כ־80 [illegible] מבין הזוגות הנשואים ללא ילדים [illegible] באחרונה משאלה, כי [illegible] אצל קרובי־משפחה. רק ששה [illegible] ירגישו טוב בבית־אבות.

המשפחה המורחבת המסורתית [illegible] שלושה עד ארבעה דורות מתחת לגג אחד [illegible] קיימת. זכות ההכרעה בקלאן [illegible] בדרך־כלל [illegible] האשה חייבת לציית לבעלה [illegible] לאחר [illegible] ממנו. בחברה אשר [illegible] לפתע התחרות, והתמריצים [illegible] סמכות הגיל והמעמד [illegible] המורחבת יותר ויותר לאנאכרוניזם. ☐

קארל קרוצביגר, [illegible]

העדרות

... שיילך דמיאניוק לכל הרוחות והשדים. אם מישהו כאן חושב שאיבחת הגרדום על צווארו של האדם הזה תעזור, שיילך ויפעיל את המערפת. אני רק שואל לאן נלך אנחנו אחרי המשפט ואחרי נקישת הגרדום

אילן שיינפלד

והלא כך הם פני הדברים: באזור חורמי־חומים בו אנו נתונים כל אימת שעולה העבר אל ההווה ומפריך את גבולות הזמן, הלא גם אנו נגלים פתאום לעצמנו כילדים שראשם מורצץ אל הקיר, למול עיני אימהותינו המעורות.

אני זוכר, היו אפילו חבלי כביסה בטרבלינקה. והיתה עבודה לעשותה: חקלאות של מוות.

ואני זוכר, היו גם מזוודות בטרבלינקה. ממחנה אחד למחנה שני טילטלו אותן. המטיילים שהביאו אותן מתו מזמן. המזוודות נשארו, ונוצלו מחדש לאיחסון שיניהם של בעליהן הקודמים. איזו יעילות של מיחזור מחדש. איזו ציניות מפורשת: מזוודה עם שיני זהב.

והיו שם מכונות. חדר מכונות ואחראי מכונות ומפעילי מכונות. מפעל משוכלל להפיכת אדם לאפר: חרושת להעלאת שמות בעשן.

ולבעלי המפעל היו חיות שעשועים, כלבים, למשל. ולכלבים היו שעשועים. יהודים, למשל.

וגם משחקים היו, משחק הסטירות. משחק חדש ומבוסס על עקרונות קדומים ממנו: עמוד הגש את הלחי השנית. הפנים היו לוח המשחק. כפות הידיים היו הכלים. זה היה השח־מט של טרבלינקה. סטירות על לחיי יהודים.

והיו מפלצות והיו להן מגורים, לכל מפלצת [illegible]. היו שזרקו לאש, היו שהיכו במוט ברזל וחצצו ראשי יהודים. והיה להן מוראל, למפלצות. המשמרות שלהן היו מתחלפות בשירה: מצעד עליז של תליינים.

והיו מספרה ונגריה, סנדלריה ומרפאת שיניים. סך של תחנות בו נעקרת ונכרתת מכל נפש: ביגוד, מנעלים, עורים, שיער, שיניים, ציפורניים.

העתק מדויק של חיי יומיום בתופת. העקרונות נותרו אותם עקרונות. עקרון המשחק, למשל; רק הכלים השתנו.

הכל כברגיל, רק במהופך. הכל לפי מידת הצורך, רק בעיוות מועט, בסטיה קלה, בהתפתלות מושחתת. זו היתה זוועה מבויתת רישעה נוראה ומשוחררת, רישעתם החורקנית של בורג ועוד בורג ועוד בורג במכונת הרוח האנושית שהפכה לאשת בשר.

השם שלי הוא רייכמן, „איש עשיר". איזו יד רעה שיבצה אותי לעבודה בבורסת שיני הזהב של טרבלינקה, וכך שרדה אותי גם משמי.

אני אזכור, אדוני, אני משתדל להיזכר. הלא את זכרוני קוראים כאן לעדות. והלא אני יודע: מה שאזכור יותר יקרב אליו את הגרדום. ומה ששכחתי — ירחיקו. ראה, אדוני. אני קורא לעדות את החרות בבשרי, את הצף בחלומותי. אבל אלה אינם מתאימים לך, אדוני. אתה מבקש ממני שאזכור פרטים, שמות, אנשים. פה בית משפט של עובדות יבשות. לא בית־דין של אמת.

מה לבש השוחט? והאם היה לו סמל על כובעו? מי זוכר איזה סמל היה לו, לשוחט, על כובעו.

מה, לאוקראינים היתה גולגולת מת על כובעם? מה, הגם את זה אסור לי לשכוח?

אה, כן. היתה גם אופנת הפיקוד העליון של טרבלינקה: מקטורן לבן. מדי טוהר למלאך המוות.

לא, איני זוכר מה שנשפך על הגופות כדי שיישרפו היטב: לא, אינני כימאי.

בקיסמים הבעירו את האש. בקיסמים, בזרדים, בגזרי־עץ. איך בערה האש בטרבלינקה? מאוד טוב. האדם נשרף מהר, מהר ובעוצמה רבה. זו לא שלהבת, אודים מוצלים מאש.

יהודים חכמים הביאו סכינים ומספריים־תיל. באחת, היה קצב סוסים, שהשחיז להם את הסכינים שקנו, והיתה תושיה: את ביתו תאי הגזים הציתו בדלק שהפעיל אותם. שימוש הפוך במה שהוא רק חומר בעירה.

אתה שואל אותי, אדוני, האם זה נכון שניסיתי להשיג כסף וזהב במשך העבודה בטרבלינקה כדי [illegible]. אני, אתה שואל האם היו אחרים שעשו כן. הרי כיצד יכולנו לעשות שימוש בתפקידנו כדי [illegible] כסף וזהב.

כן, אני מבין היטב מה שיש בשאלה זו, אדון. בראשך מסתתרת: אתה, כמו הנאצים, גזלת זהב משיני יהודים, ומה אם להצלה. הלא בני־אדם הם בני־אדם. וגם למפלצות האוקראיניות הקטנות היה הכרח לשמור על כסף למקרה חירום.

• • •

מה שמדהים אותי בכל האימה הזאת הוא כיצד מידרדר האדם לכדי מפלצת וגם לכדי קורבן. כיצד מאבד אדם, הנמצא תחת מערכת מטורפת, מוכרת כביכול, אך הפיכה ומעוותת לגמרי, את צלמו — והופך לצל נידף ונרדף של עצמו, המובל אל הספר, ונגזז, ואל מרפא השיניים, ונגזל, וכך הלאה והלאה, דרך כל תחנות טרבלינקה, עד שלבסוף הוא מובל, ככה, בדממה, או בצווחה המסכינה עם עצמה, אל תאי הגאזים.

ודאי, פעלה כאן השחתה נמשכת ומתמדת של האנושי, דרך לחץ מתמשך ומתוכנן היטב, שהחל עם חוקי נירנברג, המשיך ביסוד הגיטאות והגיע לשיאו במשלוחי־המוות. אך החידה הנותרת בעינה לגבי, כיהודי, כאדם, היא איך נותן עם שלם, מפותח רוחנית, לעם אחר לדכא ולרדד בו את האנושי עד כדי הפיכתו לסך של מובלים לטבח.

האם יש כאן רק תהליך פסיכולוגי רב־עוצמה, מכלה, או האם הדהד הנאציזם תבנית־חשיבה המוטבעת עמוק בעם היהודי, עורר והעלה אותה מחדש אל ההכרה הלאומית ומימש אותה, לבסוף, בתבנית הפיתרון הסופי.

ממה שלימדוני מורי, מאז היותי ילד רך בשנים, על ההיסטוריה של העם היהודי, אני זוכר היטב רק רצף אחד מופשט של מאורעות: חורבן וגאולה, מן העבדות במצריים, דרך חורבן בית ראשון ובית שני, האינקוויזיציה והאנוסים, טבוחי פאס שבמארוקו והאלב בסוריה, רצוחי מאורעות תרפ"ט ותרצ"ח — הכל שרשרת אחת ארוכה.

האם ששת המיליונים שהלכו לטבח היו משוחררים מתבנית־חשיבה לאומית זו? וודאי שלא.

האם אנו משוחררים ממנה, כיום? ודאי שלא.

ומשפט דמיאניוק רק מבסס ומחזק תבנית זו בתודעה הלאומית ובכל תודעותינו אנו, המהווים את סך כל ההוויה הקרויה העם היהודי. והוא מבסס ומחזקה לא רק בעצם שמיעת העדויות והעלאת זכרונות האימה החשכה הזאת, אלא גם בעצם העמדתו לדין של פושע מלחמה נאצי במדינת ישראל, מדינה, שקמה מתוך האפר, כאותו עוף החול האגדי, אלא שהפעם קמה מן האפר באמת.

מה שמותיר בנו משפט דמיאניוק הוא תבנית החורבן והגאולה. חורבן וגאולה בעוצמה כזאת, שמהם יכולה לעלות שמחה וגאווה גדולה, וממנה יכולה לעלות גם שואה נוספת, או עוד טבח קטן. זאת, חברים, אפשר ללמוד מן ההיסטוריה הארוכה שלנו.

וודאי, עוד כמה מעשים מטורפים עלולים לצמוח מתבנית חשיבה זו. הלא טרם שכחנו את הדרך בה הוביל מר מנחם בגין את צעירי העם הזה להילחם בהיטלר־ערפאת שבמרתפי ביירות. ואיננו יכולים לשכוח לרגע את חזון האימים של חבר בכנסת שלנו, חברים, כהנא.

כן, אני זוכר את טרבלינקה. אני נטרף מטרבלינקה. אני זועק מטרבלינקה. אני נכרת ונגזל ונעקר ונשרף בטרבלינקה. נשרפתי גם באוטודה־פה, ונרצחתי פעמיים בגלות ופעם בעבדות במצרים, ואיני רוצה להירצח בשנית. בשם זיכרונות איומים אלה, שמשום מה יש עדיין מי שחושבים כי אלה הם הדברים האמורים להפוך אותי ואת סובבי לבניו של עם בריא ובן־חורין בארצו.

שיילך דמיאניוק לכל הרוחות והשדים. אם מישהו כאן חושב כי איבחת הגרדום על צווארו של האדם הזה תעזור, שיילך ויפעיל את המערפת. אני רק שואל לאן אנחנו אחרי המשפט הזה ואחרי נקישת הגרדום, ובאיזה נתיב עקלקלות תוביל אותנו העיקשות המטורפת הזאת, המכריחה אותנו לחזור ולהיענות שוב ושוב, במחזור של כמה עשרות שנים סך הכל, לתבנית החורבן והגאולה, וחלילה, גם לשואה נוספת...

תמיד הייתי ותמיד אהיה חלק מעמי וממורשתו, תעיד העברית שבפי ובדמי. אולם דווקא משום כך דווקא מתוך העם הזה אני שואל: האם מותר לנו לראות עצמנו רק כעם סגולה, שמשק כנפי הגאולה רוחף מעל ראשו כל השנים האלה, או אולי גם כאגודה של טפשים, ההולכת ונרדפת שוב ושוב תחת סכיני ההיסטוריה, כדי שתוכל להיחלץ תחתם שטופה ומרוממת לקראת גאולה חדשה? ☐

האדמה

מה שהתחיל ביום זיכרון להרוגי ההפגנות הסוערות בשנת 1976, הופך בהדרגה לחג לאומי של ערביי ישראל

עודד ליפשיץ

„יום האדמה" ה־11 יחול השנה ביום שני הקרוב, 30.3.87.

ככל הנראה, הציבור הערבי יציין את האירוע בסגנון מתון ומאופק, הנובע מכך שהשנה לא היו עימותים קשים בין ערביי ישראל לשלטונות בנושאי קרקע ובנייה.

אירוע אחד יכול היה לגרום לסערת רוחות: הריסת ביתו של עוני עיסא מכפר קאסם לפני מספר שבועות. ההריסה נעשתה בניגוד להסכם לא־כתוב, שלפיו לא יהרסו בתים עד שתיקבע מדיניות חדשה בתחום הבנייה במגזר הערבי. כל זאת, בעקבות „דו"ח מרקוביץ", שהוגש לממשלה בפברואר 87'.

למרות זאת, רוב המנהיגות הערבית מתנגד לשביתה כללית.

„יום האדמה" הופך בהדרגה מיום זיכרון להרוגי ההפגנות הסוערות ביום האדמה הראשון, בשנת 1976, לחג לאומי של ערביי ישראל.

לקראת יום זה מביא „על המשמר" את דבריהם של שלושה נציגים בולטים בציבור הערבי בישראל: איברהים נימר, יו"ר ועד הרשויות המקומיות הערביות, וחברי־הכנסת מוחמד ואתד ממפ"ם ועבד אל־והב דראושה מ„העבודה".

איברהים נימר (אבו־חאתם): שהיהודים יחגגו איתנו

„אני קורא לאחינו היהודים לקחת חלק בציון יום האדמה ולהשתתף בשלוש העצרות המסורתיות שייערכו בעראבה שבגליל, באום אל־פאחם במשולש וברהט שבדרום. השתתפות יהודית תסייע בקירוב לבבות ובקידום מטרות משותפות לשני העמים. אין לנו מנוס מלנסות להבין זה את זה ולמצוא את המשותף. לשלום־בית בין יהודים לערבים בישראל יכולה להיות השלכה חיובית על כל המזרח התיכון.

„השתתפות יהודית מאסיבית ביום האדמה יכולה להפיג מתחים ולמנוע עימותים עם כוחות הביטחון. דבר זה הוכח בשנים קודמות, כשחברי־כנסת מהכוחות המתונים והמתקדמים יחד עם אנשי מפ"ם וחברי קיבוצים נטלו חלק באירועי יום האדמה.

„אני עומד להגיש הצעה לוועד הרשויות המקומיות הערביות, לפיה נכריז על „יום האדמה" כעל יום שבתון, כמו האחד במאי. אני קורא לשלטונות להכיר בו כחג לאומי לכל אזרחי ישראל, ערבים ויהודים. אני מציע שלקראת יום זה יקדישו בכל בתי־הספר במדינה שעת־מחנך להסברת הנושאים הקשורים ביום האדמה.

„יום האדמה חל באביב, ואני מציע שאנשים יחגגו אותו בחיק הטבע הפורח וקרוב לאדמה. השנה אין, כמו בשנים מסוימות בעבר, נושא מיוחד בתחום הקרקעות שערביי ישראל מוחים נגדו. השנה לא הופקעו אדמות במגזר הערבי, ולהיפך, אדמות „שטח 9" בגליל הוחזרו לבעליהן

איברהים נימר – כמו האחד במאי

הערביים. לכן, אני קורא לאותם חוגים שהציעו לקיים שביתה ביום האדמה, לחזור בהם ולכבד את הצעת ועד הרשויות המקומיות הערביות והוועד הערבי הארצי להגנת האדמות, להסתפק בשלוש העצרות לציון יום האדמה.

„בציבור הערבי אין כל כוונה לגרום למתיחות והתפרעויות ביום האדמה הקרוב. החוגים הערביים מגלים בגרות פוליטית, ולכן אנו קוראים גם לשלטונות, ובמיוחד למשטרה, להימנע מצעדים פרובוקטיביים ביום האדמה. אין כל צורך וכל הצדקה להפגנת נוכחות של כוחות הבטחון ביום זה". ☐

ח"כ מוחמד ואתד: „יום האדמה" שייך לכל הציבור

„אני ממליץ שהדגש ביום האדמה יהיה על שיתוף יהודים באירועי החג ומתקפת־הסברה בקשר למהות יום האדמה ובעיות הציבור הערבי הבאות לביטוי ביום זה. אני, אישית, לא נוטה להשתתף בעצרות בומבסטיות כמו אלה שמתכננים ל„יום האדמה" — אך אינני מתנגד לקיומן.

מוחמד ואתד – פרשת־דרכים בהיסטוריה

„האירועים הטראגיים של יום האדמה ב־1976 היו פרשת דרכים בהיסטוריה של הציבור הערבי בישראל. ראוי שכל אזרח ערבי יציין יום זה, שהוא נכס של כלל ערביי ישראל ולא של מפלגה זו או אחרת.

„הכנסת הנוכחית גרועה מקודמותיה: היא קיבלה חוק־קדמה חסר ערך נגד הגזענות — ולעומת זאת התקבל חוק ובו הנוסח „מדינת ישראל היא מדינת העם היהודי".

„מי שנתן ידו לאישור הנוסח הזה שותף לתפיסה של הממסד במדינה, שבעיניו הציבור הערבי אינו נחשב לחלק מכלל ציבור אזרחי המדינה. לצערי, גם סיעות השמאל, מפ"ם ור"צ, נכשלו בעניין זה. אני הצעתי נוסח אחר: „מדינת ישראל היא מדינת העם היהודי וכלל אזרחיה". שמעון פרס השתמש בניסוח הזה פעמיים בעת שדיבר בכנסת, אך סיעתו לא נתנה יד להכללת הנוסח הזה בחוק. יש בציבור היהודי בני־ברית למאבקיו של הציבור הערבי, ופוטנציאל בני־הברית הזה חוצה את כל המפלגות, כולל שאול עמור מ„חירות" והשר משה ארנס. שהוא פרטנר יותר נוח לערבים מאשר רבין, למשל.

„ההבדל בין המפלגות הוא בכמות בני הברית שיש לערבים בתוך כל אחת מהן, וכאן מפ"ם בראש, ואחריה, בסדר יורד, ר"צ ו„העבודה".

„אילן שרת ממפ"ם, שהוביל מכוניות לבדואים בערב אל־חוואלד, שבתיהם נהרסו, ממחיש את בעיית התמיכה בערביי ישראל בקרב הציבור היהודי: מחמם את הלב כשרואים שיש בני־ברית כאלה, מאכזב לדעת שמספרם כל־כך קטן..."

עבד אל־והב דראושה: לשקול מחדש את הגישה

„הציבור הערבי בישראל עבר תהליך של התגבשות פוליטית ומגלה רצון לשילוב של אמת במדינת ישראל, והממשלה חייבת לבוא לקראתו ולפתור את בעיותיו.

„הציבור הערבי סבל זמן רב מהפקעת קרקעות ופגיעה ברכושו, והוא רגיש במיוחד לנושאים הקשורים באדמה, בקרקע. כל נדבך נוסף של פגיעות בתחום זה יכול רק להוסיף מרירות ולהגביר את התסכול בציבור הערבי. התוצאה תהיה נזק לערכים הממלכתיים והכלל־לאומיים של המדינה, כי ציבור ערבי שאינו שבע־רצון גם לא יהיה נאמן למדינה.

„נשיא המדינה הראשון, חיים וייצמן, אמר שההסטוריה תשפוט את מדינת ישראל על־פי יחסה למיעוט הערבי כדי שתהיה לו תחושה שהוא חלק אינטגראלי מהמדינה ויכול להזדהות אתה. פתרון כזה הוא לטובת שני העמים בישראל.

„דגם של שיתוף אמת בין יהודים לערבים הוא דגם שמדינת ישראל תוכל להפיץ בין כל המדינות כאור.

„מדינה שמבטיחה שוויון מלא לכל אזרחיה היא מדינה בריאה וחזקה. מדיניות של אפליה היא הסמנת של חולשה למדינה.

„לקראת יום האדמה אני קורא לממשלה לשקול מחדש את הגישה בתחומים אלה.

„אדם ללא אדמה הוא חסר מולדת, ואנחנו רוצים לשמור על האדמה ולשמור על המולדת המשותפת ליהודים ולערבים". ☐

פוקוס אישי

עדנה רזי

אם אין מצות שיצומו

ערבים, הם אנשים אגוצנטרים וקשי הבנה. אגוצנטרים — משום שהם מתעקשים להמשיך ולאכול פיתות גם בפסח, וקשי הבנה — משום שהם חושבים שגוי של שבת הוא גם גוי של פסח או גוי של עצמו. הערבים, שאינם מתקדמים כמונו, אינם מבינים מה זאת אומרת להיות ערבים זה לזה.

דווקא בעיר העתיקה, שבה מתגורר מספר רב של יהודים, דווקא שם הם מתעקשים להקים מאפיות ולאפות בהן פיתות בפסח. מובן שיש למהר ולשים קץ להשתוללות הלאומנית הזו, שהרי אין זו הפעם הראשונה שהם מתנהגים כמסיגי גבול.

הנה, ללא כל חשש או בושת פנים, הם בנו את מסגד עומר דווקא ליד ישיבת „שובו בנים".

האם ערבי שעובד בשבתות בבתי־מלון או בבתי־חולים של יהודים איננו מבין את ההבדל שבין הצלתו של יהודי מחטא לבין אפיית פיתות לעצמו?

נראה שנכשלנו בהבהרת כמה מושגי יסוד לערביינו. הגישה הליברלית שלנו, המותירה להם להמשיך ולהחזיק בחנויותיהם ובמאפיותיהם ולהלך ברחובותינו וכפיות על ראשם, העלתה להם את הדם לראש. יש צורך להתחיל בפעולות הסברה ומניעה בדחיפות, שאם לא כן נראה בקרוב מאוד ערבים מסתובבים ברחובותינו וכיפות על ראשם.

מפני היותם קשי הבנה הם עלולים לחשוב שמי שאסור לו לאפות פיתות בפסח, צריך לחבוש כיפה לראשו.

קשה לי להאמין שאחינו היהודים יגיבו בשמחה למראהו של ערבי החובש כיפה, שלא לדבר על הבלבול שהדבר עלול לגרום — חיפוש בתיקים הלא נכונים, בדיקת תעודות לאנשים הלא נכונים וכו'.

מלבד זאת, עלולים הערבים, המסיקים מסקנות מוטעות, לחשוב שכיפה סרוגה היא בת־זוגו של עוזי על הכתף, כמנהג רבים מאחינו המתנחלים. מין צמד כזה כמו הקוקו והסרפן. אך רומה שכדאי לעצור כאן ולא להמשיך ולהסתחף בהיגיון המסולף שעלולים הערבים לאמץ.

צריך למהר ולמצוא שיטה שתאסור בעת ובעונה אחת על אפיית פיתות בפסח וחבישת כיפות בימי חול. □

גדעון ספירו

אטימות לב וקהות חושים

אז פרסום סיפורה של נאילה איברהים, שאיבדה את עוברה בכלא הישראלי כתוצאה מעינויי החוקרים הישראלים, אני הולך אבל וחפוי ראש. עוד קומה של אכזריות נוספה למגדל ההולך ונוסק של מעשי זוועה, שהכיבוש מנחית עלינו זה עשרים שנה.

אני רוצה לנסות לדון בנושא תוך שחרורו מההיבט הלאומי. על כן לא אשתמש בנימוק שלכאורה מתבקש מכל הפרשה: מה היה קורה בישראל, כיצד היתה מגיבה המערכת הפוליטית מהתחיה עד העבודה ושינוי, אילו, למשל, עצירה יהודייה היתה מאבדת את עוברה כתוצאה מעינויים ותנאי מעצר מחפירים בכלא הסורי או בכלא הסובייטי. כיצד היו מגיבים שר החוץ פרס או ראש הממשלה שמיר, שלא לדבר על חברי הכנסת גאולה כהן ודב שילנסקי, אם היה מתברר כי השלטונות הנ"ל לא סיפקו עזרה רפואית לאותה אסירת־ציון יהודייה לאחר שדיממה והרגישה ברע.

נעזוב את כל העניין הלאומי וננסה להתרכז אך ורק במימד האנושי. אשה צעירה נעצרה על־ידי שלטונות ישראל. היא מודיעה לשלטונות על הריונה. השלטונות מתעלמים מההודעה ומתייחסים אליה בגסות. תנאי מעצרה משפילים ומחפירים. מטיחים את ראשה בקיר. היא מתחילה לדמם, מבקשת סיוע רפואי ולא מקבלת אותו. טענת המשטרה כי לא היתה בהריון (ומאין המשטרה יודעת? הרי כלל לא בדקה אותה בטרם הוכנסה למעצר) מוזמת עד מהרה, שעה שמשפחתה מציגה טופס מעבדה, בו נאמר מפורשות כי בבדיקה שנערכה לצעירה ארבעה ימים בטרם נעצרה נקבע כי היא בהריון.

כל אחד מאתנו היה פעם עובר בן חודשים. האם מישהו יכול לדמיין לעצמו כיצד כל מסכת חייו לא היתה באה לעולם אילו אמו היתה עצורה ומעונה ומפילה את עוברה בן החודשיים? לכל אחד מאיתנו אשה או חברה או אחות או בת־דודה או סתם מישהי שמאד יקרה לנו. כיצד היינו מגיבים אילו אותה אשה, שאנו מאוד קשורים אליה, היתה נעצרת, נחקרת, מעונה, מדממת ומפילה את ולדה בן החודשיים? ומה היינו חשים כלפי שלטונות הכלא אם נוסף לכל הצרות הללו היו מונעים ממנה עזרה רפואית?

ככל הידוע, אין האירוע הזה מעשה של יום יום בכלא הישראלי. זו אולי הפעם הראשונה שישראל מציינת מקרה של הפלה כתוצאה מחקירות ועינויים במעצר. מדוע המערכת הפוליטית אינה רועשת, גועשת וסוערת? מה קרה לשר התקשורת אמנון רובינשטיין? הרי הוא מחזיק עצמו כאיש נאור, פתוח ודמוקרט. מדוע לא הגיש שאילתה בנושא זה בישיבה האחרונה של הממשלה? ומה עם ארבעים חברי מפלגת העבודה בכנסת? מדוע לא הגישו ארבעים הצעות לסדר היום ועוד מאה עשרים שאילתות? במקרה זה אין לחברי הכנסת ממפלגת העבודה שום בעיה של נגישות אל השרים, כי השרים הרלבנטיים, שרי הביטחון והמשטרה, נמנים עם חברי מפלגתם. והיכן אנשי הרוח בישראל? איפה האמיל זולא הישראלי שיתבע חקירה, שיכתוב ספר וידרוש כי האחראים לנבלה יתנו את הדין.

הם אינם. לא מסתובבים בשטח באירועים כאלו. מדוע? כי מדובר באשה פלשתינית.

אין מנוס. כופים עלי את השאלה הלאומית. המציאות טופחת על פני. היא לא נותנת לי לעסוק סתם כך בגורלו של בן־אדם שזכויותיו נרמסו.

מאין אטימות הלב וקהות החושים הזאת? הרי אנחנו, היהודים, ידענו בשעתנו להוקיר ולהעריך את חסידי אומות העולם. אותם לא־יהודים, שלא עמדו מהצד ולא החרישו שעה שיהודים היו במצוקה. יש אפילו שדרה על שמם בירושלים. מדוע שלא תקום בארץ תנועה אדירה של חסידי אומות עולם יהודיים שירימו קולם ויזעקו מקצה הארץ ועד קצה שעה שללא־יהודים נגרם עוול והם נתונים במצוקה קשה? על אחת כמה וכמה כשהעוול והמצוקה נגרמים על־ידי השלטונות שלנו ונעשים בשמנו.

הרמטכ"ל לשעבר, רפאל איתן, בהתייחסו אל הפלשתינים, השתמש במטבע הלשון „ג'וקים מסוממים". ראש הממשלה לשעבר מנחם בגין העדיף לכנותם בנאום בכנסת „חיות דו־רגליות". הכנסת לא נזפה בהם. גם שום בית־משפט ישראלי לא פסק כי התבטאות זו פוגעת ומעליבה על־פי חוק לשון הרע. גם הציבור לא התקומם נוכח התבטאויות אלו.

אני עומד כיום חסר אונים נוכח השאלה: מה יש לעשות על מנת שגורלו של עובר פלשתיני לא יהיה כגורלו של ג'וק מסומם? □

רפי גאון

יש גם גוני ביניים

ם אני סבור שהרצועה והגדה הן שטח כבוש, גם אם מכנים אותן יו"ש וחבל עזה, כפי שהגענו לשם על גבי טנקים ולא באוטובוסים לתיירים, ובעיקר מפני שהתושבים לא רוצים בנו.

התואר „כיבוש הומאני" הוא המצאה [illegible] של כובשים ולא רחשי־לב של נכבשים. [illegible] שאהיה בין החוגגים כאשר יבוא יום בו נעלה להגיע להסדר — מדינה פלשתינית, פדרציה עם ירדן, פדרציה עם ישראל או כל פתרון אחר — ובלבד שנחזור הביתה ונשאיר את תושבי השטחים בביתם, בלא נוכחותנו ההומאנית. אחרי שאמרתי את זה, אני חייב לחלוק על תיאורים חד־צדדיים ומגמתיים על מה שקורה ברצועה. כאשר האירועים נצבעים בשני צבעים בלבד: זה השחור, השמור למעשיהם של הישראלים, וזה הלבן, השמור למעשיהם של התושבים המקומיים.

למרות שאיני חולק על ההנחה כי זה ביתם [illegible] אנו זרים שם, ולמרות שאני סבור כי [illegible] האידיאולוגי של המתנחלים בדבר ישיבתם [illegible] לא יקרב את הפיתרון אלא ירחיק אותו — אני סבור כי המתנחל, כל עוד אינו עובר על החוק וזוכה לתמיכת הממסד, זכאי לנסוע לביתו בלא שינפצו את שמשת מכוניתו או את ראשו. מעולם לא קניתי דבר בשוק בעזה, אך אינני חושב כי אלה העושים זאת כדי להקל על כלכלת הבית, צריכים לחזור הביתה באמבולנס.

אני בהחלט סולד משימוש באלימות לפתרון בעיות, כולל אלו ברצועה. למותר [illegible] דעתם של רבים, לרבות קצינים וחיילים [illegible] על שמירת הסדר באזור זה. פעמים אחדות [illegible] כתבתי נגד מעשים חמורים — ירייה על [illegible] אופניים מקומי שנכנס בשוגג לשטח סגור [illegible] שהתעללו בו ב„אנצר 2" — צה"ל הגיע [illegible] והעניש את האשמים. אלא שצריך להבין, כי [illegible] השלכת אבנים על כלי רכב, על הפרות [illegible] חמורות, על שליפת סכין ויריות באקדח — [illegible] ניתן להתגבר על־ידי הטפת מוסר או [illegible] מאמרים בעיתון. מרביתם של מפירי הסדר ומשליכי האבנים הם תלמידי בתי־ספר, והעשייה בה הם משתתפים, איננה ספונטנית כפי [illegible] נראית. יד מכוונת, מדריכה ואף מאיימת ושולפת סכין, ממריצה את המהססים. וכבר סופר לקוראי העיתון על השחתת פניהן של 12 נערות על־ידי אנשים רעולי פנים ועל מאבק בין הורים לסכינאים בבית־ספר בחאן יונס.

שיכנוע הוא אמצעי חשוב, אך השלטונות נאלצים לפעמים להפעיל כוח. האם יש למישהו עצה אחרת? הצבא ומשמר הגבול אינם מלאכים, אך הם, בכלל, גם לא „צמאי אלימות להתאכזר" כפי שהם מתוארים באחת הרשימות — ובעיקר בצילומים שהתפרסמו במוסף שבת של „על המשמר" בחתימתה של אמירה חאסן.

לאחרונה עשו כותרות שתי נשים [illegible] השלטונות הסכימו להאריך את אשרת התייר [illegible] שלהן. יעל לוטן כתבה על „התעללות בנשים ערביות" תוך הדגשת המוסר הכפול שלנו, כאילו אנו באים לתבוע איחוד משפחות מבריה"מ. עם כל הכבוד — זו אנלוגיה בהחלט מוזרה. בריה"מ כידוע, אינה מאפשרת לתיירים מישראל [illegible] בשעריה, למעט חריגים בודדים. זאת, [illegible] שאין להניח כי ישראלים יבריחו לשם [illegible] לחימה. לעומת זאת, לישראל מגיעים [illegible] הגשרים רבבות מתושבי הארצות השכנות.

אותן נשים יכלו לפנות לבג"ץ, אשר [illegible] — שלא כמו בבריה"מ — מחליט לעתים בניגוד לדעת השלטונות. אף כי ההחלטה, שלא להעניק להן היתר לישיבת־קבע, היא החלטה קשה, הרי היא תולדה של נסיבות, שאנחנו איננו האשמים היחידים בהיווצרותן.

למרות שיש לי דעה ברורה על עתידה [illegible] של הרצועה — והיא איננה שונה בהרבה, אני מניח, מזו של יעל — אינני נמנה על האנשים שהקונצפציה הפוליטית היא עבורם חזות הכל ועל העובדות להתנהג למענם בהתאם, שאם לא כן — אוי לעובדות.

אני חושב, כי כתיבה הצובעת את כל שקורה כאן בצבעים קודרים כל־כך — סופה שתביא עלינו מרה שחורה. המציאות קשה למדי גם בלא שנכופף את העובדות על מנת להעניק יתר תוקף לקונצפציה. □

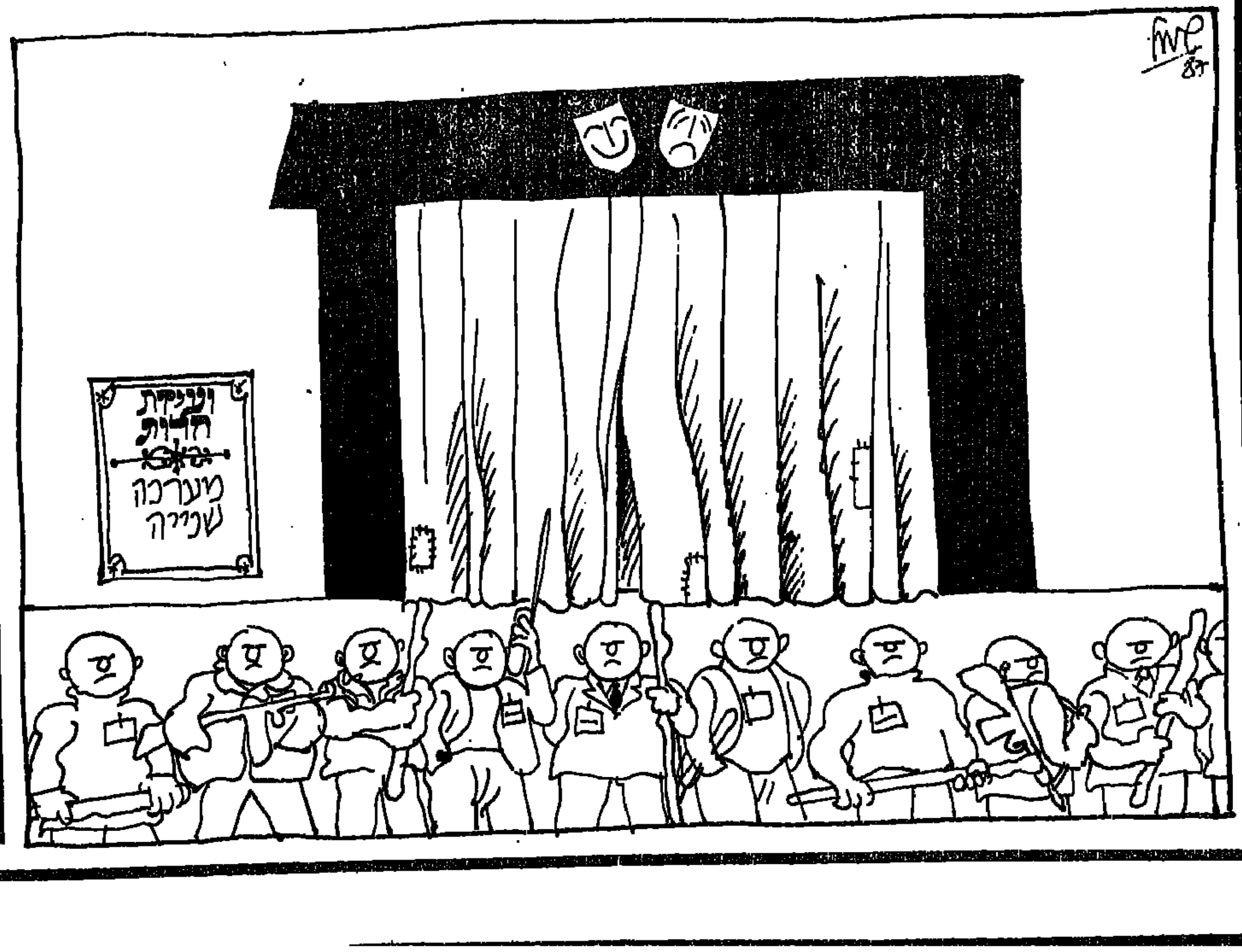

ירון זליג

רוצים לראות דם

ה עבר בלי רעש. מבט ליל שבת שביקש למקד את העדשה על הרמטכ"ל הפורש קלט משהו חזק יותר. משפט אחד של חייל שהודיע למוישה וחצי שמטרות־דמות לא מספקות אותו. זה לא הזיז כאן לאף אחד. מתרגלים. ישראל הלכה להביא פיצוחים מהמטבח וחזרה למסך, כדי להזריק לעצמה את מני לתוך הווריד. אין כמו „שאו ביזנס". בריחה ממבט לחדשות, מבט על עצמנו. מבט על חייל שרוצה להיות בלבנון כי צנחן־שעובר־שנה־וחצי־מסלול־בלי־לראות־מה־זה־פצוע־ואיך־זה־גופה הוא לא...

ישראל לא מתרגשת. הצלולואיד סופג הכל. גם אנחנו. אחרי גיתית, פולארד ודמיאניוק. שמראה לנו מאיפה באנו ישראל ארישה לחייל שמראה לה לאן אנחנו הולכים. חייל טוב. משהו אחר מ„ראש קטן". דואג לביצועים. ראש! גדול שאולי בלי להתכוון לכך, משרטט על המסך את הרחם בתוכו נולדות מלחמות „יש ברירה".

צריך רק לרצות לראות. חייל שרוצה מטרות חיות כדי לראות איך זה, ירצה מאוחר יותר כמ"פ פעולת תגמול קטנה, וכרמטכ"ל מלחמה גדולה. ככה זה. שומרים על כושר. אז החייל אמר וזה לא נעים. אבל ישראל שתקה וזה מבחיל. עשרים שנה אחרי הכיבוש, חמש שנים אחרי לבנון, זה מה שיש. ארץ שידעה להרטיב ממחטות בתרועה לחה

כשגולדה צייצה בפאתוס, שהיא לא תוכל לסלוח לערבים על שהם גורמים לבנינו להרוג, הארץ הזו למדה מאז איך לעקוף את הראי. לא רוצה לראות את הכיעור. מי שהתרגל לכך שילדים בני חמש־עשרה הולכים לגדנ"ע ויורים במטרות־דמות, לא יכול להתרגש כשבגיל 18 מטרות־דמות כבר לא מספקות אותם.

מעגל צביעות. מי שנוסע לרומניה לדבר עם פלשתינים במלים, עולה מהר מאד למשפט ומי שרוצה לדבר איתם בקליעים נתקל בשתיקה של עייפות וברמטכ"ל שמחייך חצי נבוך ושואל „אבל אתה פוגע?" □

יהודה להב

שוב עובדים עלינו

שיגרה אוכלת בנו בכל פה. מטוסי חיל האוויר תקפו השבוע פעמיים „עמדות מחבלים" בלבנון, והידיעות על התקיפות לא זכו להבלטה, לא ברדיו ולא בעיתונים. זה פשוט „לא מזיז" לאף אחד. והרי כל תקיפה כזאת כרוכה בהרוגים ובפצועים ובהרס. אף אם המטרות נבחרו באמת בקפדנות והפגיעות באמת מדויקות, כפי שמדווחים הטייסים — גם אז אי־אפשר למנוע, שלא רק מחבלים אלא גם אנשים חפים מפשע יהיו בין הנפגעים.

היה זמן, שכולנו היינו יותר רגישים. האם כדי כך קהו חושינו, שרק האבידות שלנו כואבות לנו — גם לאלה מבינינו, שאינם גורסים ש„ערבי טוב הוא ערבי מת"?

נדמה לי, שלא רק קהות־חושים, אלא גם קהות־מחשבה יש כאן. מדוע אנו מקבלים כמטבע עובר לסוחר את הטענה, שכל ההפצצות הללו מבוצעות במסגרת „המלחמה עד חורמה נגד הטרור הרצחני"? בשבועות האחרונים המצב די שקט. לא היו פיגועים גרולים. לצה"ל וגם לצד"ל היו אבידות, אך לכל הדעות הן נגרמו על־ידי אנשי ה„חיזבאללה" ולא על־ידי הפלשתינים.

אומרים, שעל הטרוריסטים יש להנחית גם מכות־מנע; ואת פעולותיהם יש לסכל בעודן באיבן; ויש להיערך כבר עכשיו לקראת „עונת הטרור" — בתקופת החגים, יום העצמאות, ה־15 במאי וכדומה. ייתכן שזה נכון. אבל אולי זה לא נכון. בלבנון מתנהלת מלחמת הכל בכל. בעלי ברית מתחלפים חדשות לבקרים. גם לישראל כבר היו שם כל מיני בעלי־ברית או בעלי־ברית למחצה, והיו לנו „הכנות" ומניות עם כל מיני גורמים — ה„פלנגות" ו„אל אמל" ומי לא. דומה, שהפלשתינים כל־כך עסוקים עכשיו ב„מלחמת המחנות" בלבנון, שאין להם זמן וכוח ומרץ לדבר אחר. מי יודע, אולי התקפות חיל האוויר נועדו לאו־דווקא לסכל פעולות טרור מתוכננות, אלא להושיט סיוע לאחד הצדדים הניצים בלבנון נגד משנהו (הרושם הוא, שתמיד או כמעט תמיד נגד הפלשתינים).

האם זה טבעי, שגם אחרי פרשת איראן כלל לא נשאלות שאלות מסוג זה ואיש אינו משמיע הרהור כלשהו על פשר המעשים שלנו? מי היה מנחש לפני שנה, שעסקות נשק מתנהלות דווקא עם שלטון הטירוף הקנאי של חומייני — זה הדוגל ב„שחרור ירושלים" ומגייס מועמדים לפיגועי התאבדות? אם זה אפשרי — אפשרית התחברות עם כל אחד. אי־אפשר להשתחרר מן החשד: אולי שוב עובדים עלינו?

לפני שנה כמעט, זמן רב לפני „איראן־גייט" ופרשת ה„קונטראס", פרסמתי במקום זה תגובה על הפצצת בירת לוב על־ידי האמריקנים. הם טענו תחילה, שלוב ניצבת מאחורי הפיצוץ במועדון־דיסקו במערב־ברלין וכי הפצצת טריפולי נועדה להעניש אותה על כך; אך יותר מאוחר הטילו את האשמה דווקא על סוריה. אין זה ממנהגי לצטט את עצמי וגם הפעם אינני עושה כן כדי להתפאר כמה צדקתי, אלא רק משום שהדברים נשארו אקטואליים ואולי נהיו יותר אקטואליים: „האם אין מקום לחשד, שמישהו ,עובד עלינו בעיניים'? לפי צרכיו הרגעיים וכוונותיו המתחלפות שולף מכיסו לסירוגין ,ראיות מוחצות', פעם נגד זה ופעם נגד אחר. מעלה את המתיחות ומרגיע את הרוחות. מנפנף אמנם בצורך החיוני להילחם בטרור עד חורמה, אבל בפועל ,המלחמה בטרור עד חורמה' אינה המטרה, אלא האמצעי להשגת מטרות אחרות, עלומות."

הלקח העיקרי מכל הפרשות המסעירות את רוחנו בחודשים האחרונים הוא — שאין מקום לאמון עיוור ולהשלמה, אין לגנוז שום חשד בלי בדיקה ואין לחנוק בגרון שום שאלה. בלי חשדנות בריאה ובלי מעורבות ציבורית פעילה לא תגיע לחקר האמת שום ועדת בירור או ועדת חקירה; בלעדיהן שום ועדת בירור או ועדת חקירה אף לא תקום! □

צבי טימור

עלי בריקדות

שה להבין את תגובתו העצבנית של מחנה דוד לוי בעת ההפגנות של תושבי שדרות ושלום עכשיו בטקס הנחת אבן־הפינה לבית"ר. למעשה, היה חייב דוד לוי להודות לעמיר פרץ, ראש עיריית שדרות, ולשלום עכשיו, שאירגנו את ההפגנה. שהרי הם הצליחו להפוך טקס נטול משמעות וחשיבות לאירוע לאומי.

ההפגנות רק חיזקו את מעמדו של דוד לוי לקראת ההתמודדות בוועידת חירות, אם כי קשה להניח שהן נועדו לכך, כי דוד לוי הקצין את עמדותיו לקראת כינוס מושב הוועידה, כמו כל יתר עמיתיו.

אין ספק, כי דוד לוי חייב להתמודד בוועידת חירות כנגד הממסד האשכנזי הוותיק של מפלגתו, שאינו מוכן לוותר על הפריבילגיה שלה, למרות שאין לו רוב. זהו ממסד שהיה מוכן להבטיח אמנציפציה למה שמכונה עדות המזרח, כל עוד לא חתרו עדות אלו לשלטון או אפילו להשתתפות ממשית בו. אלא היו מוכנות לנגן כינור שני. הפשרות המוצעות על־ידם הן, שדוד לוי יזכה בתואר־כבוד של מ"מ, ללא כל השפעה על מוסדות הביצוע. שמיר מנסה לעקוף את דוד לוי גם מאגף זה ולשם כך הוא מוכן אפילו להצטלם עם הבאבא ברוך סאלי בנתיבות למרות שהוא עבריין שהורשע. אולם, הוא אינו מוכן לשיתוף אמיתי של „אפריקנים" בשלטון בתנועת החירות.

לאור הקצנת העמדות בתנועת החירות, קשה לפתח העדפות כלפי המחנות המתמודדים. אולם ניתן רק לקוות, שהסיבוב הראשון של הוועידה ילמד את מחנה לוי כי עם שרון לא עושים עסקים, בריתות והסכמים. הוא אינו פרטנר. נסיון העבר מלמד כי כל בעלי הברית של שרון הם מועמדים לעריפת ראשים בסיבוב הבא.

כרגע מהווה מחנה לוי מחסום אחרון בפני השתלטות שרון על תנועת החירות, שכן חלק מהממסד הוותיק מעדיף ברית עם שרון מאשר הבטחת נציגות על בסיס יחסי הכוחות הריאליים לישראל השניה, זו שמהווה את רוב חברי חירות ומצביעי הליכוד. הסכנה בסיבוב זה היא בכך שמחנה שרון, על אף שהוא קטן עדיין מבחינה מספרית, יהווה לשון־מאזניים בוועידה.

שרון מנסה לתמרן את שני המחנות הגדולים זה כנגד זה. אם יצליח, הוא יחתור בסיבוב הבא לשלטון יחיד, ובעלי בריתו מהיום יהפכו לקורבנות של מחר. אולם כמו בטרגדיה יוונית, כל הנפשות פועלות בהתאם לנגזר אף אם הן יודעות בבירור את הסוף המר של המחזה. □

אאוט אוף פוקוס

הקדמה לקדם

יום רביעי, 1 באפריל, לא בדיחה, ברצינות לגמרי – קדם אירוויזיון. בעברית חרוזית, שפע הגיגים, ושאר־רוח, ותרבה רוח, מלבושים מבריקים, ומאמץ אדיר להצליח. מרותקים מול הטלוויזיה, אומרים כל הזמן פיחס ונוקטים עמדה ובחירה. שירות לקורא: הכרה עם החומר.

מה שלא יהיה אני כבר לא אוותר.
לא לא אוותר, לא לא אוותר.
לא חשוב אם יש לי קצת פחות או יותר.
לא לא אוותר, לא לא אוותר.
(מתוך „לחזור הביתה")

אני אוכל, ישן, נושם את הבימה.
כן הבימה הוו היא סם־חיים,
אבל נדמה לי שמאז ומעולם
אני שייך רק לה. אוהב להיות שלה
ולא חשוב מתי.
(מתוך „אולי הלילה")

●

פזמון: די לי די, רק בשתי ידי...
די לי די, רק בשתי ידי
אמצא את המסילה,
די לי די, גם אם לא כדאי
רק אל תאמר מילה.
די לי די, רק בשתי ידי
אשא את התפילה.
די לי די, זה נגמר ודי
אני כבר לא פגיעה
(מתוך „די לי די")

את השמלה הורידה
קופצת קצת הצידה
אחר כך מונקת הלאה.
ניתור קצר למעלה
עשר קפיצות לאחור
ולפנים ולאחור חזק.
ארוביקה בבוקר מוקדם מוקדם...
(מתוך „ארוביקה")

●

מוסיקה גבולות שוברת
והשלהבת בוערת,
מוסיקה היא נשיקה לנצח
והיא גם סם החיים.
היא הבוערת,
היא הסוערת
בלבבות הגואים.
(מתוך „מוסיקה היא נשיקה לנצח")

פזמון: הולה הולה הולה הולה
הופה הופה הולה הולה,
הופה הולה הולה הופה פה חה חה
הופה הולה הולה
הופה הופה הולה הולה
הופה הולה הולה הופה פה.
(מתוך „שיר הבטלנים")

●

אולי הלילה זה יקרה לי, כן הלילה,
עשה פתאום שהכוכב שבי ייצא.
עשה רק זאת.
הרי אני כל־כך רוצה הלילה...

פזמון: דומינו דומינו,
החיים הם משחק של פחות או יותר,
דומינו דומינו,
פעם שלך ופעם של אחר...
(מתוך „דומינו")

דפים לספרות

שאלתי את עצמי: אם צודקים מתנגדי השלטון, והסנדיניסטים באמת אינם אהודים בקרב העם, איך זה שהממשלה יכולה לחלק את כל הנשק הזה לאזרחים, בלא לחשוש כי יפנו אותו נגדה? אין שום משטר אחר באמריקה המרכזית שיעז לעשות כדבר הזה – לא סלוודור, לא גואטמלה, לא הונדורס ולא קוסטה־ריקה. ואילו בניקרגואה הרודנית, ה„סטליניסטית", הממשלה מחלקת נשק לכפריים והם מכוונים את הנשק הזה, כולם עד אחד, נגד הכוחות המתנגדים למהפכה. היש משמעות כלשהי לעובדה זו?

סלמן ראשדי: מתוך „חיוך היגואר"

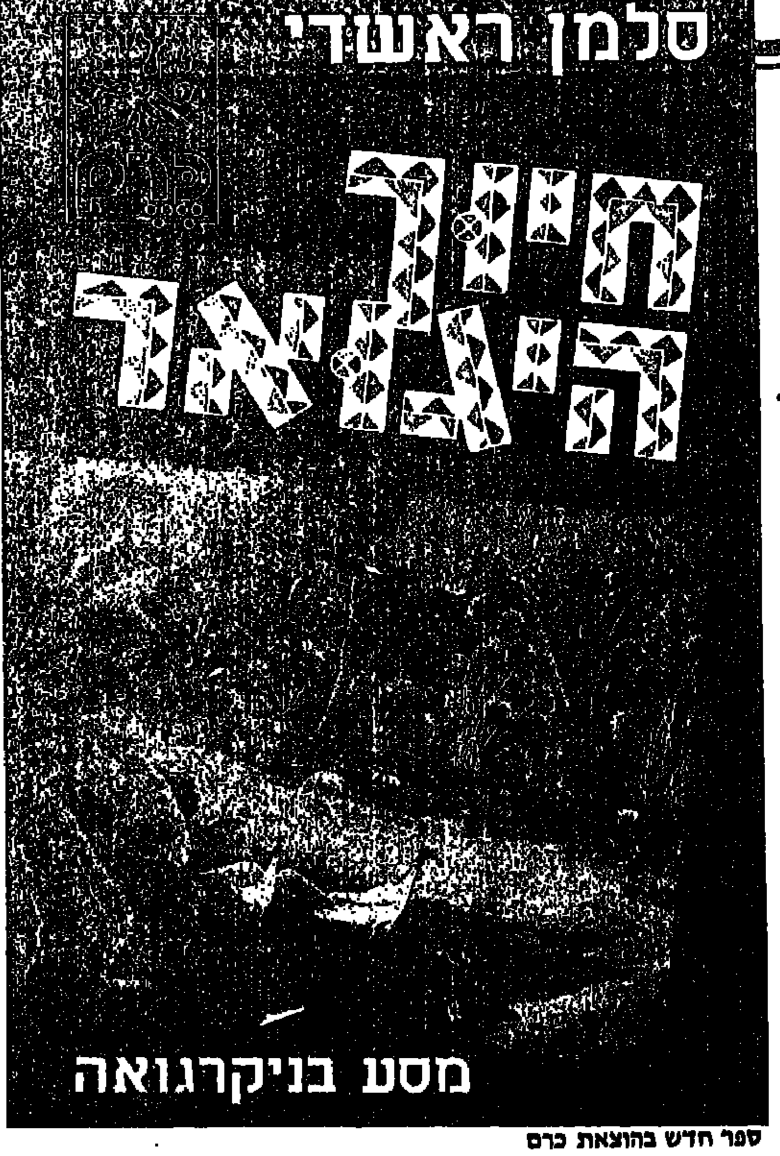

ספר חדש בהוצאת כרם

„אנטי־שירה" שירית מאד

על „אהבה אמיתית" ושירת דליה רביקוביץ

דוד ארן

„יום אחד באה אלי חיילת יפהפיה והביאה לי צרור שירים כדי שאחווה את דעתי עליהם. שמתי אותם במקום כלשהו וכמעט שכחתי. הרבה משוררים צעירים מביאים לי שירים. לפעמים השמיים בהם יותר כחולים ולפעמים פחות, מכל מקום אין בהם עניין רב, ואינני ממהרת לקרוא. וכך עשיתי גם הפעם. אך הנה הציקני מצפוני. הצצתי — ונפגעתי. בו־במקום שלחתי את השירים לשלונסקי, שפירסם אותם בגליון הקרוב של „אורלוגין"."

כך בערך סחה לי לאה גולדברג באחד מביקורי אצלה, בשנים האחרונות לשהותה בתל־אביב, כאשר סיפרתי לה שהוקסמתי משיריה של משוררת חדשה, דליה רביקוביץ, אשר הופיעו ב„אורלוגין" מס. 11 (בשנת 1955), ומה כתבתי עליהם במאמר ב„דף לספרות" אשר הוקדש לפרקי השירה שבאותו גליון. כתבתי אז (ושוב: בערך) שהשירים מצטיינים במוסיקאליות רבה ושהנושאים והלשון שלהם מעידים על שורשים עמוקים במסורת התרבותית של עם ישראל. נדמה לי כי אותו „עניין אנושי", שטמון היה בדברי לאה גולדברג, מתגלה גם ברעש התקשורתי מסביב לספרה האחרון של דליה רביקוביץ „אהבה אמיתית". הופעת יחיד של המשוררת ב„סוף ציטוט" (ומקום־שם עמדה בגבורה בפני שטף דיבורו של ירון לונדון) ותוכניות רבות מאוד ב„קול ישראל" (בין יתר פעולותיה של דליה רביקוביץ: היא גם קוראת יפה מאוד את שיריה) כנראה תרמו לכך, שספרה נקרא לא רק על־ידי חובבי שירה מובהקים. קוראים אותו — אוהבים אותו „אהבה אמיתית".

לוריקה צרופה

העתונאים ואנשי הספרות שכתבו ודיברו על הספר באמצעי התקשורת למיניהם גילו שוני רב בציון השיר או השירים שהם אוהבים אותם או המעניינים אותם באופן מיוחד. הצייר־העתונאי גרכון הבליט את ה„אנטי־שיר" המובהק שבו, „פרנסה" („לעוזאזל השיר"...). אחרים אהבו במיוחד את „היתה בינינו הבנה" (על סבתה), או „תקוות בוקר" („בחורה מלוקהרסט"), או סוקרנו על־ידי השירים על יונה וולך או על ברוך קורצווייל (וממילא — על מלחמת לבנון). אני נכבשתי מייד על־ידי השיר הראשון, „תחילת השקט", והגם שנהניתי מן הספר כולו, אני שומר לו אמונים כשיר לירי היפה ביותר בקובץ. שיר העשוי לאפיין את שיעור קומתה הרב של דליה רביקוביץ כמשוררת, אף־כי ייחודה אינו בולט בו כל־כך לעין.

רצוני לנתח את השיר הזה ניתוח מפורט במידת־מה:

אני מחכה לשקט. / עכשיו אני מחכה לשקט שיבוא. / הוא מתחיל לרחוש בפינות / הנה הוא עומד להתנפל / כמו סופה. / הנה נגע כבר בצעיף האדום / הנה נגע בפאת השולחן / הוא קרב ובא. / קופסת ממחטות צבועה בצבעי הקשת. / הכסאות בצבעים משונים / פזורים מסביב לשולחן. / הנה השקט יורד כמו יד גדולה / עוטף את החדר ביריעות בד / עוטף את הים / עוטף את היבשה. / הצעיף האדום הוא ראשית דבר / על ידו הכסא הירוק / מגבת עליו פרושה. / — / והשקט צווח בי / ואני צווחת בו / ואני מביטה ואני רואה / נפתחים ומתגלגלים / עולמות בתוך הדייה, / בתוך אלומת האור הרחבה / שזורקה המנורה. / ואני שקטה ואני רגועה.

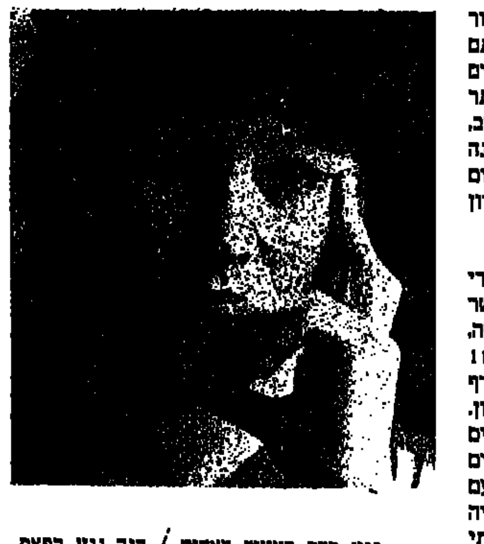

זוהי דראמה לירית המתרחשת בין ניגודים: בין תחום של מראות (המושלים בכיפה) ובין תחום של צלילים, כאשר התחום הצלילי נשלט על־ידי הפאראדוקס הפיוטי של „צליל השקט", הגובר מרחש לסערה, ובחלק השני של השיר — לצווחה. וכמובן, אין לשכוח שהשקט הוא כאן הגיבור, העומד בפני הגיבור המרכזי, הלא הוא ה„אני" שעמו הוא מתמזג בסוף ונהפך לתוארו („ואני שקטה ואני רגועה").

תהליך לירי זה מוצא לו את מושאו הפיוטי בים וביבשה, ולבסוף ב„עולמות", אך לא בלא תיווכם של חפצי היומיום שמקומם החדר: הצעיף, השולחן, קופסת הממחטות, המגבת, ואף ה„עולמות" מתגלגלים באלומת האור של המנורה שבתוך החדר. תיווך היומיום עם ה„יקום" הפיוטי נעשה על־ידי הצבעים: הצעיף אדום, הקופסה צבועה בצבעי הקשת, הכיסאות — בצבעים משונים, ואחד מהם ירוק (משום־מה כל זה מזכיר לי תמונה של מאטיס...).

תוך כדי תהליך התגברות השקט ישנה תנועה החוצה (אל הים ואל היבשת כולה, כאשר גם בסביבה פיוטית זו מופיעה מטאפורה הכוללת חפץ יומיומי: השקט עוטפם ביריעות בד) ופנימה, אל ה„עולמות" באלומת האור של המנורה, ואל נפשה של הדוברת. המיכנה הדראמאטי נעזר בחזרות (וכן בהתרחבות והצטמצמות לסירוגין של הטורים): אני... עכשיו אני: הוא מתחיל... הנה הוא עומד... הנה נגע... הוא קרב, וכו' וכו'. ובאמצע, ללא כל מעבר, שני איים סטאטיים של תיאור חפצים שבחדר: „קופסת ממחטות צבועה בצבעי הקשת. / הכיסאות בצבעים משונים / פזורים מסביב לשולחן", ולפני הסיום: „הצעיף האדום הוא ראשית דבר / על־ידו הכיסא הירוק / מגבת עליו פרושה."

השירה ו„החיים הממשיים"

מיבנה רומה — יסוד קונטראסטי המופיע פעמיים במהלך „העלילה הלירית" של השיר — קיים גם בשירים אחרים של המשוררת, אך המעניין הוא שהינו מצוי גם בשיר ה„אנטי־שירי" הקיצוני שבספר, „פרנסה". כאן מוצג הויכוח כניגוד מוחלט לשירה („לעוזאזל השיר, אני צריכה מאה ועשרים שקל תרש"). אך מוצנע כאן בכל זאת פיוט, אפילו הוא מופיע בקונטקסטואציה שלילית, אך הרי קונטקסטואציה שלילית אינה משנה את נוכחותו של יסוד בתוך שיר — ואף הוא מופיע פעמיים: „אומרים על הים שאיננו נח. / אני אל הים לא מגיעה". ואח"כ: „על כל התפארת וריקוע האור אני מוותרת בקלות" (איזה אופן פיוטי לשלול את הפיוט).

אכן, דליה רביקוביץ אמרה ב„סוף ציטוט" שהחיים חשובים בעיניה לאין־ערוך יותר מן השירה. ניחא. אך יש להרגיש כי השירה היא תוכן חשוב של החיים לגבי משורר, ואשר לענייני פרנסה — אין משוררים וסופרים גם בדרך־כלל מתנזרים מן הדיבור עליה בשיחות ביניהם (וזה אך טבעי), אלא שבדרך־כלל אינם הופכים זאת לנושא שיריהם וסיפוריהם. ודליה רביקוביץ אינה כותבת רק „אומרים על הים שאיננו נח", אלא גם (אחרי „לעוזאזל השיר") „וזאת בעקבות מה ששמעתי ממך / ושמעתי אותך / ושמעתי אותך ואותך ואותך". יש כאן משום התכחשות לנוהג המשוררים והסתגלות אל נוהג הבריות...

אך העיקר הוא שפניית המשוררת אל החיים הממשיים מרוכזת בראש־וראשונה בהיותה אם — עובדת חיים אשר בה מתבטל כליל הניגוד בין חיים ופיוט. ועל־כן, מתוך השירים על עידו הבן (השער „רקמה מרוייקת"), „בתור להצגה" יכול להיות סיפור פשוט כמעט ללא מטאפורות (להוציא את סיומו) בלא שיאבד את אופיו כשיר. אגב, גם יסודות שירה מובהקים אינם נעדרים מן השער הזה. למשל, בשיר על עידו התינוק („עידו מתעורר"): „תינוק חביב / מה אתה מבקש? / עניין פעוט, / שהכל ייעשה ברברו." הרי „העניין הפעוט" הזה מיוחס בדרך־כלל לקדוש־ברוך־הוא בכבודו ובעצמו!

נופים חזויים

אך הבה נשוב אל דרכה השירית של דליה רביקוביץ ואל ייחודה כמשוררת. כמשוררים רבים אחרים היא עברה משירה שקולה ומחורזת בראשית דרכה לטורים חופשיים, אי־חריזה ומיקצב פרוזאי. ואולם מעבר זה לא התרחש בבת אחת. אחרי „אהבת תפוח הזהב", המצטיין במוסיקליות רחוסה, בא „חורף קשה", אשר בו אמנם ננוח באופן כללי החרוז. אך בשארים הטורים השקולים, ופה ושם חרוז פנימי. ואם אינני טועה, ניתן כאן להבחין בהיעדר מיבנה ארכיטקטוני מוצק של שירים רבים (כוודאי בניגוד לספר האחרון), בהיעדר „אקורדים מסיימים", כביכול.

מעבר סופי מעולמם הצלילי של שלונסקי (אשר המשוררת, לפי עדותה, ביקשה לכתוב כמוהו כשהיתה נערה צעירה), אלתרמן, רטוש (אשר כנראה השפיע על היסוד המיתולוגי בשירתה המוקדמת, אף כי יסוד זה הינו אצלה לאו דווקא כנעני אלא יותר יהודי) ולאה גולדברג (השונה מאלה הקודמים) אל הצורות של עמיחי, אבידן ובעיקר — נתן זך (דהיינו: השפעת השירה האנגלו־סאקסית) חל ב„ספר השלישי" המציין גם מיפנה במה שהייתי מכנה „נוף".

אמרתי „נוף" ולא „תוכן", משום שהתוכן הפנימי, הנפשי, נשאר בסך־הכול ללא שינוי רב מאז הראשון מבין שלושת השירים של דליה רביקוביץ שהתפרסמו ב„אורלוגין" — „ארץ מבוא השמש": ההפלגה אל ארצות בדויות. השיר הנ"ל מסתיים... „ואל נכון לא הוגד לי, אבן מלבי בריתי/כי בארץ מבוא השמש/יהיה לי שלום עד עולם." זהו שלום אישי, שלום פנימי — אך הכיסופים לשלום (כשני מובניו, הפנימי והחיצוני) נמשכים בקשר לנופים בדיוניים; וגם ב„אהבה אמיתית" — בשיר הסיום של השער על מלחמת לבנון — הם מוצמדים לאיזו ניו־זילנד בדויה, שלא כמו ביתר הכבשות אין מענים בה בני־אדם והיא שרויה כולה בשלום ובשלווה. השינוי בתוכן החיצוני של השירים מסוג זה, עם המיפנה הצורני, הוא שהנוף התנ"כי־יהודי־מיתולוגי מתחלף בנוף אקסוטי קוסמופוליטי (אף הוא הווי־בדוי): של הונג קונג ואוסטרליה, צ'אד וקאמרון ושל ניו־זילנד.

„תפוח זהב שאהב את אוכלהו"

הנופים הבדויים הם מוטיב בולט מאוד בשירתה של דליה רביקוביץ. אך יש עוד מוטיב שחזרתו אמנם פחות בולטת, אך איני יכול להניח כי אך מקרה הוא שהוא מופיע הן בפתיחת ספרה הראשון והן בסיום

(סוף בעמוד 18)

בעריכת יעל לוטן
עורך משנה אילן שיינפלד

יש־דיבור

עמוד לנוער

YESH DIBOOR

בעריכת עמלה עינת

אוהב לא אוהב / רגע של שיר

רוני סומק

ישדיבור חכם

כשהשירה מגיעה ללב הנהר, מאוחר לתקן בה חורים

(פתגם סיני עתיק)

ילד וכלב

מאת דנילו קיש

סוף מהשבוע שעבר

סיפור בהמשכים

למחרת מצאנו אותו מת על המיפתן.

אנדריאס היקר שלי, אל נא תתעצב על כך יתר על מידה. יש בחיים דברים קשים מזה — תראה כשתגדל. אוכל לומר לך רק זאת, שאף אני הצטערתי עליו צער רב, זה היה באמת כלב נהדר, ואמא אפילו פרצה בבכי. אתה, כמובן, תתגבר עם הזמן על צערך ובאחד הימים גם תשכח כליל. בכסף שאני שולח לך (וזו הרבית) קנה לך עט־נובע ונסה לכתוב על המקרה הזה חיבור כלשהו, בחרוזים או בפרוזה, ושלח אותו אלי. אם יהיה זה חיבור טוב, אראה אותו גם לגברת ריגו, מורתך, שוודאי תשמח בו מאוד. אם ימצא חן בעיניה, אולי גם תפרסם אותו ב„הרועה הנאמן".

כל חבריך וידידיך שולחים לך דרישת שלום.

היה נא טוב ואל נא תתעצב אל לבך יתר על המידה.

דוד ברקי

תשובה

אנדרי חביבי,

אני שמח שאתה מרגיש בטוב ושהנך תלמיד טוב, כפי שאני מבין ממכתבה של אמא שלך. ואילו ממכתבך אני נוכח לדעת כי עודך מיטיב לכתוב ושכתב ידך השתפר. אני מאמין שבאחד הימים תהיה למשורר. ואם לשפוט לפי אבא שלך, הרי אתם, בני משפחת סאם, כורכתם ברמיון שופע, אשר לבקשתך, משורר יקר שלי, אוכל לומר לך רק זאת, שהייתי ממלא את מבוקשך בחפץ לב. אלמלא קרה דבר שאני יודע כי יצער אותך צער רב.

ביום שבו נסעתם חזר דינגו סחוט ומוכה, ושעה ארוכה עוד ייבב ויילל. במשך כל היום סירב לטעום משהו, אף שהצענו לו אפילו כבד. ורק שתה הרבה מים, בשקיקה.

מסרבית־קרואטית: דינה בן־ציון–קטן

ישדיבור אתך

מלה של משורר

מוטי מדבר על הגוף כאילו הוא שמכתיב לנו, ודוד מספר על תוצאות נוספות של התכתיב ההורמונלי של מוטי. אבל כולנו יודעים, לא בכל פעם ולא תמיד, אבל אם כבר אז ברור מאוד, שאיפה שהוא בין התיאורים של שניהם, נמצאת ההרגשה החשובה באמת. אותה הרגשה שגם הרפואה וגם הפסיכולוגיה לא מסוגלת למצוא לה נוסחה או הגדרה, והמילה המילונית הרגילה ששייכת לה, כבר שחוקה מרוב שימוש. ורק לפעמים, ביטוי או משפט של משורר או סופר מסוגלים עוד לגעת בה בנגיעה ממשית, אישית.

ממש על זה קראתי בפעם האחרונה בספרו האחרון של אהוד בן־עזר — „לשוט בקליפת אבטיח". „מי שאינו מעמיק לראות חושב שהזמנים השתנו והיחס ל'שאלה המינית' נעשה חופשי ונערים ונערות מתנסים בהרבה דברים מוקדם יותר משהעזו הוריהם בצעירותם. כן, אבל — משעה שאתה מתאהב, או דבר לא השתנה מימי אדם וחוה. פתאום כל העולם מצד אחד, ורק היא, הנפש האהובה עליך — מצד שני. ואפילו אתה חולם בלילה על נשים אחרות, ופוגש נשים שמוכנות להתמזמז קצת או הרבה בלי אהבה, רק בגלל ההתרגשות שכרבר, וכך גם היא שלך. כלפיה, הנה עמוק בתוך לבך אתה יודע ומרגיש כי התענוגות האלה אינם אלא תחליף, והם אינם יכולים לשבות אפילו מסיק אחד כאשר מתעורר בך כוח האיתנים הזה" (עמ' 188)

בית־הספר רחוק ברוב המקרים מלהיות מקור של הנאה. הוא מעין „גולדה" שאילוץ, כורוע של חוק, ובתוך שבוע הוא בעל תוקף כמו צה"ל, כמו מס הכנסה וכדומה. אלא מה — הטיעון הוא שחלקים מסויימים מתוך אילוץ זה, עשויים גם להיות מעניינים לפחות כך הבטיחו לנו.

אמנם, מהבטחה זו ועד לעצמת התקוות שהוסקנו ממנה לגבי תוכחותיהם של כל המורים לעניין אותנו תמיד בכל השיעורים — המרחק רב. ועם זאת, ראוי שנבדוק — אתם יחד בכל פעם מחדש — היכן עובר הקו — בין ההכרח הנובע מעצם מהותה ומטרותיה של המערכת החינוכית, לבין אילוצים חיצוניים, בלתי־תורמים, עליהם ניתן אולי לוותר, בתנאים מסויימים.

והפעם — על הצורך והטעמים השייכים לשיעורי־הבית שבכתב ומדובר כמובן. בפתיחה כללי — לתגובותיכם החיוביות והשליליות, המסכימות, מתנגדות, מתנגחות, מתווכחות — בנושא הראשון שבחרנו לפינת בית־הספר שלכם.

ואנו, כרגיל, בציפיה סקרנית.

שלכם
עמלה

דיבור אוהב על בית הספר

„מה עם השיעורים היום?"

„מה עם השיעורים היום? כבר עשית שיעורים היום? אתה דוחה שוב — האז? עד איזו שעה תמשיך את העניין הזה היום?"

„להוציא מחברות. ומי לא עשה? ואיזה חלק? ולמה? ולמתי דחית/ם?"

לו היו מודדים זאת באחוזים, היה מסתבר בוודאי שלפחות מחצית זמן הסכסוכים והמתחים — הביתיים והכיתתיים, מוקדש לנושא שיעורי־הבית. לעיתים נדמה שכמעט קשה למצוא נושא מוצלח יותר להתכתש עליו, וזה... לא רע היה, לולא המתח המיידי שיוצרת סיבת הסכסוך בתוכנו עצמנו. תחושת אי־הנחת. חרדת הבוקר. לפעמים עד כאבי־בטן ובחילות ואי־רצון לקום בכלל ומי יודע מה עוד.

נראה שהעניין ראוי לבדיקה עקרונית, וכדאי שנערוך בדיקה זאת על־פי כמה אמות מידה אובייקטיביות: מגמות הנושא, דרך ביצועו, הסיבה לבחירתה של דרך זו, והאם ניתן לארגן לה תחליף יעיל?

ובכן, המגמה ברורה ונראה שגם מוצדקת — חזרה משננת לצורך זכירה של חומר לימודי. הדרך שנבחרה לצורך זה, היא ברוב המקרים דרך הסיכום או התשובות בכתב. הסיבה לבחירת הדרך אינה נובעת מהחשבת־יתר של עצם „ציור" האותיות והמלים (במחברות) אלא מחוסר האמון בלימודו העצמי של התלמיד — של כל תלמיד, בכל גיל, שלא לצורך הגשת עבודה (או בחינה) ממשית.

וכאן אנו מגיעים לעיקר — האם ניתן היה, לדעתכם, לשכנע מורה (או מורים) ל„הסתכן" לאורך תקופת ניסוי לפחות, ולוותר לכם על הכנת־השיעורים הפורמלית, בתנאי של קבלת אחריות שלכם ביחס לידע ערכני במקצועות המדוברים. כלומר, האם אפשר/כדאי/ראוי לנסות מבחינתכם להיות „במצב הכן" תמידי לגבי הוכחת שליטה בחומר הנלמד (ובתוספות הקריאה הנדרשות לו), „תמורת" ביטול (מלא או חלקי) של מועקת הכתיבה היומיומית?

ארמוז לכם שכבר היו נסיונות־כיתתיים ואישיים מסוג זה שהצליחו, ו...שלא הצליחו.

אם תחליטו לנסות, על־כל־פנים, או אפילו להתלבט בעניין, כתבו לנו ונביא את דבריכם לידיעת כל המתעניינים.

ע.ע.

ישדיבור על דיבור

פוזה — המלה פוזה כפשוטה פירושה תנוחה. (אין להסיק ש„פוז" זהו תנוח!)

„תעשו פוזה יפה למצלמה..."

להלן כמה ביטויים שנשתרשו בשפה ומתבססים על המלה „פוזה":

יש עליו פוזה — יש לו סגנון מיוחד.

יש עליו דיבור (ראה גם שם עיתוננו והגדרתו בשבוע שעבר). „נו, מה אתה אומר על החדר של יוסי? יש עליו פוזה. זה זה?"

מה הפוזה שלך? — שאלה הנשאלת על־מנת לתהות על קנקנו של משהו או להעמיד דברים על דיוקם. כאשר מישהו הולך סחור־סחור עם בעיה מסוימת במקום לדבר ישירות: כאשר חברך אומר או עושה דברים לא רצויים ומורים — במקרים כאלו תתקבל יפה השאלה: „מה הפוזה שלך?"

לעשות פוזות — (1) לעשות תכנות, להתחכם, לעשות בעיות: „אני בא לפגישה בזמן והבחור עושה לי פוזות. לא מגיע"

(2) לעשות הצגות — כשבאים אורחים, ילדים קטנים נוהגים בדרך־כלל לעשות הצגות, לעשות פוזות — נסו זאת על האחים הקטנים שלכם ותיווכחו

ישדיבור בצנעה

הדסבר על הבדלי הגדילה בין הבנים לבנות, מובן, אבל מה שלא מספיק הובן לי, וזה אולי יותר חשוב אפילו, זו ההרגשה הכללית הלא טובה, העצבנות, הקושי שיש לי להתרכז. וגם על זה שאני — בלי שאחרים רואים אולי — התחלתי להרגיש, בזמן האחרון ביחוד, שאני ממש נמשכת לבנים. אני בסה"כ בת 13 וזה די מפחיד אותי...

נ–ה.ו.

זהירות — הורמונים*

למרות כל המחקרים, לא ברור עד עכשיו מהו „גורם הפתיחה" לתהליך ההתבגרות.

ידוע, שעד לתחילתו של תהליך זה, פועל בגופנו מעין מנגנון בלימה, המונע הפרשת־יתר של הורמונים הקרויים גונדוטרופינים, לזרם הדם. בשלב מסוים של הגדילה, פוחת משום־מה „כוחו" של מנגנון זה וזרימת הגונדוטרופינים גוברת באופן בולט. בהשפעתם מתחילות בלוטות המין להפריש הורמוני מין: האשכים מפרישים הורמון זכרי בשם טסטוסטרון, והשחלות — הורמונים נקביים בשם אסטרוגן ופרוגסטרון. ואלה גורמים להופעת סימני־המין המשניים, אותם הזכרנו כבר בעבר.

הורמונים נוספים, הפועלים בשלב גדילה זה, משפיעים על כלל ההתפתחות הגופנית והנפשית. כאשר ההשפעה על המערך הנפשי איננה רק תולדה משנית של בעיות גדילה גופנית וכיו"ב, אלא מהווה תגובה ישירה של מערכת העצבים לחומרים ההורמונליים עצמם. כלומר, רגישותנו הנפשית הרבה, הנטייה למשברים וכדומה, ניזונים הן ממועקות סובייקטיביות, כמו מבוכת מעמדנו בבית, בחברה, הישגינו היחסיים ועוד, והן מ„הצפת" דמנו ב„גריינים" המסבכים אותנו לא מעט, אבל בסופו של דבר מעבירים אותנו מחוזקים ומוכנים להווייתנו הבוגרת.

ד"ר מוטי שרייבר

* חומרים המצויים בכמות זעירה בזרם הדם והמשפיעים על פעילותן של רקמות שונות.

אפלטון ואנחנו

הזמן והאנרגיה המושקעים בלברוק ולהכין את עצמנו, הולכים וגדלים, ובכל פעם אנו מופתעים מחדש מהגילויים שאנו מגלים בתוכנו. מהמאוויים שלנו, מהפחדים, המחשבות, הדחפים, ובכלל — מאנחנו שנמצאים במרכז העולם כעת, כאשר כל השאר חשוב הרבה פחות.

אבל בצד עיסוקנו ב„אני" שלנו, מציקה לנו יותר ויותר סקרנות מתעוררת ביחס לבני המין השני. אלא שדווקא עכשיו קשרים ומגעים שהיו פשוטים ואפשריים בינינו לבינם קודם לכן, נהפכים פתאום למסובכים ולבלתי־אפשריים, משום שהם מקבלים משמעות חדשה, נרגשת, נמשכת, ויוצרים לכן תחושת בושה ומעצורים. אנחנו רוצים כל־כך בקשר, אבל לא יודעים איך לבנות אותו. הדרכים בהם פעלנו עד עתה, לצורך זה, אינן מתאימות יותר, כאמור.

הבנות שבנו מגלות בהתפעמות את היופי שבגוף הגברי ונמשכות אליו. קולו של הבן, פעלתנותו, ריחו, יוצרים התרגשות גוברת והולכת, שבגללה מתפתחת אצל הבת מערכת שלמה של התנהגויות חדשות, שמגמתה המרכזית — משיכת תשומת־לב. אבל עיקר ההתרחשות החלה בתוכה, אינה בתחום המשיכה הגופנית, אלא לצידה ובמקביל לה.

רגש חזק מאד וחדש לחלוטין משתלט עליה, שאינו מתייחס לכל קבוצת הבנים שבשטח, אלא לבן אחד, מיוחד בלבד, בו היא מתאהבת להפתעתה, אליו מופנות מחשבותיה והוויותיה, עד־כדי־כך, שכל דבר שאינו שייך ליחסה לבן זה, הופך עבורה למשני, לבלתי־משמעותי.

רגש חדש וחזק זה, נשמר על־ידה לעתים קרובות כסוד כמוס ביותר משך תקופה ארוכה, ולפעמים אינו מגיע לעולם לכדי ביטוי ממשי בגלל הבושה לגלותו, המביאה את הבת לפעמים דווקא להפגנת התנהגות הפוכה כלפי „אהובה" כמו — „כעס", „התעלמות" „זלזול" ו„טקטיקות" דומות אחרות.

בשל מצב כפול־פנים זה, הופך גם הרגש עצמו לדו־ערכי, כלומר, מקבל טעם מענג ומכאיב בו־בזמן, שהרי „בן־הזוג" אינו יודע כלל על נהיית הבת אחריו וזה בהחלט קשה.

קשר רגשי בלתי־ממומש מסוג זה מכונה בפינו „אהבה אפלטונית".

במקרים האחרים, בהם מגלה הבת את רגשותיה לבן הנבחר, עשויים להתפתח אליו מצידה רגשות קרבה ומשיכה שלא דומים בעוצמתם ובייחודיותם לשום רגש שידעה קודם לכן, ושרק חלק מהם מועבר אל הדמות האהובה, ואילו חלקה האחר מפעים את ישותה שלה מבלי שהוא מקבל כל ביטוי חיצוני.

על עולמו הרגשי הסוער של הנער — ועל המגע בין השניים — בשבוע הבא.

דוד גרין

רפי גאון

האוייב שקל לחבבו

תעאמרי עם עמליה ארגמן (מימין) והמלכה דינה (משמאל)

עמליה ואהרון ברנע, „ללכת שבי" הוצ' עידנים, תשמ"ז.

הספר הזה עוסק במפקד המחבלים צלאח תעאמרי שנפל בשבי ישראל. זהו רומאן אשר רווי במתח הדרמאטי שבין בידיון לבין אקטואליה, שגיבוריה הם בשר ודם ובעיותיה הם בעיות יומיומיות. זהו סיפור אמיתי, על מפגש בין מחבל ואשתו, צלאח תעאמרי והנסיכה דינה, לבין פרשן „קול ישראל" לעניינים ערביים, אהרון ברנע, ורעייתו עמליה. בניגוד לצפוי קשריהם אלה אינם נפסקים גם אחרי שיחרורו של תעאמרי. הוא אינו מתכחש לידידיו הישראלים ואינו מציף את כלי התקשורת העולמיים בהצהרות אנטי ישראליות חריפות. אדרבא, לאחר השחרור נפגשו תעאמרי ואשתו המפורסמת, הנסיכה דינה, גרושתו של המלך חוסיין, עם ברנע ואשתו פעמיים — בקאהיר ובלונדון. יותר מכך, החוק החדש מספטמבר 85', האוסר על מפגשים של ישראלים עם אנשי אש"ף, אינו אוסר על שיחות טלפוניות, ולפיכך הם משוחחים כמעט מדי שבוע.

זוכר את הקול הארור

צלאח תעאמרי, מפקד פת"ח בדרגת סגן אלוף, נולד ב־1941 בבית לחם. ברנע הוזמן לראיין אותו עבור „קול ישראל" ע"י המשטרה הצבאית. ברנע חש, כי לפניו אדם שאינו מהסס לעמוד על האמת שלו. על הערתו של ברנע, שהיתה בדרך כלל מביכה את אנשי שיחו המחבלים, כדבר לחימה על זכויות ע"י רציחת נשים וילדים, השיב תעאמרי: „מי שהורג ילדים ונשים בלא אבחנה, אלה הטייסים שלכם שזורקים פצצות מצרר על מחנות הפליטים ואתם עושים זאת רק מפני שאתם בטוחים כי כל הצדק שבעולם שייך לכם באופן בלעדי" (עמ' 15).

בפגישה הראשונה, שהיתה אמורה להימשך שעה ונמשכה שש שעות, סיפר תעאמרי על עצמו בהרחבה: ילדות בבית לחם, נסיעה לקאהיר ללימודים באוניברסיטה והצטרפות לפת"ח ב־1965, בהיותו סטודנט. השיחה מגיעה להתקפת צה"ל במחנה המחבלים בכארמה, ב־1968. בירור הדדי מעלה, כי ברנע ותעאמרי כמעט נפגשו שם: תעאמרי היה מפקד המחנה וכאשר ברנע סיפר כי גם הוא היה שם, אמר לו תעאמרי אחרי הירהור קל: God damn, it in the back of my mind. I remember your bloody voice. כלומר — לעאזאזל, איפה שהוא בראשי אני זוכר את הקול הארור שלך. באותה שיחה מספר תעאמרי, כי למד לתואר שני בספרות אנגלית ורצה להיות מורה. אך כאשר פרצה מלחמת 1967 נאלץ לוותר על שאיפות אישיות לטובת פעילות למען עמו, כפי שהוא ראה אותה. בפת"ח עסק בפעילויות רבות, צבאיות וחינוכיות, היה מפקד בכארמה, קומיסר ביחידות „עאציפה", הזרוע הצבאית של פת"ח, ושימש בתפקידים נוספים. בדרגתו הוא סגן אלוף. „אני לא מייחס חשיבות רבה לדרגות. לפעמים אפילו נראה כי הדרגות כבדות עלי." הוא אומר למרות שקיבל את הדרגות מידי עראפת עצמו — מעולם לא ענד אותן. ומה דעתו על המלחמה? „ובכן, המלחמה כשלעצמה היא דבר מכוער, לא אנושי, בין אם היא מוצדקת או לא — היא תמיד דבר מפלצתי." אם כך, כיצד יסביר את אירועי הרצח במינכן, מלון סבוי, מעלות. „הרג כשלעצמו הוא דבר מכוער. רציחת ילדים, נשים, אנשים חפים מפשע היא דבר איום, מחפיר. ולכן הבה ונאשים את אלה שעושים זאת לפי ההיקף של הפשע, כלומר מי הם האנשים שהורגים ילדים והרגו גם בבית ספר בחא אל בקר בקאהיר, בדיר יאסין, בביירות — ואני ראיתי אותם נקרעים לגזרים ע"י פגזים. על כן הבה נגנה את כל המעשים האלה. ובאותה עת נגנה אייצרק שממנו עלולים לצמוח מעשים כאלה של אלימות וטירור."

תעאמרי מרצה באריכות על ההבדל בין אדם המטיל פצצות מתוך מטוס, בשיקול דעת ובקור רוח, לבין תגובה של אנשים המגיבים בספונטניות על סטירת לחי. „נדמה לי כי זהו שוב סיפור של האדם הלבן והאינדיאני: כאשר הלבן נהרג — זה בגלל אכזריותו של האינדיאני, הפרימיטיביות שלו. אבל כאשר האינדיאני נהרג אזי זהו אומץ לבו של האדם הלבן" (עמ' 30, 29).

ברנע — וצריך להגיד את האמת, גם הקורא — נלכדים בקיסמו של האיש. באומץ ליבו, בנימוקים המקוריים ובחשיבה היוצרת שלו להצדקת מאבקם של הפלשתינאים. בניסוחיו המצויינים ובגילויי ליבו גם כאשר האמיתות שלו מכאיבות עד מאוד. אך את ההפתעה הגדולה ביותר בפגישה הראשונה מזמן תעאמרי, כשהוא מבקש מברנע להודיע לאשתו בקאהיר שהוא בחיים. מרגע זה הופכת נוכחותה של דינה ודומינאנטית מאוד בסיפור, למרות שהיא מבקרת בארץ רק לימים בודדים, כמעט בעילום שם.

מפגשים מהסוג הידידותי

הסיפור כולו מתרחש בארץ ומספר הדמויות הישראליות המשובצות בו הוא רב ומגוון. הישראלים — רובם ככולם — מצטיירים כאן, בניגוד למצופה אולי, כאנשים חיוביים ביותר, כמעט כאנשי מופת. יש כאן שורה ארוכה של קציני משטרה צבאית, קציני צה"ל שונים. אפילו סוהרים בעלי השקפת עולם ימנית — וכולם הוגנים ואנושיים מאוד.

כאשר נתקבל אישור לערוך לתעאמרי סיור בישראל, נשאל לאן היה רוצה לנסוע והשיב, כי ברצונו לבקר קודם כל ב„יד ושם" ואחר כך לראות מישהו, שעבר את השואה על בשרו. וכן גם לפגוש את עמוס עוז או את עמוס קינן. הביקורים אצל עמוס עוז ואבא קובנר היו אירועים מעניינים — הקורא ימצא תיאור מלא שלהם בספר — אך לטעמי היו גם החמצה גדולה. כל אלה המאמינים, כי פתרון הבעיה בינינו לבין הפלסטינים יימצא בהידברות בין מתונים — ותעאמרי הוא בהחלט מן המתונים שבאנשי פת"ח — יתאכזבו מחוסר היכולת לפתח דיאלוג מסודר ולהגיע אל נקודות הסכמה כלשהן. אצל עמוס עוז הירצה תעאמרי על חוסר המשמעות של גבולות בין מדינות ועל משמעות השייכות — לכפר, לגוע, לעם ואפילו לסכנה משותפת. אחר כך סיירו בבית הילדים. לימים יאזכר תעאמרי את הביקור הזה בקיבוץ חולדה: „בבית הילדים ההוא עברו עלי רגעים קשים מנשוא. הרגשתי בפעם הראשונה בחיי כמה אני אשם. אשם בפשע שבעצם לא חוללתי. חשתי שכולם מביטים בי, מפעילים עלי את הדימוי הקבוע שיש לכם על פלסטיני: רוצח ילדים. היו שם ילדים שישנו מולי. לא ידעתי איפה לשים את עצמי. כל אותו זמן הרגשתי את העיניים של עמוס אומרות לי: ,תראה את מי אתה והבחורים שלך הורגים'. אפילו אם הוא לא חשב כך, זה מה שחשבתי שהוא חושב." (עמ' 56). גם השיחה עם אבא קובנר לא הפכה לדיאלוג, אלא למונולוג של תעאמרי, שכמו השתדל לא להניח לאיש להחליף איתו דיעות. הוא הסתפק בהשמעת הנאום שלו, שלא הצטיין במתינות יתירה. גם אבא קובנר קבל אחר־כך באוזניו של ברנע, על כי תעאמרי היה מוכן רק להשמיע הצהרות תוקפניות ולא לנהל שיחה.

בתום הביקור ב„יד ושם", במהלכו היה תעאמרי שקוע בהירהורים וסירב לקבל הסברים מפי ברנע בטענה כי הוא יודע לקרוא — ובתום הנסיעה הארוכה משם, במהלכה היתה שתיקה מוחלטת, אמר תעאמרי: „כאשר הלכתי שם בין הצילומים, חשבתי עד כמה אתה, אהרון, ואני, קרובים. חשבתי עד כמה קרובים העמים שלנו. ראיתי מה עשה הנאצי, הרוצח האנטישמי. כאנטישמי הוא היה בסופו של דבר מגיע גם אלי, אל בני משפחתי, כי אנחנו שֵמיים בדיוק כמוכם." והמשך — „זו לא הפעם הראשונה שראיתי ערימות של גופות. ראיתי הרבה גופות והרבה אברים מרוטשים אצל בני עמי, אבל לנו אין מוזיאון...".

הנסיכה דינה – מלכה של ממש

סיפור חייה של הנסיכה דינה הוא בהחלט בסיס לרומן מרתק בפני עצמו, מיד אחרי שנודע לה בסוף יוני 82' כי בעלה עצור בישראל, החל תכנון ביקורה ופגישתה עימו בישראל. נדלג על הפרק המוקדש לביוגרפיה המרתקת של דינה. בהגיעה אנו מגלים את בני הזוג ברנע מוקסמים מעדינותה ומהתנהגותה המלכותיות. היא מגיעה לשדה התעופה ובידה קופסת ענק — עוגת גבינה עבור בעלה, שזו העוגה האהובה עליו. תיאור הפגישה הראשונה בין השניים, מאז נפילתו בשבי, היא עדות מאלפת על היחסים והנימוסים בין השניים, שנישאו בלונדון ב־1968, בהיות דינה בת 40 ותעאמרי בן 26:

„דלת המעלית נפתחת בקומה ה־18. השניים (מאבטחים) שרבצו בכורסותיהם קמו בחפזון ממקומם. תעאמרי הכיר אותם ולחץ את ידם. אחד מהם נקש בדלת ואחר כך פתח אותה. דינה ודליה (הדיילת שנלוותה לדינה) קמו ממקומן. דינה לא רצה לקראתו. חיכתה שיגיע אליה. לא חיבוק, לא נשיקה, לא נפילה זה בזרועות זו.

„תכיר את דליה, צלאח", הוא היה גבוה ממנה בשני ראשים.

„לא היית צריכה לבוא, דינה." היא היסתה אותו. „למה לא? זכותי לראות אותך. הייתי הולכת עד סוף העולם רק כדי להיווכח שאתה בריא ושלם."

כאשר עזבה דינה את הארץ, לאחר שהות של ימים אחדים, הודתה למשפחת ברנע בנימוס ובאיפוק, כדרכה. „עשיתם מעשה יפה איתי ועם צלאח. זהו מעשה של אומץ וחזון. זוהי מתנה גדולה עבורנו. על המתנה הזו אשאר אני אסירת תודה לכם ולעולם לא אשכח". ואכן דינה לא שכחה. אחד הקטעים המרגשים — אם לא המרגש בכולם — מספר על לכידת 8 חיילי צה"ל ב־4 בספטמבר 82' במוצב באיזור בחמדון בלבנון ע"י מחבלים. ב־9 בספטמבר הודיעו למשפחות. במוצאי יום כיפור ב־26 בספטמבר בשעה חמש צילצלה דינה. „אני יודעת שרק עכשיו חזרתם ואני יודעת שחג עכשיו ושאני מפריעה. רציתי לומר לכם חג שמח ולהשמיע לך משהו שוודאי תשמח לשמוע." אחר כך, אחרי רעשים בקו, נשמע קול ברור: „אני דני גלבוע, בן 21 מתל אביב. מבקש למסור דרישת שלום להורי ואחותי. אל תדאגו. הכל אצלי בסדר. אני מרגיש טוב ומקווה לחזור מהר הביתה". — „אתה מקשיב?" שאלה דינה. אחר כך — „אני ראובן כהן מחולון", אחר כך „אני אלי אבוטבול" ואחר הפסקה, ושוב שלושה קולות נוספים — של אבי מונטיבילסקי, רפי חזן, אבי קרוננפלד.

„זו את שהקלטת אותם, דינה, או שמישהו נתן לך את ההקלטה?"

„אני", השיבה. „בעצמי". לפני שסיימה את השיחה שוב התנצלה על שלא התאפקה עד לאחר צאת החג. „חשבתי שתוכל לשמח את המשפחות של הבחורים מהר ככל האפשר כדי שיהיה להם אולי חג שמח יותר".

חודשיים לאחר מכן שאלו אהרון ועמליה את דינה מדוע בעצם עשתה זאת, מה הביא אותה לקום ביוזמתה ולבקר אצל שבויי אש"ף ולהביא מהם דרישת שלום ראשונה למשפחותיהם. מי שהספיק להכיר את דינה במהלך הקריאה בספר, לא הופתע מהתשובה: „רציתי לומר לכם תודה. תודה על מה שעשיתם עבורי. אתה, אהרון, היית הראשון שסיפרת לי שבעלי חי ובריא. רצה הגורל וכמה חודשים אחר־כך נפלו הבחורים שלכם בשבי אש"ף. רציתי לומר תודה באותה דרך. לשלם באותה מטבע. האין זה טבעי?"

הגדנ"ע של תעאמרי

בספר ישנם תיאורים משכנעים על תעאמרי, המציל אנשים רגע לפני מותם בהתלקחות הקרבות בין העדות בתוך לבנון — פעם הוא מציל כומר, פעם אחרת לוחמי פאלנגות. כן מדובר כאן על אי הצלחתו למנוע את רצח חבריו לדיעה המתונה באש"ף, ע"י אנשיו של אבו־נידאל. כל השלושה הם דמויות ידועות — עיסאם סרטאווי, עז א' דין חילק וסעיד חמאמי — שלושתם אנשים בולטים, שעשו צעדים משמעותיים לכיוון הכרה בישראל. תעאמרי מודע לכך שגם ראשו שלו נתון בסכנה. אך הוא למד לחיות עם זה, בלא שהדבר ישפיע על עמדותיו.

אחד המאפיינים הנוספים שלו, הבא לידי ביטוי בספר, הוא ריבוי המידע על אודות ישראל אותו קורא תעאמרי ואגר בזכרונו. כל מה שמצא באנגלית קרא והידע שלו על ישראל, בכל התחומים, הוא מדהים. כך, למשל, מצא פעם פירסום מפורט על הגדנ"ע. העניין „הדליק" אותו והוא החליט להקים ארגון נוער כזה של ילדים פלסטיניים בלבנון. כיוון שלהערכתו הגורם העיקרי לפער בין הערבים בכלל והפלסטינים בפרט לבין היהודים הוא הפיגור המנטלי, החברתי והאינטלקטואלי, הקים לצורך מתן חינוך, את ארגון הנוער הפלסטיני „אשבאל", כפירי האריות. הוא אסף אלפי בני נוער בעיקר בחודשי הקיץ, הקים מחנות קיץ. הכוונה שלו היתה בהחלט חינוכית. אולם, כדי שנערים אלה יישארו בחיים, היה צריך ללמדם קודם כל כיצד לשמור על חייהם. „במחנות הפליטים בלבנון לא היה מקום לערוך טיולים בשדות ולחפש פרחים כי השדות היו מלאים פצצות מצרר ומוקשים. תהיה זו שטות ללמד אותם להביט בשמיים ולהכיר ציפורים כשהשמיים מלאים במטוסי פאנטום וסקייהוק".

היתה לנערים גם תזמורת, תזמורת טובה וידועה בלבנון. תעאמרי מסביר, כי צריך היה ללמד אותם גם להפעיל ארפי־ג'י — כלי הנשק היחידי שיכלו לייצר בייצור מקומי. „המציאות היא קשה ואכזרית. רוב נערי התזמורת נהרגו במלחמה (מלחמת לבנון) ורוב „נערי הארפי־ג'י", שידעו להגן על עצמם, נשארו בחיים."

מנהיג אנצאר

ב־31 באוקטובר 82', בו מלאו 113 יום לנפילתו בשבי — למעשה מסר עצמו בשבי מרצונו, כדי שלא לסכן את אלה שהסתירו אותו, וגם מתוך הכרה כי עוד ישראלי הרוג או עוד פלסטיני הרוג לא יעלו ולא יורידו — מתכונן תעאמרי להתאבד. זאת, ביום הולדתו ה־40. בביקורו של ברנע באותו יום מסביר תעאמרי באריכות את המניעים לכוונתו להתאבד ובין היתר: „אף אחד לא העמיד אותי לדין ולכן אני נאלץ לשפוט את עצמי. גזרתי על עצמי דין מוות. אין לי כל דרך אחרת. הכל התמוטט. הסגרתי את עצמי קודם לכן כדי להציל אזרחים. כדי שהאזרחים שהסתירו אותי לא ייפגעו. בינתיים נהרגו אלפי אזרחים בדרום לבנון. איפה מטרת ההסגרה שלי? איפה מילת הכבוד שנתנו הישראלים? איפה החיסכון בדם?". כתוצאה מאיום זה, שכל אלה שהכירוהו לקחו אותו ברצינות, הועבר תעאמרי למחנה שבויי מלחמת לבנון באנצאר. סיפור שהותו של תעאמרי במחנה זה מ־27 באוקטובר עד 24 בנובמבר 83', הוא סיפור צמיחתו המטאורית של צלאח תעאמרי כמנהיגם הבלתי מעורער של 10 אלפי העצורים באנצאר. בלא להביא כאן סיפורים מרתקים, שכמו לקוחים מאוסף סיפורים בדיוניים — מצליח תעאמרי להוכיח לידידיו בין העצירים ולמאיר רוזנפלד, מפקדו הקשוח של מחנה אנצאר, כי הוא עשוי מחומר של מנהיגים בעלי שיעור קומה, שלא רק קשה להסתדר בלי עזרתם אלא שאפילו נעים לשתף איתם פעולה. טיפוס קטן לשם הדוגמה: כאשר נטרפה דעתו של אחד השבויים, ענק (130 ק"ג) במידותיו וכוחו, והוא החל לרדוף כמוט ברזל גדול אחרי 300 שבויים שנמלטו בבהלה מפניו — היה זה תעאמרי שהוזעק ע"י רוזנפלד. הלך אליו לבדו והפסיק את ריצת האמוק שלו. אחר כך ביקש תעאמרי מטלית וניגב את הזיעה ואת הקצף מפיו של המשתולל והביא אותו למרפאה. לאחר שמסר הענק את המוט שבידיו לתעאמרי, ונלש חבל של אוהל וקשר את עצמו ואת תעאמרי. ברמזו בכך שאין להרחיקם בכוח. הם הלכו קשורים במשך 5 ימים — לארוחות, לישיבות הוועד, לשירותים וגם ישנו זה לצד זה. רק אחר כך הסכים החולה כי יפרידו ביניהם.

פרק מיוחד עוסק כאן במו"מ לחילופי שבויים ישראלים תמורת 1250 מחבלים פלסטינים שנשפטו ונכלאו בישראל. היה זה תעאמרי עליו הוטל להתיר תסבוכת שהיתה נראית אז כבלתי ניתנת לפתרון: אי־התאמה בין רשימות שבויי ג'יבריל בישראל לבין זו שהמציאה לו ישראל. ג'יבריל טען, כי ישראל מסתירה שבויים וסירב לנהל מו"מ על שני השבויים הישראלים שבידיו. זאת, עד אשר בדק תעאמרי במשך שבוע ימים את העניין בתוך מחנה אנצאר. הוא היה היחיד לו האמינו שני הצדדים. אחרי הבדיקה התברר, כי חלק מהמופיעים ברשימה של ג'יבריל מעולם לא נתפסו וכי הם מתגוררים שני רחובות ממפקדתו. אמנם, היו גם הרבה אנשי ג'יבריל באנצאר אלא שהם נרשמו בשמות בדויים. אין ספק, פעולתו של תעאמרי היא שאיפשרה את המשך המו"מ, בו היו מעורבים רבים כל כך, עד לסיומו המוצלח בליל ה־22 בנובמבר 83', בו יכול היה סא"ל שץ לקרוא לתעאמרי. „פתח את השערים של כל המיכלאות". אמר לו בהגיגיות ומחנה אנצאר התרוקן מיושביו. ונסגר.

לאחר השיחרור

תעאמרי וחברי הוועדה עמדו להופיע לפני אמצעי התקשורת יום אחד לאחר שיחרורם. בני הזוג ברנע היו שרויים בציפיה עצבנית לגבי התבטאויותיו. ב„ידיעות אחרונות" מצאו ציטוט מדבריו תחת הכותרת: „מי שהיה מפקד כלואי אנצאר: אני חולם על דו־קיום". הידיעה עצמה אמרה, כי תעאמרי הוסיף, שאמונתו בדו־קיום ובתקוותו לחיים משותפים במדינה דמוקראטית של פלסטינים ויהודים, וכי ימשיך יחד עם חבריו להיאבק „נגד האכזריות ושאיפת ההתפשטות של מקבלי ההחלטות בישראל". כלומר, הוא עשה הבחנה ברורה בין העם בישראל לבין ראשי המימסד הפוליטי. הוא גם מסר תודה מיוחדת לשני רופאים שטיפלו באנשי אנצאר ו„לעוד כמה וכמה ישראלים נוספים שניסו לעזור וגילו הומאניות רבה. לא אזכיר אותם בשמותיהם, כי אינני בטוח שהם רוצים בכך."

אלה הם דיברים חיוביים יחסית שלא היה להם תקדים מעולם, לא מפי אנשי אש"ף ולא מפי קצינים שבויים. חמישה ימים לאחר יציאתו כבר שלח לאהרון ועמליה ברנע דרישת שלום ודרך מכרה באיטליה: „הוא לא שכח אתכם ולא ישכח לעולם." כאמור, אחר כך התקיימו שיחות טלפון ושתי פגישות — האחת בקאהיר והאחת בלונדון.

סיפור בלתי גמור

אהרון ועמליה ברנע בחרו לסיים את ספרם בשורה קצרה אחת. זוהי דרישת שלום של בנם, אור, לנכד של דינה, הוא נכדו היחידי של מלך חוסיין הנושא את שמו. הילד ביקש שיכתבו לחוסיין על הציור שהכין בשבילו: „שלום חוסיין. מתי תבוא גם אתה לגן של עירית?"

יש תחושה כי טרם נכתבו כל פרקיו של הספר הזה. ההמשך מתבקש כמעט מאליו והוא מעורר סקרנות ותקווה. מצדדי השיחות עם הפלסטינים — ציבור ההולך וגדל — היו רוצים מן הסתם לראות ליד שולחן משא ומתן על שלום אנשים כמו צלאח תעאמרי. ובאמת, כאשר הפלשתינאים נתבקשו לבחור 6 נציגים לשיחות שתיכננו בשעתו במסגרת המשלחת הירדנית — היה תעאמרי אחד מן השישה — אלא שישראלים פסלו את השם. בתום פגישתי עם בני הזוג ברנע, שהוקדשה לספר, פרשתי עם ברנע לפינה מרוחקת של האולם ושאלתיו האם שהותו של תעאמרי כאן נתנצלה לשיחות חשאיות עם ראשי המדינה. הבטחתי לברנע, כי אני יודע לשמור סוד וכי, אם העניין אינו לפירסום — הוא לא יפורסם. „לא, לא היו שום שיחות כאלה". אמר. „ניסיתי להפגישו עם ראשי המדינה, תאמין לי, חשבתי שזה חשוב. אבל איש לא רצה לדבר איתו. סירוב מוחלט."

הצטערנו לשמוע זאת. בסתר לבנו אנו מקווים, כי אולי ברנע בכל זאת מסתיר משהו, מטעמים מובנים, וכי התקיימו שיחות כאלה. נוח היה לנו להאמין, כי כך אמנם היה וכי עוד נקרא על כך בפרקים הבאים של סיפור היכרות זה.

נעמי גל־אור

יחסים מסובבים

שלמה שפיר: יד מושטת; הסוציאל־דמוקרטים הגרמנים ויחסם ליהודים ולישראל 1945־1967
הוצאת זמורה ביתן, 1986

„יד מושטת", ספר על הספ"ד הגרמנית ויותר מכך — על יחסי גרמניה־ישראל — ותעיד על כך הכריכה בצבעי זהב, אדום ושחור... עלי להודות כי ניגשתי לקריאת ספרו של ד"ר שפיר (הסטוריון ועתונאי ב„רנר") ברגשות מעורבים. כישראלית ממוצא „יקי אותנטי", מוכרים ונהירים לי נפתולי הבעיה היהודית־ישראלית־גרמנית. דווקא משום כך לא ציפיתי לחוויית קריאה מרתקת בנושא התפתחות היחסים יהודים־ישראלים־גרמנים מהבחינה הבירוקרטית המוסדרת, גם אם דרך מישור היחסים הא־פורמליים. להפתעתי, גיליתי ספר מעניין הכולל תיאור מפורט וניתוח הסטורי בעל השלכות רלוונטיות להווה. הספר דיבר אלי כאל „יקית". מצאתי בו דברים מוכרים (לא בהכרח חביבים...). שמות של אנשים ופעילויותיהם בהקשרים שונים, התפתחויות חברתיות ופוליטיות אשר בחלקן חוויתי ובחלקן ידעתי אודותן מזיכרון משפחתי. ברם, אין הדבר דומה לחוויית הקריאה שיחווש קורא ישראלי שאינו „יקה". יש להניח כי קורא כזה יגיע לספר מתוך מטרה מוגדרת — למשל, כסטודנט בחוג להסטוריה, סוציולוג או פסיכולוג חוקר השואה, פוליטיקאי ותיק ומנוסה שירצה להתחקות על עבר מפלגתו (או המפלגה היריבה), או פוליטיקאי טירון המכיר בערכם הפוליטי של הקשרים עם גרמניה. עבור אלה (להוציא הפוליטיקאי הוותיק) יש בספר מן התגלית. תגלית, במובן של שינוי הדימוי המקובל אודות יחסה של ישראל כלפי גרמניה (ולהיפך), דימוי שעבר מטאמורפוזה בעידן שלטון הליכוד. תגלית גם משום ההיכרות המחודשת והשונה עם סטריאוטיפ הישראלי ממוצא גרמני.

הספר מסתיים בפיתחה של תקופה חדשה ביחסי ישראל־גרמניה בעקבות מלחמת ששת־הימים. מיותר להתעכב על ההסבר לתיחום הסטורי זה. הסופר מנמק החלטה זו הן במבוא והן בסיכום. עם זאת, אין בהגבלה כדי לגרוע מהישגו של המחבר להכיל בספרו את כל הגורמים הרלוונטיים לנושא שניתן להעלות על הדעת. הספר מחולק ל־14 פרקים, מהם פרקים המוקדשים לסוגיה מסוימת במכלול ההתייחסות הסוציאל דמוקרטית לישראל, בחלקם כאלה המהווים מסגרת וציוני דרך כרונולוגיים לתהליכים שהתרחשו. מעצם טיבעה של המערכת הפוליטית בגרמניה בתקופה הנדונה, ומקבילתה בישראל, דן המחבר גם בגורמים הפוליטיים הגרמניים האחרים בזירה דאז. לשון אחרת, יחסם של הנוצרים־דמוקרטים ואף יחסה של הכנסייה הפרוטסטנטית, כל אימת שהדבר מתחייב מטבע האינטראקציה הפנים־גרמנית, היהודית־גרמנית (כולל יהדות ארה"ב, לדוגמה) והישראלית־גרמנית. אמנם, באיזכור יחס הסוציאל־דמוקרטים בולט המרכיב האידיאולוגי־מוסרי ואילו כשמדובר בנוצרים־דמוקרטים יתוארו אלה כפרגמטיים בעיקרם. בניתוח הצד הישראלי מודגשת הדומיננטיות של תנועת העבודה, זו שהצליחה לממש את האינטרסים של המדינה אצל ממשלה ימנית ושמרנית דווקא. על יחסן של מפלגות הימין הישראליות אין המחבר מרבה להתעכב, אלא לצורך תיאור ארועים כנושא השילומים, הנשק והמדענים. למפלגת האופוזיציה הישראלית היתה אז השפעה פחותה, עמדתה בנושא היחסים ישראל־גרמניה היתה חד־משמעית ועיקבית, ובכלות הכל — נושא הספר הוא היחסים בין הסוציאליסטים מקרב שתי המדינות, עם רגש חד־סיטרי על יחסם של הסוציאליסטים הגרמנים לישראלים ולא להיפך.

למרות התיחום הכרונולוגי, הספר רלוונטי להתרחשויות האקטואליות ביחסי גרמניה־ישראל ואולי אעיז ואטען שכהסטוריה משווה יש לספר משמעות גם בנושא יחסי ישראל־אוסטריה נוכח כהונתו של ואלדהיים כנשיא). הבעייתיות המוצגת בספר היא ללא־ספק מהסוג שעדיין לא נס ליחו בגלל זיכרון ומועקת העבר הנורא. נהפוך הוא: ההתלבטויות המתוארות בספר נכונות גם ערב צאתו של הנשיא הרצוג לביקור ממלכתי, ראשון מסוגו, בגרמניה (למרות העדרותו של ויכוח ציבורי בעניין). צרוף מקרים הוא שהספר הופיע סמוך למשפט דאמיאניוק ומעניין יהיה להשוות את השפעתו עם השפעת משפט אייכמן על יחסי גרמנים־ישראלים. לספר משמעות דווקא בעת בה מתחולל פולמוס הסטוריוגרפי בגרמניה אודות מקומו של הנאציונל־סוציאליזם בהסטוריה האנושית והאירופית בפרט; ולנוכח נסיונות נשנים וחוזרים להתכחש לשואה, במיוחד בטענת „שקר אושוויץ" (למשל, עבודת הדוקטורט אשר הושגה בצרפת ונפסלה רק לאחר משפט).

מן הבחינה הפוליטית ולא מן הבחינה המוסרית, עם הפנים להווה ולעתיד ולא אל העבר בלבד — יש בספר כדי להאיר את ההבדל בין אז (1945־1967) להיום. הספר הוא מעין נייר לאקמוס שבאמצעותו נבחן לא רק את הגרמנים ביחס אלינו, אלא אף את עצמנו ביחס לגרמניה, והשינויים בולטים אצל שני הצדדים. גרמניה של היום היא אחת החברות החזקות בקהיליה האירופית ובכל זאת מעמדנו שם אינו מועדף; גרמניה מתלבטת בקשריה עם העולם הערבי, ואולי כבר פחות, ואילו ישראל מזוהה על ידי השמאל, אפילו בתוככי הסוציאל־דמוקרטים, כגרורתה של ארה"ב הבלתי־אהודה. גורל הפלשתינאים מושווה עם השואה היהודית ומדיניותה של ישראל רק מזורות את ראייתה כקורבן המפיל קורבנות. מבחינה זו, התקופה המתוארת בספר שייכת לעבר הרחוק והיתרונות הפוליטיים שהיו צפונים בו לנו — אינם עוד.

בעיקרו של דבר, „יד מושטת" דן בנסיון הראשון, והיחיד מסוגו, לכונן יחסים חדשים בין הפושע לבין קורבנו. בספרו של שפיר בולט המתח בין התכונות המוסריות והאידיאולוגיות, הצרופות והכנות, לבין האילוצים הפוליטיים והצרכים הפרגמטיים. אכן, במישור היחסים בין הסוציאליסטים משתי המדינות נמצאה הדרך ונוצר מרקם כזה המכבד את הערכים והעושה בשמם מדיניות מבלי לעשות אותם פלסתר.

ראוי לציין כי מבחינה מתודית הספר גדוש בהערות שוליים, אשר בתחילה הקשו עלי את הקריאה. משנוכחתי כי אלה בעיקר ציוני־מקום ובבחינת סיוע לקורא החוקר ואינם תוספת לטקסט, הוקלה הקריאה. למרות זאת, היו מקומות אשר לגביהם הייתי מעדיפה הרחבה והסבר, אולי מגושמים מכדי לכוללם בטקסט הרציף, אך הולמים הערת־שוליים. לדוגמא, חבל שאין פירוט והסבר לטענה שהספ"ד לא הרבתה לסייע למכון האפרו־אסיאני (והערה המופיעה לפחות פעמיים. עמ' 159); או, הרחבת סוגיית הביקורתיות כלפי הקיבוץ, פולמוס שיתכן והינו עדיין אקטואלי (עמ' 198).

הספר מרשים כמחקר אמין ויסודי. מיומנותו המרעית של המחבר מתגלה בשפע המקורות שבדק, ומאידך, הספר יוצא נשכר מנסיונו העתונאי המתבסס על סידרת ראיונות מרשימה שערך. יחד עם זאת, אין זה ספר „עתונאי". זהו ספר מעמיק ומקיף, ספר מעניין, אולם לציבור מוגדר ומוגבל של קוראים.

האם היד עדיין מושטת? לאחר הספר הראשון אך טבעי הוא לצפות לכרך הבא אשר יבדוק את המגמות ביחסים שבין הספ"ד לתנועת העבודה הישראלית, ליהודים ולישראל, לאור השינויים הפוליטיים והמהותיים שחלו.

א.ב. יפה

אורח בישראל: חורחה סמפרון

חורחה סמפרון, המוכר לקורא שלנו בזכות „המסע הגדול", ספרו היחיד שתורגם עד כה לעברית, הוא סופר engage, במובן ששיווה סארטר למושג זה, והיינו — סופר בעל מחוייבות פוליטית וחברתית, המוצאת ביטויה בכל מה שכתב. ודומני שלא אטעה אם אומר, כי הוא אחרון הסופרים הפוליטיים בספרות הצרפתית בת זמננו, כאשר גורם המחוייבות הפוליטית עולה בקנה אחד עם האיכות האמנותית המעולה של כתיבתו.

חורחה סמפרון הוא איש ספרדי. הוא נולד במדריד ב־10 בדצמבר 1923 לסוזנה וחוזה־מאריה סמפרון. אביו היה איש השירות הדיפלומאטי של ספרד הרפובליקאנית ושימש, בין היתר כשגריר ברומא וכיר־בליתיק בממשלה. לאחר נצחונו של פראנקו במלחמת האזרחים של ספרד נאלץ לגלות מארצו ובחר להתיישב בצרפת, בשנת 1939. חורחה גמר בהצטיינות את בית הספר ע"ש אנרי הרביעי ולאחר מכן המשיך את לימודיו בסורבונה. הוא קנה שליטה גמורה בשפה הצרפתית, החל לדבר צרפתית בלי צרימות המיבטא הזר ולכתוב בלשון המאומצת. עם זאת, מעולם לא שכח את מוצאו ואת מחוייבותו האזרחית הפוליטית, ובשנות הכיבוש הגרמני בצרפת החל לפעול במסגרת תנועת המחתרת, במיגזור „תנועת הפועלים המהגרים". בהיותו בן 19 נתפס, נאסר על ידי הגסטאפו בז'ואני ליד אוקסר, ולאחר שנחבש לזמן מה בבית הסוהר בקומפייאן, הוגלה לגרמניה בקרון רכבת־משא, לתוכו דחסו 120 אנשים, ונשלח למחנה ההסגר בוכנוואלד. במחנה זה נשאר סמפרון עד סוף המלחמה, ועל התנסותו האישית הזאת מבוסס גם ספרו „המסע הגדול".

ספר זה היה הגילוי הגדול של ספרות צרפת בשנת 1963, כאשר זכה בפרס פורמנטור, פרס ספרותי שנוסד על ידי המו"לים מארצות אירופה השונות, שהחליטו להעניק מדי שנה לספר בכתב־יד ולגרום להופעתו הסימולטאנית בשלוש־עשרה ארצות בעת ובעונה אחת. סמפרון החל לכתוב את ספרו זה מייד לאחר שיחרור מבוכנוואלד, ועסק בכתיבתו שבע עשרה שנה. כתב נוסח אחרי נוסח, ולא החליט למסור אותו לידי המו"ל עד שלא חש כי הוציא מתחת ידיו דבר מושלם. הנוסח הראשון היה יותר רפורטאז'ה, עדות נאמנה, מאשר יצירה ספרותית. וטוב עשה שהחליט לגנוז אותו. הנוסח הרביעי והאחרון, זה שהגיע לידינו, הוא יצירת־מופת, צירוף של פואמה והגות, יומן ומסה לירית.

ספרי עדות על מה שאירע בגרמניה ובארצות הכבושות על ידה, במחצית הראשונה של שנות הארבעים, הופיעו למאות בשפות השונות. אילו הוסיף סמפרון לז'אנר זה עוד ספר, לא היינו נשכרים הרבה. הוא בחר בדרך הנכונה כאשר על שלד העלילה העיקרי — תיאור חמישה ימים וחמישה לילות של מסע לבוכנוואלד — העטה מפרי נסיונו האישי, תגובותיו ותפיסתו הפוליטית. וכך נהפך הספר ליצירה בעלת משמעות מטאפורית, כאשר נסיונו האישי של המחבר מתנשא מעל לפני המציאות, לובש משמעות עמוקה.

ישנם קטעים שונים ב„מסע הגדול" שלא על נקלה יישכחו מלבו של הקורא: זמן מה לאחר שיחרורו, עורך המחבר עם כמה מחבריו למחנה, ביקור בבוכנוואלד. הוא עובר ליד בית אחד, שמחלונותיו אפשר היה לראות היטב את המחנה כולו, ונכנס לבקר באותו בית. גרה שם משפחה גרמנית רגילה ובעלת־הבית אינה תופסת למה מבקש איש זה לבקר דווקא בביתה, בטרקלין שלה („חדר נעים, לא כן?"), מחלון הטרקלין הוא רואה את המחנה כולו, את הארובה הרבועה של הקרמאטוריון, והוא פונה אליה בשאלה: „בערב הייתם מבלים בחדר זה?" אין היא תופסת למה הוא חותר, עד שהוא שואל אותה מפורשות: „בערבים, כאשר הלהבות היו מתנשאות מארובת הקרמאטוריון, ראיתם את להבות הקרמאטוריון?" במקום תשובה ישירה, היא אומרת לו כי שני בניה נפלו במלחמה. אבל סמפרון מוסיף:

„היא מטילה לפני, כמו טרף, גוויותיהם של שני בניה, היא מוצאת לה מחסה מאחורי הגופות נטולות החיים של שני בניה שנפלו במלחמה. היא משתדלת לשכנעני, שכל הייסורים שווים, שכל המיתות משקלן אחד. מול משקלם של כל חבריי המתים, מול משקל אפרם, היא מטילה את משקל ייסוריה שלה. אלא שלא כל המיתות שוות, זה ברור. שום גווייה של חייל הצבא הגרמני לא תשווה לעולם למשקל העשן של אחד מחבריי המתים" (עמ' 157).

סיפור העלילה של „המסע הגדול" מרוכז סביב חמש היממות של המסע לבוכנוואלד, אך המחבר קוטע את המשכיות העלילה על ידי סטיות שונות, הפלגות לעבר ולהווה. ולא זכרונות הוא מעלה: הוא חי מחדש אותם רגעים שנחרתו עמוק בנשמתו. מומנטים מן הפעילות המחתרתית, אירועים שונים מבית הסוהר, כגון סיפורו של האנס, היהודי הגרמני שהלך אל מותו הבלתי־נמנע לא „כצאן לטבח יובל", אלא כגיבור שמת בקומה זקופה, כשהוא מייעד גם את מותו להיות תרומה להצלת חבריו, או כסיפור הוצאתו להורג של הצעיר הרוסי, שנידון לתליה „בעוון חבלה במפעל תעשייה צבאית:

„אנחנו הבטנו בו בעלותו על הגרדום, בחור זה בן העשרים, והס.ס. חשבו שאנחנו עומדים להתבהל מפני מוות זה, להרגיש צונח עלינו, כמו איום או אזהרה. ואילו אנו, הנה אנו מקבלים אותו, מוות זה, ועושים אותו חלק מעצמנו. אם יהיה צורך בכך, אנו בוחרים בו בשבילנו. בעוד שעה קלה אנו עומדים למות במותו של החבר הזה, ועל־ידי כך אנו באים לידי שלילתו, לביטולו, אנו עושים את מותו של החבר הזה למשמעות חיינו" (עמ' 54).

ואלה רק מקצת התמונות מן „הפלאנטה האחרת", מחנות המוות הנאציים, שרבים בימינו היו רוצים למחוק את זכרם מתודעתם, להתכחש לקיומם. ספרו של סמפרון הוא במובן זה תרומה שאין דומה לה למאבק נגד השיכחה.

שליטתו הווירטואוזית של סמפרון בשפה הצרפתית העניקה לו את האפשרות לכתוב את כל ספריו בצרפתית, להיקלט בקהיליה הספרותית הפאריסאית, להיחשב לסופר צרפתי מובהק. אולם הוא לא שכח מעולם את מוצאו הספרדי ולא התכחש לספרדיותו. במשך שנים המשיך להיות פעיל במסגרת המפלגה הקומוניסטית הספרדית. היה עורך גיחות חשאיות למולדתו, ומקיים קשרים הדוקים עם צמרת המפלגה הקומוניסטית הספרדית, — עד לקרע הסופי, על רקע אידיאולוגי. כאשר משך ידיו מן הפעילות הפוליטית הזאת, אך סמפרון נשאר „ספרדי אדום" בנפשו, בכל הווייתו, ורוב ספריו מוקדשים ל„ספרד שבלב". ב„התעלפות" (1967), „מותו השני של ראמון מרקאדר" (1969), „האוטוביוגראפיה של פדריקו שאנצ'ז" (1978), ב„איזה יום ראשון יפה" (1980), הוא מעלה באותו סגנון ריאליסטי־פיוטי, המוכר לנו מ„המסע הגדול", מחוויותיו ומנסיונותיו בימי המלחמה והמחתרת, מהרהר על נושאים מרכזיים של העידן הזה (החירות, האלימות, העינויים, הזהות הלאומית, המחוייבות האידיאולוגית וכו'). חלק גדול מיצירתו מוקדש למאבקם של הספרדים נגד משטרו של פראנקו, ופרקים מחייהם של הספרדים „הגולים בצרפת.

סמפרון נשאר נאמן לאותם עקרונות ולא סטה מהם כהוא־זה גם בעבודתו בתחום התיאטרון והקולנוע. הוא עיבד לבמה הצרפתית את מחזהו של רולף הוכהוט „ממלא המקום" וחיבר תסריטים לכמה מסרטי אלן רנה וקוסטא גריוואס, וכולם מתמקדים סביב נושא המאבק לחירות ולאמת, סביב אי־הכניעה לכזב ולדיקטאטורה. בתסריט לסירטו של אלן רנה „המלחמה נגמרה" חוזר סמפרון לנושא מלחמת האזרחים בספרד ומראה את השלכותיה על חייהם של הגולים הספרדים בצרפת, הממשיכים בעקביות בפעילותם נגד משטרו של פראנקו, בכל האמצעים שלרשותם. יחד עם איש־הקולנוע היווני, קוסטא גריוואס, עשה סמפרון כמה

(סוף בעמוד 18)

רות נצר

וזכרוני נטוע

א.

שָׁמַיִם מְעֻנָּנִים בְּסוֹרְגֵי חַלּוֹן
קוֹרְאִים אֵלַי זִכְרוֹן שָׁמַיִם אֲחֵרִים
בְּדִמְדּוּמִים שֶׁל מוּעָקָה גַּעַשׁ צִפֳּרִים
בַּחֻרְשָׁה, מִי אֲנִי
שֶׁהָיִיתִי צוֹפָה כִּכְאֵב הָעֶרֶב
וְהַחַמְסִין שׁוֹתֶה אוֹתִי מְפַרְפֶּרֶת
בִּשְׁבִיל אָבוּד עִם רֵיחַ הַתַּפּוּז.

ב.

וְזֶה מַתְחִיל בְּמָקוֹם שֶׁאֲנִי נִגְמֶרֶת.
אֲבָק כָּבֵד מֵצֵק יְרֵכַיִם
נוֹשֵׁם לְלֹא תְּנוּעָה,
סָמוּךְ צוֹמֵחַ אֶצְלִי הַדָּבָר
שֶׁאֵינִי יוֹדַעַת מַהוּ,
שֶׁאֵינוֹ רוּחַ
וְאֵינוֹ גִּדְמֵי כְּנָפַיִם.
שָׁעָה מְסֻכֶּנֶת שֶׁל אַחַר
צָהֳרַיִם, לֵידָה שֶׁל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת
שָׁעָה בָּהּ נִשְׁפַּכְתִּי אֶל הָאֲדָמָה
וְעַד הַיּוֹם כְּסֵבֶךְ הַחֶבֶל צַוָּאר

ג.

וְזִכְרוֹנִי נָטוּעַ בְּמָקוֹם הַהוּא
וּמַסְפֵּחַ אֵלָיו גַּרְגְּרִים נוֹטְפִים
אֶל יוֹמִי פּוֹעֵר רֵיחַ נֵצֶת תַּפּוּזִים
וְסַלְסִלֵּי הַשִּׁחְרוּר.
אֶצְבָּעוֹת מְטַפְּסוֹת בְּמַעֲלֵה הַצַּוָּאר
כְּרִמּוֹנֵי מִסְפּוֹר יָשָׁן
שֶׁהֵמִיר עַצְמוֹ לְדַעַת.

* * *

ד.

יָמִים עֲגֻלִּים כְּגַלְגַּלֵּי חַמָּה,
חֹם צוֹעֵק מִתּוֹךְ פִּרְחֵי הַקַּיִץ

וּמַשֶּׁהוּ נָטוּעַ מְעוֹרֵר אֶת הָרוּחַ הַקַּלָּה
שֶׁאֵין בָּהּ נַחַם אֲפִלּוּ
לְגַרְגְּרֵי הָאָבָק.

בְּתוֹךְ יַלְדוּת שֶׁכָּזוּ אֲנִי מִתְקַפֶּלֶת
כִּבְקְלִפַּת הַצָּב
עַל גַּבִּי לְשֵׂאתָהּ חוֹתָם.

וְגַם בְּרַחֲמֵי הַיַּלְדָּה שֶׁהָיִיתִי
מְהַלֶּכֶת עַל בְּהוֹנוֹת בְּתִמָּהוֹן חָרֵד

וְרוֹאָה אֶת הַיּוֹרֶה פּוֹרֵעַ יְרִיעוֹת הַקַּיִץ
וּמְהַסָּה אֶת הַשְּׂרֵפוֹת שֶׁבַּגַּגּוֹת
לִטְמוֹן אוֹתָן בְּסִפֵּי הַבַּיִת.

שולמית ספיר־נבו

מישהו מחפש

סְפִינָה מְשֻׁתֶּקֶת
פָּנֶיהָ מַחֲלִידוֹת וְתוֹפְסוֹת
אֶת גּוֹן הַחוֹלוֹת
אֲבָל בְּצָרָה
מִישֶׁהוּ מְחַפֵּשׂ פְּנִינִים
וּפוֹתֵחַ לְאַט קוֹנְכִיָּה
לְבַקֵּשׁ אֶת הָאֹשֶׁר
מֵהַחֵטְא.

מספרי ארץ ישראל

ארץ־ישראל בראי העריכה והביבליוגראפיה

גצל קרסל. ביבליוגראפיה: תרפ"ט 1929 — תשמ"ו 1985. לוד, מכון הברמן למחקרי ספרות ומרכז אוקספורד ללימודים עבריים. תשמ"ו.

גצל קרסל, או בחתימתו המוכרת יותר — ג. קרסל, הלך לעולמו והותיר אחריו אוצרות ספרותיים רבים, ביניהם ספרים, מאמרים בכתבי־עת, בעיתונות היומית וכשבועונים וכן ערכים רבים באנציקלופדיות ובקבצים שונים. במלאת לו שבעים וחמש שנים, מנו כתביו השונים כ־3,300 פריטים שקרסל עצמו כתבם, ליקטם וערכם.

את יצירתו הספרותית הראשונה כתב כבר ב־1928, מאמרו הראשון בעיתונות נכתב ב־1936. בספר ביבליוגראפי המסכם את כל כתביו והגיגיו, יש פרקים נרחבים בידיעת הארץ, על הגיאוגרפיה וההיסטוריה שלה, והנושאים המרכזיים שטופלו על־ידי קרסל בעניין זה הם: התיישבות כפרית־חקלאית, התפתחות עירונית, הישוב הישן והחדש, ירושלים ונושאי ארץ ישראל שונים. אין כמעט ישוב, או מאורע בתולדותיו לפני הקמת המדינה ואחריה, שאין לו התייחסות אליהם ב־64 ספריו של ג. קרסל, ובהקדמות, במבואות או בסופי דבר לספרים שערך.

בספר שלפנינו יש מעל לשלושת אלפים כתובים, שכולם מוארים ומוערים בפריטי מידע נוספים, הבאים לסייע בידי המעיינים בספר עב־כרס זה של רשימות יבשות, לכאורה: תאריכים, שמות מחברים ואישים מרכזיים, הערות היסטוריות להכנת הכותרות ועוד.

מעיון באחד הקבצים שבעריכתו (ספר "רמת השרון" במלאת 40 שנה לישוב, 1964), ניתן להבחין מיד בהיקף עבודתו. מסופר כאן על ראשית הדרך, על ההתפתחות ההיסטורית של הישוב, על החקלאות, על שכונות חדשות ועל אישים מרכזיים בישוב, תוך שרטוט דמותם ופועלם. כן מתוארים מינהל הישוב, מערכות החינוך, התחבורה, המלאכה והתעשייה בו, חלקו במלחמות ישראל ועוד. כאלה הם גם הקבצים על אודות פתח תקווה, ירושלים, המושבות הראשונות, קיבוצים ומועצות אזוריות ומקומיות שונות.

ספרי ארץ־ישראל משל ג. קרסל או אלה בעריכתו, כולם עשירים בנתונים סטטיסטיים, בתמונות היסטוריות, בסקירות כלכליות וחברתיות ובתיאורי אישים ומוסדות.

במותו הותיר אחריו קרסל עזבון ענק. האם יימצא לו ממשיך? מלאכת הביבליוגראפיה היא עבודה מפרכת ולעתים אף מתסכלת. אולם, ספרות ארץ־ישראל, שלאחרונה היא נכתבת ונפוצה ביותר, צריכה למלקט, לעורך ולרושם תולדות לטובת החוקרים, התלמידים והציבור הנרחב, שוחרי ארץ־ישראל וכתביה.

כל מחקר מלווה במקורות רבים בעברית בלועזית, כטבלאות נתונים כמותיים ואיכותיים וכהערות סימוכין.

נראה, שיש מקום להוציא פרסום ייחודי בנושא מכריע זה.

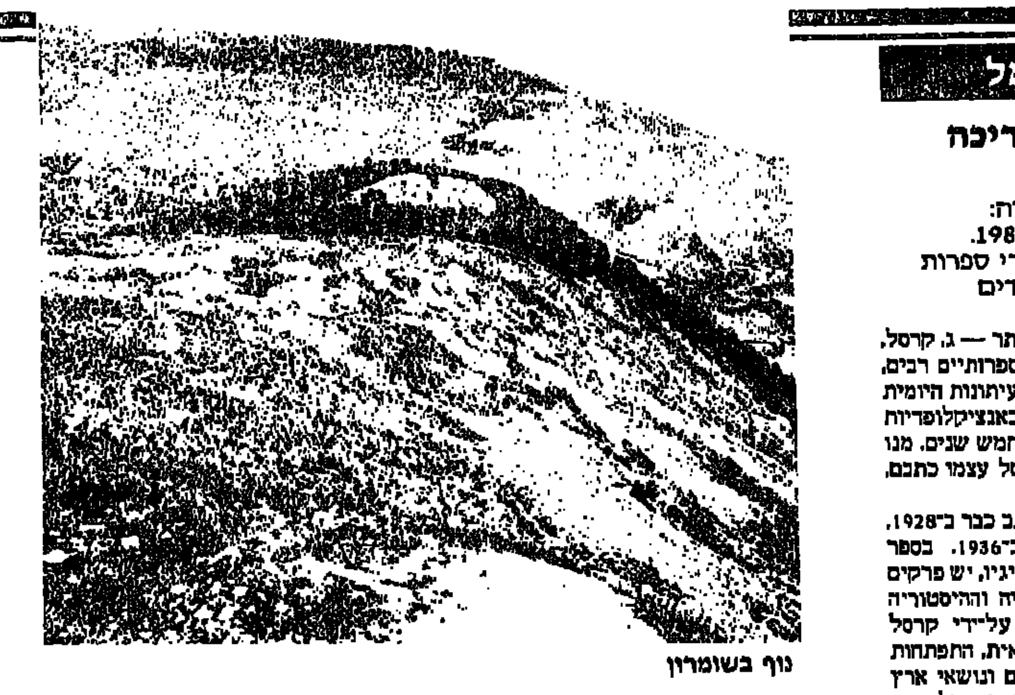
נוף בשומרון

השומרון מעודכן

שמעון דר וזאב ספראי. מחקרי שומרון. הוצאת הקבה"מ, תשמ"ז.

בשנת 1971 יצא לאור קובץ מאמרים ומקורות על השומרון (המדור לידיעת הארץ בתנועה הקיבוצית, בעריכת שמעון דר ויהודה רות). מאז חלפו עשור ומחצה והידע הארכיאולוגי, ההיסטורי והגיאוגרפי־גיאולוגי על איזור זה הועדכן כמחקרים רבים, שנעשו על־ידי אנשי אקדמיה למחלקותיהם השונות, על־ידי בתי ספר שדה של "החברה להגנת הטבע", ותוך כדי חשיפת אתרים ארכיאולוגיים. רצפות פסיפס, בתי כנסת.

בפתח הקובץ הזה מובא מאמר מסכם משל העורכים על תולדות המחקר ותוצאותיו מאז מלחמת ששת הימים. בקובץ אחד עשר מאמרים. הסוקרים תקופות היסטוריות שונות, מתקופת בית ראשון, ועד לימי הביניים ובעת החדשה.

מאמרים אחרים סוקרים תקופות ביניים בשומרון. כאלה הם מאמרים של זאב ספראי, ושל אדם זרטל, על "מימצאים מהתקופה הרומית־ביזאנטית". כך הוא גם מאמרו של דוד גרוסמן מאוניברסיטת בר־אילן, שכתב מאמרים דומים בקבצים "יהודה ושומרון" על "תולדות הישוב הכפרי בשומרון וביהודה בתקופה העותמאנית".

במאמרים אלה ובאחרים הדגש הוא ארכיאולוגי־היסטורי ומיעוטו גיאוגרפי־ישובי־היסטורי. זאת, בניגוד לקובץ הראשון, בו הופיעו פרקים נכבדים בנושאי גיאוגרפיה וגיאולוגיה, אורחות חיים ואתנוגרפיה משקית וכן פרק נכבד על המלחמות באיזור בתקופות השונות. מכאן שאפשר לראות ספר זה כמשלימו ומחדשו של הקובץ הראשון, ובכך חשיבותו העיקרית לחוקרי ואוהבי תולדות א"י.

רבקה אשבל, כל אשר יכולנו
פרסומי הר־הצופים ליד הוצאת
י.ל. מאגנס, ירושלים, תשמ"ז.

זהו ספר מיוחד במינו, שיש לו קשר לתולדות ארץ־ישראל מנקודת מבט מיוחדת במינה: תרומת האוניברסיטה העברית ורופאי ארץ־ישראל במלחמת העולם השנייה ולאחריה. עד כה ידענו בעיקר על תרומתו של נשיאנו הראשון, חיים וייצמן, במסגרת מחקריו במכון וייצמן לנושא זה, אך מסתבר שידיעת המחקרים בנושאי א"י היא רחבה הרבה יותר. הספר מתעד תוך חשיפה ראשונית מחקרים רבים שהיו עלומים לקהל הרחב, שחלק נכבד מהם היו מחקרים יישומיים, וסייעו למאמץ המלחמתי של בנות הברית כנגד מדינות הציר.

חשיבות הספר היא בהיותו קובץ מתועד, שאינו מסתפק באיסוף מקורות כתובים מספרים ומכתבי־עת שונים, אלא מביא גם עדויות ותיאורים מפי חוקרים. בכך מהווה הספר תעודה חשובה להיסטוריה המדעית של ארץ־ישראל, בתקופה שלפני הקמת המדינה.

בין שאר המחקרים היישומיים מצביע הספר על תיקון שפופרות ריק למשדרים. על פיתוח תרכובות כרום ליצור דלק למטוסים, יצירת צבעי הסוואה, שיפור ההרכב התזונתי של מאכלים שונים בתנאי קרב ובאזורים אקלימיים קשים (מחסור בוויטאמינים). הבריטים נעזרו רבות במחקר הטכנולוגי, המדעי ובעיקר הרפואי שנעשה בארץ על ידי מדענים כגדעון מר, שאול אדלר, יעקב יפה, מרץ יקותיאל, אוסקר תיאודור ואחרים.

בין התיאורים התעודיים נחשפות גם פרשיות עלומות ומרתקות, כליווי רופאים ארצישראליים את וינגייט במלחמותיו ובמסעותיו באתיופיה, או כפרשה של רכישת הקרקע בהר־הצופים להקמת האוניברסיטה העברית.

זהו ספר מרתק לחוקרים את תולדות המדע הטהור והמדע היישומי, אך גם לאוהבי תולדות ארץ־ישראל.

חלון ראווה

מסעות מיכאיל הגיבור

ז'ול ורן: מיכאיל סטרוגוב (ממוסקבה לאירקוצק); איורים מן המהדורה המקורית: ז'. פרה; חרט: ש. בארבאן; מצרפתית: אביטל ענבר; חלק ראשון וחלק שני, מועדון קוראי מעריב/ ספריה לנוער, 1987

אין זה תרגום עברי ראשון של "מיכאיל סטרוגוב", אחד הרומאנים הגדולים של ז'ול ורן, שנכתב במחצית השניה של המאה הקודמת, אך זהו התרגום הראשון הנותן בידי הקורא העברי את הספר בשלמותו.

להבדיל מספרים מפורסמים אחרים של ז'ול ורן, אין "מיכאיל סטרוגוב" עוסק בגיבורים המפעילים המצאות טכנולוגיות מדהימות ואין בו מן המדע הבדיוני. ג'אנר שהמספר הצרפתי היה כמעט אבי־מולידו לפני יותר ממאה שנה. זהו ספר הרפתקאות וגבורה, שעלילתו מתרחשת במרחבי רוסיה, הממלכה הקיסרית המורכבת מעמים שונים, אחוזה בסערה של מאבקים אכזריים. לגבי המספר הצרפתי היתה זו ארץ רחוקה ומסתורית, שהוא לא ביקר בה מעולם. במבט ראשון הקורא יכול להניח כי ז'ול ורן סייר בכל הארצות האקסוטיות וביבשות הלא־נודעות, שתיאר בצורה חיה כל־כך. אולם לא כך הוא: הסופר לא הירבה לנסוע ולתור את העולם, ולא הפליג אלא בים־התיכון ובים הבאלטי בלבד. דמיונו הפורה, שלא הכיר בגבולות והגבלות, הוא אשר ערך מסעות מסמרי־שער והוליך אותו לעולמות רחוקים.

הרומאן שלפנינו מגולל את מעלליו של מיכאיל סטרוגוב בימי מרד הטאטארים נגד שלטון הצאר הרוסי במאה הקודמת. בהגיע הידיעה על המרד לאוזני הצאר הוא מחליט להתקשר מיד לאחיו הנסיך, המשמש משנה־למלך בסיביר, כדי לשלוח אליו תגבורת צבאית. אולם המורדים מנתקים את כל קווי־הקשר ולא נותר לו אלא לשגר אל אחיו שליח מיוחד, קצין בשם מיכאיל סטרוגוב, המצטיין בעוז־רוחו. הוא עובר אלפי קילומטרים בשטח הנתון לשליטת הטאטארים האכזריים עזי־אימה, מתנסה בסכנות מוות ואף נתפס בידי הטאטארים. המנסים לעוורו בחרב מלובנת, שהתליין מצמיד אל עיניו. לבסוף הוא מצליח להימלט ולהגיע בריא ושלם, על אף כל הסבל והתלאות, אל אחי הצאר ולארגן יחד עימו את המאבק נגד הטאטארים. עד לנצחון מלא עליהם ודיכוי המרד.

בכך נסתיים, לדעת מחבר הספר, הנסיון לכבוש את רוסיה האסיאנית (שמאחוריו עומד כאן בוגד רוסי, המסית בני שבטים מקומיים ליטול חלק בנסיון זה) — וממילא הובטחה שליטתה של רוסיה האירופית בשטחים עצומים אלה.

ז'ול ורן נוקט עמדה אוהדת ביותר כלפי הצאר בפרשת מרד הטאטארים. אפשר לחלוק על גישתו זו, כי לא חסרות עדויות היסטוריות וספרותיות על נסיונותיהם של עמים באסיה לנהל מאבק לשיחרור משלטון רוסי ולהשגת עצמאות לאומית.

האיורים מן המהדורה הצרפתית המקורית של הספר עובדו מחדש ונדפסו באיכות טובה במהדורה העברית שלפנינו.

מ. אבי־שלמה

אנטי־שירה

(המשך מעמוד 16)

ספרה האחרון של המשוררת. השיר הראשון, "אהבת תפוח הזהב", פותח במלים "תפוח זהב/אהב את אוכלהו", והשיר האחרון ב"אהבה אמיתית" ("בלה הלכה") מסתיים: "לא תנסה להימלט אל בית אביה ואמה/כי איש אחד מן השלושה שחטפוה היא אוהבת."

אכן, בשני המקרים אהבה למי שעשה לך רעה. אינני פסיכולוג ובוודאי לא פסיכואנאליטיקן, ולא אדרש לנתונים ביוגראפיים שמחוץ לשירים (שאינם ידועים לי), אך קשה לי להתעלם ממה שכלול בנוסחם של השירים עצמם. אכן, כמעט בכל השירים בשער הראשון של "אהבת תפוח הזהב" מוזכר האב, או יותר נכון — לרוב נשמתו. שכן באחרון שבין השירים הללו מתוארת עצמה הדוברת כחוזרת שוב ושוב אל אותו מקום בכביש, אשר בו נהרג אביה בתאונה. ובשיר לפניו (שלא נכלל במבחר) "כף יד רשעה", מכה האב את הילדה בנסיבות משפילות ("כל העומדים צחקו למראה") בשל איזה חטא שאיננו מפורש (והרי סוף הדין והזיכרי־מדין אינם נעדרים משירת דליה רביקוביץ). הקשר הוא כמעט ברור...

נדמה לי כי לא אשגה אם מכאן אמשיך את החוט אל השער "סוגיות ביהדות בת־זמננו" בספר החדש. אכן, שם אירוני עז־מאוד לשער על מלחמת לבנון, על סברה ושתילה, על מות ילדים במלחמה ובמעשי טבח, ועל פליטים. וביטוי לאשמה ולהרגשות אשמה וגם לתחושת הזוועה נוכח מותם מידי אדם של אנשים צעירים מכל העמים, ז'אנר שנעשה נפוץ באחרונה. והמתקשר על נקלה לא רק עם "מוטיב האשם" בשירת דליה רביקוביץ, אלא גם עם "הערפת החיים הממשיים" מצידה.

עד שקראתי את השירים על מלחמת לבנון ב"אהבה אמיתית" הכרתי שתי דרכים כהבעה השירית על המלחמה הזאת: דרכם של משוררים רבים, וביניהם אף ותיקים כנתן זך, שנתנו פורקן לרגשותיהם הצודקים בלשון בוטה, שלפעמים אינה נרתעת מגידופים ומניבולי־פה. החורגים לא אחת מכלל שירה ולדעתי אף מחטיאים את המטרה של מתן פורקן. ואת הדרך השניה, הבאה לדעתי לידי ביטוי מובהק ביותר בספרו האחרון של המשורר דן פגיס המנוח, "מלים נרדפות", שאמנם נכתב לפני מלחמת לבנון, אך עשוי בהחלט לבטא גם אותה: דרך של אירוניה חריפה וקולעת ביותר — ועם זאת חכמה ושירית. גם בשירי לבנון של דליה רביקוביץ האירוניה אינה מועטה, ושם השער יוכיח. ואולם העיקר בהם הוא הכאב העצום, כאב שאינו מסתתר מאחורי האירוניה (כמו אצל דן פגיס) אלא מובע באורח בלתי־אמצעי. הנה ציין שמעון זנדבנק כי לשונה של דליה רביקוביץ, בניגוד לזו של כמה וכמה משוררים אחרים, היא נימוסית — אך למה לא לכנות את הלשון הזאת (ואת שירתה של המשוררת) פשוט: "תרבותית". נדמה לי שמעולם לא ביקשה המשוררת "להדהים את הבורגני", כרבים מעמיתיה בממלכת השירה, וביניהם עמיתה כה אהובה עליה כמו יונה וולך, אשר לזכרה הקדישה שני שירים בספרה החדש — ועם זאת ידעה לתאר באותם שירים את אופיה הסוער, השוחר שערוריות (האהבה הזאת איננה רק אל האדם, הטראגי כנראה, שמאחורי ההצגה הסוערת, אלא אל המשוררת, שיונה וולך היתה ללא ספק). הצרה ב"הדהמת הבורגני" היא שהיא זקוקה... לבורגני.

הציפורניים המסתירות את הפרווה הרכה

דליה רביקוביץ נמנית על המשוררים המוכיחים כי תרבות איננה בורגניות, ושהשירה היא פשוט ביטוי למכלול הדרכים המוליכות אל ה"קאתארזיס" הנכון, שאיננו משאיר טעם תפל בפה. לא רק ב"סוגיות ביהדות בת־זמננו" אלא בכל שירתה — אף בגילגולה ה"חופשי" — נשמרים הערכים האמנותיים, ולא־עוד אלא נשארים תמיד העקבות של ההשכלה היהודית והעברית של המשוררת, נשארים "אביזרי הפיוט" הנצחיים (שמש, ירח, מים, פרחים, זהב וכסף ובעיקר — הרכה, הרכה צבעים), ואם למשוררת מזדמן חרוז או חצי־חרוז, אין היא בוחלת בו (והרי אף נתן זך אינו בוחל בכגון רא...). כן ניכרת בשירתה אף משיכה אל המיקצב השקול, וכך יכלה לשלב באחד השירים הלוחמים שלה ("המלט מצביא עליון") ארבעה טורים מן המונולוג המפורסם של המלט, בתרגומו של א. שלונסקי, והשילוב הוא אורגאני לגמרי — אורגאני גם בכך שהוא כנראה מסגיר משהו. אכן, זהו שיר לוחם מאוד והוא פותח: "מחאתי איננה במרירות/היא כף חתול ובקצותיה ציפורניים." ולמלים של המלט "וכי מי יוכל לשאת את שוט הזמן ולעגו" וכו', הוא מוסיף: "מבלי שיצמח במסתרים ובשקידה/ציפורן מושחזה ככף חתול/למחות בהנף יד וריזה ופתאומית/את עלבונו." המשורר והמבקר א.ל. שטראוס טען בשעתו שתרגומו של שלונסקי עומד בניגוד למוסיקליות (ובכך: לרוח) של שייקספיר, בהופכו את המיקצב השייקספירי הבלתי־סימטרי (טור בעל חמישה מיקצבים יאמביים) לסימטרי (טור של שישה יאמבים, כאלכסנדריני הצרפתי). באחת: לשונו של שלונסקי חלקה, בניגוד ללשון השייקספירית. גם לשונה השירית של דליה רביקוביץ חלקה כאן, והדגשת הציפורניים אינה משאירה מקום לחנחה כי זו הפרווה הרכה של כף החתול המסתירה אותן: אדרבא, הציפורניים מסתירות את הפרווה.

וכאן אנו מגיעים אל אחד השירים היפים ביותר בספר החדש — "סינדרלה במטבח", שכבר הרבו לדבר עליו. סינדרלה, בשיר הזה, היא אחת הדמויות הרבות בשירתה של דליה רביקוביץ, "היושבות על המושב האחורי" של המכונית (כפי שנאמר באחד השירים המוקדמים יותר) או שהן מ"סוג ב'" (כשמו של השער האחרון ב"אהבה אמיתית"): נאמר עליה, במסגרת של מוטיב שכבר עמדנו עליו: "היא הפליגה בדעתה לנרחקים/בלתי־משוערים/בלתי מוסברים," וכן "אוצרות אין־סופיים היו לה בדמיון/ממש אין־סופיים/וללא צורה." אך לא עוד אלא "היתה לה נקודת תצפית/נדירה בריחוקה/כאילו ישבה על כוכב מאדים." וכאן חל היפוך משמעות מן הרמז לביטוי "היות על המארס" לפירוש המאדים ככוכב מלחמה...

"כוכב המלחמה./והיא קמצה את אגרופיה ואמרה:/אני יוצאת למלחמה".
···ואולם הסיום הוא: "ואחר־כך נרדמה"...

אורח בישראל

(המשך מעמוד 17)

סרטים המצטרפים אף הם לאותה מסכת של מאבק נגד העריצות, אם זה הסרט "Z" על מלחמת השמאל היווני נגד משטר הקולונלים, ואם "ההודאה" (1970), המבוסס על ספרו של ארתור לונדון, מנאשמי משפטי פראג. תוך כדי עבודתו על סרטים אלה נתקשרו קשרי ידידות קרובים בין סמפרון לאיוו מונטאן ולתיאור דמותו של איש־הבמה, ושחקן־הקולנוע מונטאן, ולסיפור חייו של מונטאן האיש ותיאור אופיו, מוקדש ספרו של סמפרון "מונטאן, החיים נמשכים" (1983).

* חורחה סמפרון: המסע הגדול. מצרפתית רן ערי. הוצ' ספרית פועלים, 1963.

פרסומים חדשים ב"יד טבנקין":

★ **אופציה ירדנית**
ישראל, ירדן והפלשתינים.
דן שיפטן. המחיר: 30 ש'

★ **במוקדי עשייה והכרעה**
ישראל גלילי. המחיר: 19 ש'

★ **היחיד והיחד**
תולדות בית הספר הקיבוצי
ראובן פורת. המחיר: 19 ש'

★ **COMMUNAL LIFE**
an international perspective
עורכים: י. גורני, י. עובד, ע. פז.
המחיר: 70 ש'

★ **ילקוט למחשבה סוציאליסטית מס' 9**
העורך: אשר מניב. המחיר: 5 ש'

★ **טלוויזיה קיבוצית**
היבטים מיבניים, מוסדיים ותיפקודיים
(חוברת מחקר כ"ז). דב שנער.

★ **סקר וידיאו בקיבוצים — 1986**
מחיר שתי החוברות: 6 ש'

★ **בעיתות משבר כלכלי**
(חוברת עיון ס"ג). המחיר: 3 ש'

הזמנות ומכירה:
"הפצה" יד טבנקין, אפעל 52960
טל. (03)344367 ובחנויות הספרים

קולנוע
דני ורט

כחום הגוף

"בטי בלו", קולנוע פריז, תל־אביב

הבמאי ז'אן ז'אק בנייקס הוא מנציגיו המובהקים של הדור החדש בקולנוע הצרפתי, ואולי נציגו הבולט והמפורסם ביותר של אותו גל, שכיון יוצריו נמצא את לוק בסון ("רכבת תחתית") וגם את הצעיר שבחבורה, לאו קאראקס ("נערה ונער").

בנייקס, כמו בסון, הוא תוצאה של דור שניתן לכנותו דור הטלוויזיה או דור הוידאו (שדוגמאות לו ניתן למצוא גם בארצות אחרות כמו בריטניה וארה"ב, ואת השפעותיו נמצא גם ביצירותיהם של סטודנטים לקולנוע בארץ). הצרפתים הצעירים מהווים אנטיתזה לספונטניות שאפיינה את סרטי הגל החדש הצרפתי. הקולנוע שלהם מתוכנן מראש, מצולם בקפדנות, והוא מעניק תשומת לב מירבית לעיצוב, אחרי הצילום ולפריטים שבתוך התמונה המצולמת.

די אם נשווה את סרטו החדש של ביינקס, "בטי בלו", לסרטו הנפלא של אריק רוהמר, "קיץ", המוקרן עדיין על מרקעינו ונוכל לעמוד מיד על ההבדלים המהותיים שבין ה"זרם החדש" בקולנוע הצרפתי לקולנוע של הוותיקים. בעוד שרוהמר מאלתר תוך כדי צילום, יוצא לצלם עם תסריט לא מגובש ומאפשר לשחקניו ספונטניות מירבית, הרי ביינקס יוצר קולנוע מאורגן, המתייחס לעצמו בחומרה ובכובד ראש. לא יוצאים עוד לצלם כמו גודאר בשעתו עם טיוטת תסריט. אבל בעוד שרוהמר בדרכו יוצר קולנוע אנושי מאד, קליל, משוחרר וכמעט חובבני לעיתים, הרי הקולנוע של בנייקס נטול רגשות לחלוטין.

"בטי בלו" הוא סרטו השלישי של בנייקס. לאחר "דיווה", שהצליח מסחרית וצבר לו מעריצים, ו"ירח בביבים", שהיה אולי יומרני יותר אבל כשל בקופות, בנייקס לפי דבריו, החליט ליצור סרט שונה. לא עוד סרט לילה כמו השניים הקודמים, אלא סרט שמרבה בצילומי יום. לא עוד סרט בעל איכויות אולפניות, אלא סרט שיצולם באתרי חוץ.

הנושא, בדומה לשני קודמיו וכמו רבים וטובים שנוצרו בצרפת, הוא האהבה המטורפת. כלומר, סחרחורת יצרים, שמובילה גבר ואשה מאוהבים עד הגבול הבלתי נמנע כמעט — המוות. האוהבים הלוהטים, הסוערים ומתייסרים בסרטו החדש, הם ג'ורג' (ז'אן הוג אנגלאד) ובטי (ביאטריס דאל). ג'ורג', גבר בשנות השלושים לחייו, משמש כאיש תחזוקה במין עיירה של בקתות עץ על שפת הים, וכל מבוקשו הוא לנהל אורח חיים שקט. תקווה זו אינה מתאפשרת כשחודרת לחייו בסערה בטי, נערה־אשה על סף העשרים של חייה. היא מגיעה אליו לאחר שנטשה עבודה כמלצרית. סצנת אהבה חושפנית פותחת את הסרט, אולם אצלנו היא קוצצה בידי הצנזורים.

בטי אינה מסתפקת באהבה פיזית בלבד. היא מגלה שאהובה חטא בזמנו בכתיבה ספרותית ומחליטה להעלותו על דרך הפרסום והצלחה. את פרשיית האהבה, שתפניותיה די מוזרות ומפתיעות, מיקם בנייקס בשלושה מקומות התרחשות. הראשון, אותה שכונה על שפת הים, החלק המרכזי מתרחש בחלקו הגדול בבית־מלון ובמסעדת פיצות בפריז, והחלק השלישי — בכפר הררי נידח.

מה שנראה תחילה כמבנה של סרט אפל קלאסי, כלומר האשה המפתה, ה"ואמפ" הגוררת את הגבר שהאהבה סימאה אותו לביצוע דברים נוראים, מקבל חיזוק גם בשל השימוש ברקע בקולו המספר של הגיבור. המעניק לסרט מעין איכות של סרט בלשים אמריקני משנות הארבעים, אולם, מסתבר שזה רק תרגיל סגנוני.

מה שמעניין את בנייקס (ואת גיבורו) הוא המעקב אחר התפתחות שגעונה או התדרדרותה הנפשית של בטי. שגעונה מופנה תחילה אל חפצים (סצנת השלכת חפציו של ג'ורג' מדירתו ואחר־כך העלאת הבקתה באש); בהמשך הוא עובר להתפרצויות כלפי אנשים (התקפת לקוחה במסעדה באמצעות מזלג והתפרצותה כלפי מו"ל שדחה את כתב ידו של אהובה), והוא משנה את מהלכו בחלקו השלישי של הסרט, שם הוא הופך לתהליך של הרס עצמי. סיומו מקאברי ומבעית למדי.

בדומה לבטי, שבסופו של דבר משמשת לג'ורג' חומר־עזר בכתיבת רומן חדש שלו, כך עורך הבמאי מניפולציה עם צופיו. הסיפור, שהוא כביכול אנושי יותר מסרטיו הקודמים של בנייקס, גם הוא כקודמיו מנוטרל בעצם מכל רגש. אין בו מהעוצמה והיופי שבסיפורי האהבה עד מוות של פרנסואה טריפו ("ז'יל וז'ים" או "האשה ממול"), כך שהמסגרת האנושית והריאליסטית יותר של הסרט, לעומת שני הסרטים הקודמים, נופלת בעצם לאותן מהמורות סגנוניות ולאותן מלכודות של העמדת פנים. הפאטליזם והיאוש זוכים אצל בנייקס למעין דימויים פיוטיים, כאלה שניטלו כאילו מסרטי שנות הארבעים של מרסל קארנה, כמו סחרחרת מסתובבת ומנגנת באותו כפר נטוש, או מישהו מקרי הנושף מנגינת ג'אז מלנכולית בסקסופון.

עם כל ההנאה שניתן להפיק מהאסתטיקה של הצילומים המתייפייפים, ובנייקס אכן יודע ליצור העמדות מצלמה מרהיבות, הרי אנו נותרים עם סרט יהיר, ריקני ומרגיז. באשר לתגלית הסרט, השחקנית הצעירה ביאטריס דאל, היא אכן יפה ומיוחדת, אך אינני בטוח באשר לכישוריה בתחום המשחק. ובכל זאת, כדאי לצפות לסרטה הבא.

ז'אן הוג אנגלאד וביאטריס דאל – תהליך של הרס עצמי

תערוכות
דורית קדר

חוף מכושף

תמרה ריקמן, פליקס נוסבאום, דוד גרשטיין — מוזיאון ישראל, ירושלים

במוזיאון ישראל מוצגות שלוש תערוכות נוספות פרט ל"ניו־יורק עכשיו" ולתערוכת הענק של שטריכמן.

התערוכה הראשונה היא של תמרה ריקמן, "החוף המכושף". ריקמן כנראה שואבת את השראתה ממקור מכובד מאוד — מרק רותקו. אמן זה צייר בדי צבע ענקיים, אשר שימשו גם לעיצוב־פנים של כנסיות. צבעי הבדים של רותקו שאבו משמעויות חיצוניות בלבד, ונהו אחר חשיבה וחישה טרנסצנדנטליים. לא בכדי היוותה הכנסייה מקום אופטימלי לצייר. פרט לתכנים הפנים־תמונתיים, הרי עצם מימדי הבד של העבודות והשתלטותן על החלל "גררו" את הצופה לתוכן, שיתפוהו בהלך הרוח המוזר שבהן והפכוהו לצופה פעיל ומגיב.

ריקמן, כמובן, אינה הולכת בעקבות מיסטיקה או חשיבה שמקורה בחסידות ובקבלה כדוגמת רותקו. אך עם זאת רעיון "שאיבת" הצופה אל תוך הציורות אכן מתקיים. אף המונוכרומטיות היא כדוגמת הכנסייה של רותקו. אבל בסופו של דבר המסר אחר — אישי ומעניין. חוף הים הכחול שלה מכושף בגין מאות הרחשים המסתתרים בין גלי הצבע (צבעי אקוה, טמפרה ולקה). כחולים, ירוקים, אדומים, צהובים וחומים מתערבבים כחיווה אחת, ועימם טקסטורות מבריקות, כליטות, פיצוצי צבע, בליה, שקיפויות, תנודות אשלייתיות... ים זה, שקרקעיתו אולי אף ה"שמיים" משתקפים בו, סוחף את הצופה הנכנס לאולם הזעיר יחסית ו"סובב" אותו מכל עבר. תערוכה המפגינה רגישות, צבעונית ורעיונית רבה.

* * *

בקרבת תמרה ריקמן תערוכה שונה בתכלית, של אמן אשר ניספה בשואה — פליקס נוסבאום (1904־1944).

מפלצת העתיד מותירה עקבות בדימויים שלכאורה אינם מתקשרים למלחמת העולם השניה ולתוצאותיה. דיוקן אשה צעירה או דומם הם נושאים אקדמיים שכשגרה. אבל לא כך נראים הדברים כאשר מחרוזת האשה עשויה מגדר חיל, ובדומם — בתוך צנצנת מכחולים — פרח אחד צהוב שלא לעניין מרכין ראשו, נובל. אולי זה הפרח של נשמת האמן על רקע סורגי החלון, סורגים שמרמזים על סורגים קשים ונוקשים יותר.

"בית הכנסת במחנה" מצויר כסוף עולם האור, ובחשכה זו, ליד בקתת בית הכנסת המאולתר, מתבלטות שלוש טליתות על שרידי אדם רכונים. הן מתבלטות בלובנן, אבל גם לובן זה הוא יחסי, וצבעי הכהות כבר מכרסמים בו ומאיימים על קיומו.

האמירה של נוסבאום ישירה, לא מתחכמת. השפה נאיבית ועובדה זו מתבטאת בעיצוב הקומפוזיציה ובקווי המתאר של הדמויות כמו גם בדמויות עצמן. אבל בעת ובעונה אחת הצבעוניות עשירה בגוונים המעידים על ריגושים עצומים, ואלו מצליחים לעבור אל הצופה ולהפעימו — אולי דווקא בגלל היעדר היומרות.

מיומנותו של האמן ושליטתו בצבע ובקו נראים היטב בעבודות המוקדמות. סולם הצבעים בהיר יותר, השרבוט ויסודות המופשט מצויים בעושר ומעידים על ספונטניות עשייה, שעצרה עצמה והפכה לכהה וקפואה.

תערוכה חובה.

* * *

באגף הנוער מציג דוד גרשטיין פסלים. זו תערוכה שהתברכה בהומור לבן ומרענן. הומור "לבן", כי אין בו מרירות אך עם זאת יש בו הסתכלות על הסביבה המיידית בעין בוחנת, מבקרת וצוחקת. אולי הצחוק הוא מעין קטרזיס.

דוד גרשטיין – הומור וקלילות

ואין הוא פוסח על איש, גם לא על הפסל עצמו. (ראה דיוקנאות של דודו גרשטיין על־ידי דודו גרשטיין, על־פי סגנונות של ציירים מפורסמים).

רעיון זה של "ספיגת" סגנונות של אמנים מבוגרים, הטמעתו וציורו מחדש על גבי חתולים שונים ומשונים או על גבי ראשים, מצביע על מימד נוסף. גרשטיין מכיר את מקורות האמנות, וגם עמם — כמו עם המציאות — הוא עורך דיאלוג קליל מלווה בצחוק ללא קול. בצורה זו "חתן וכלה" יומיומיים מסתירים את הגיחוך שקיים בהם על־ידי זר הפרחים שמחזיקה הכלה. יש רק להסית את הזר על מנת לראות את בסיס התענוגות — אבר המין של החתן מתפרץ מחוץ למכנסיו.

שיזוף של אנשים שאחוריהם דבקו בכסאות, תור ישראלי שאין לו סוף או התחלה, מעשנת האפופה בעשן הסיגריה, מרבי הרגליים או הולכי הרגל העשויים תבנית אחת עדרית וסיפור הבריאה בקצרה — כל אלו לקוחים ממחזה החיים. זה קורה כשעה שהיורד במדרגות מאזכר את עירום היורד במדרגות של דושאמפ, ובעת שהציטטות של אמנים שונים והכאתן בצורה פשוטה — מעידים על התבססות אמנותית.

אותו הומור וקלילות העשייה והעינוג נשקפים גם בפיסול עצמו. הוא נע בין רישום דו־ממדי לפסל תלת־ממדי, בין פיגורטיבי ליסודות של קריקטורה. הצביעה הרועשת והבהירה מעניקה דינמיקה לחזות הפסלים, והכל כאלו נע, רץ ומלא חיוניות. זהו פיסול שהילדים ייהנו מצבעוניותו, "חתוליותו", המהירות המופגנת על־ידי פסליו והתצורות המעוררות חיוך. המבוגרים יצליחו לראות בכך את המבט הציני המשמש כר פעולה למכלול המוצג. והרי ברגסון כבר אמר שהצחוק האמיתי הוא נחלתו של העצוב באמת...

תל־אביב

אסתר
שוטר במשרה חלקית
חול: 5.00 – 7.15 – 9.40
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.40

אורלי
סגור
לרגל שיפוצים

בית לסין
שושנת קהיר הסגולה
מוצ"ש: 11.15 בלילה

בן־יהודה
ניפגש בחוף
שישי: 12.00 – 10.00
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 4.30

גת
חנות קטנה ומטריפה
חול: 5.00 – 7.15 – 9.40
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.40

גורדון
שובו של הנוסע השמיני
מוצ"ש: 9.30 – 7.00

ז'קל
קרוקודיל דנדי
שישי: 10.00
מוצ"ש וחול: 9.30 – 7.15

דרייב אין
כלא הנשים
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.30, 7.30
חול: 9.30, 7.30

הוד
שלושה אמיגוס
שישי: 12.00 – 10.00
מחזר מתבגר
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 5.00

לימור חדש
חביקור שאחרי
מוצ"ש: 9.30 – 7.15

פאר
ללא רחמים
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

מוזיאון תל־אביב
שואה פרק א'

סינמה 1
האוצר מארץ האש
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 5.00

סינמה 2
חנה ואחיותיה
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 5.00

פאריס
בטי בלו
שישי: 12.00 למנה"צ
10.00 – 12.00 בלילה
מוצ"ש: 9.30 – 7.00
חול: 9.30, 7.00, 4.00, 2.00, 11.45
אשה בחולות
שישי: 2.30 בצהריים
מבט אחר
שישי: 16.30
בול שוט
שבת: 11.00 בבוקר
פנטזיה
שבת: 13.00
משפחת המלוכלכים
שבת: 15.00
מופע הקולנוע של רוקי
שבת: 17.00
אח מכוכב אחר
מוצ"ש – 23.30

חן 1
צבע הכסף
חול: 4.45 – 7.15 – 9.45
שישי: 9.50 – 12.15
מוצ"ש: 7.15 – 9.45
במבי
שבת: 11.00 בבוקר

חן 2
ג'ושוע אתמול והיום
חול: 7.30 – 9.45
שישי: 9.50 – 12.05
מוצ"ש: 7.30 – 9.45
בייבי סוד האגדה האבודה
שבת: 11.00 בבוקר
במבי
חול: 4.45 – 6.15

חן 3
אל תקרא לי לבן
חול: 5.00 – 7.35 – 9.45
שישי: 10.00 – 12.15
מוצ"ש: 7.35 – 9.45
תעתועי שחור הזקן
שבת: 11.00 בבוקר

חן 4
מלקולם
חול: 11.00, 2.00, 5.00, 7.30, 9.40
שישי: 10.00 – 12.15
מוצ"ש: 7.30 – 9.40
אלדין ומנורת הקסמים
שבת: 11.00 בבוקר

חן 5
חטיפה נעימה
חול: 11.00, 2.00, 5.00, 7.30, 9.40
שישי: 10.00, 12.15
מוצ"ש: 7.30 – 9.40
היפהפיה והיחפן
שבת: 11.00 בבוקר

שחף
פלאטון
שישי: 12.00 – 9.40
מוצ"ש: 9.30 – 7.00
חול: 9.30 – 7.00 – 4.15

תכלת
דקה לחצות
חול: 4.30 – 7.00 – 9.35
מוצ"ש: 7.00 – 9.35

תל־אביב
כלא הנשים
שישי: 12.00 – 9.45
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 5.00

צוותא
לתרבות מתקדמת

"צוותא" רמת־השרון
מוצאי שבת, 28.3.87 שעה 21.00 "ערב פולקלור בולגרי" באומר. שירה וריקוד בהשתתפות הלהקה הבולגרית מיפו.

"צוותא" ירושלים
ליל שבת, 27.3.87 שעה 22.00 המוסיקאי אריאל זילבר בשירים ישנים וחדשים.

שבת, 28.3.87 שעה 11.00 בבוקר. קונצרט בארוק מיצירות הנדל. מנגנים: רונלד ברודין־טנור, אתי רוזנטל־חליל בארוק רקורדר, נטע לדר־צ'מבלו, סבינה פרנקנברג־צ'לו בארוק, יהואש הירשברג – כינור בארוק.

מוצאי שבת, 28.3.87 שעה 21.00 שלישיית הרמוניקה. שלישיית מפוחית פה. (האדלרים לשעבר). דני אדלר, פרץ נאדל, אורי פילר. בתכניתם: "חיוך מפוחית".

יום רביעי, 1.4.87 שעה 21.00 "שותפים לדירה" באנגלית.

יום חמישי, 2.4.87 שעה 21.00 יוקרן הסרט "סיפור אהבה".

ליל שבת, 3.4.87 שעה 21.00 הזמרת יעל לוי – מלווה דורי אמרילוי.

"צוותא" קרית־חיים
שבת, 28.3.87 שעה 11.00 בבוקר שחרית לכל המשפחה־אילן סביר מגיש "נסיך צפרדע". שילוב של משחק, תיאטרון בובות, פעלולים טכניים ולווי מוסיקלי.

"צוותא" נהריה
ליל שבת, 3.4.87 שעה 21.00 "להקת קולן". להקת זמרים מגרוזיה בשירים מקוריים עד שירי ארץ ישראל ושירים ביידיש. חברי הלהקה: אברהם קוסאשווילי־טנור ראשון, רוקן בבל– טנור שני, אנשווילי־בריטון, אבי שילה־בס. ליד הפסנתר־ראובן בר־יוסף

"צוותא" חיפה
(ערבים לסטודנטים)
יום שני, 30.3.87 שעה 20.00 פרופ' מידן מרצה על־סרטר ותורת הקיומיות.

מוצאי שבת, 4.4.87 שעה 21.00 שם־טוב לוי בתכניתו "טווס הזהב".

"צוותא" אשדוד
ליל שבת, 3.4.87 שעה 22.00 קומדיה "סינים־סינים..." בביצוע תיאטרון הסמטה.

"צוותא" בית אליעזר
יום שישי, 27.3.87 שעה 15.00 צוותאלה לילדים. מפגש עם הסופר – יהודה אטלס.

מוצאי שבת, 4.4.87, בשעה 21.00 מופע של ילד הטלפטיה אורון.

"צוותא" ראשון־לציון
ליל שבת, 27.3.87 שעה 22.00 חוסה אורלנדו במיני־קרנבל. פיאסטה טרופיקנה. חוסה זמר ומלחין מגיש שירים דרום־אמריקאים ומלווה עצמו בגיטרה ופס־קול.

שבת, 28.3.87 שעה 11.00 בבוקר ג'ינג'י ג'ינג'י אחד יותר מדי. הצגה חדשה לילדים ע"פ ספרה של גלילה רון־פדר. משתתפים השחקנים: דב נבון/ נגה פז, סיגי חזמה, איתן בלום, ליאור נחמן, אילה קורקוס, תמי קריין.

ליל שבת, 3.4.87 שעה 22.00 לשיר בצוותא עם יורם שהר.

"צוותא" רמת־אביב
יום שלישי, 31.3.87 שעה 20.00 "ללכת שבי..." זהו שמו של הספר אותו כתבו יחדיו עמליה ואהרון ברנע. עליו ועוד ישוחחו עמליה ואהרון. (כתב קול ישראל לענייני ערבים).

"צוותא" כרכור
שבת, 4.4.87 שעה 11.00 בבוקר הצגה לכל המשפחה. "נסיך צפרדע". ע"פ האגדה של האחים גרים. אילן סביר מגיש שילוב של משחק, תיאטרון בובות. פעלולים טכניים ולווי מוסיקלי.

"צוותא דימונה"
יום שלישי, 31.3.87 שעה 20.00 לעובדי בית החרושת "כיתן" ערב גבינות ויין עם הזמר־חוסה אורלנדו.

רמת־גן

אואזיס
צבע הכסף
חול: 4.30 – 7.00 – 9.40
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.00 – 9.40

ארמון
סופרגראס
חול: 7.15 – 9.40
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.40

לילי
פלאטון
מוצ"ש: 9.30 – 7.00
חול: 9.30 – 7.00

רב גן 1
אל תקרא לי לבן
חול: 5.00 – 7.30 – 9.45
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.30 – 9.45
מרי פופינס
שבת: 11.00 בבוקר

רב גן 2
ג'ק פלאש המקפץ
חול: 5.00 – 7.25 – 9.45
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.25 – 9.45
עליסה בארץ הפלאות
שבת: 11.00 בבוקר

רב גן 3
שוטר במכירה חלקית
חול: 5.00 – 7.20 – 9.40
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.20 – 9.40
נטי גאן
שבת: 11.00 בבוקר

רב גן 4
ג'ושוע אתמול והיום
חול: 5.00 – 7.10 – 9.40
יום שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.10 – 9.40
בילבי
שבת: 11.00 בבוקר

רעננה

אורות
חטיפה נעימה
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.00, 7.00, 4.30

ירושלים

אדיסון
נינג'ה דרקון האש
מוצ"ש: 9.30 – 7.30
חול: 9.00 – 7.00 – 4.30

אורגיל
צבע הכסף
חול: 4.15 – 6.45 – 9.15
מוצ"ש: 7.00 – 9.30

עדן
ניפגש בחוף
מוצ"ש: 9.30 – 7.30
חול: 9.00 – 7.00 – 4.30

אורנע
סיפורים לוחמים
מוצ"ש: 9.00 – 7.00
חול: 9.00 – 7.00 – 4.30

מיטשל
זכרונות אהבה מפירנצה
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.15 – 7.00

סמדר
חנה ואחיותיה
מוצ"ש: 9.15 – 7.00
חול: 9.15 – 7.00

כפיר
פלאטון
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.15 – 7.00 – 4.30

הבירה
הקשר הנורווגי
מוצ"ש וחול: 7.15 – 9.15

אוריון
אור 1
קרוקודיל דנדי
מוצ"ש: 9.15 – 7.15
חול: 9.00 – 7.00 – 4.30

אור 3
ג'ק פלאש המקפץ
מוצ"ש: 9.15 – 7.15
חול: 9.00 – 7.00 – 4.30
חצות – 23.30
האשה באדום

אור 4
סיגליות הן כחולות
מוצ"ש: 9.15 – 7.15
חול: 9.15 – 7.15 – 4.30
חצות – 23.30:
להיות או לא להיות

אור 5
מטרה חמה
מוצ"ש: 9.15 – 7.15
חול: 9.15 – 7.15 – 4.30
חצות – 23.30:
עד כלות הנשימה

בית אגרון
שישי:
הרולד ומוד – 14.00
בית הזונות הקטן הטוב ביותר בטכסס – 15.45
עליסה בארץ הפלאות – 17.00
מונטי פיטון צהוב הזקן – 18.45
מוצ"ש:
הרולד ומוד – 20.30
רסטי ג'יימס – 22.15
גוסטבסטרס – 24.00

תיאטרון ירושלים
קיץ
חול: 21.15 – 18.45
שישי: 14.00

גבעתיים

חדר
כלא הנשים
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 5.00

נתניה

שרון
הקשר הנורווגי
שבת: 9.15 – 7.00
חול: 9.15 – 7.00 – 5.00

סטודיו
חזרה לנעורים
מוצ"ש: 9.15 – 7.00
חול: 9.15, 7.00, 5.00

באר־שבע

חן
נינג'ה איש הזעם
שישי: 10.00
חול: 9.30 – 7.30 – 4.30
מוצ"ש: 9.30 – 7.30

עכו

אודיטוריום
חנה ואחיותיה
מוצ"ש: 9.15 – 7.00
א', ג', ד': 9.15 – 7.00

חיפה

ארמון
ללא רחמים
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 6.45 – 9.00

חן
קטיפה כחולה
מוצ"ש: 7.00 – 9.30
חול: 4.30 – 6.45 – 9.15

אורלי
מלקולם
מוצ"ש וחול: 7.00 – 9.15

רון
כלא הנשים
מוצ"ש: 9.15 – 7.00
חול: 9.00 – 6.45 – 4.30

אורה
פלאטון
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.00 – 9.30
חול: 4.00 – 6.30 – 9.00

קרן אור המחודש
אהבה נדירה
מוצ"ש וחול: 9.15 – 7.00
טעם החיים
מוצ"ש: 11.30 בלילה

פאר
קרוקודיל דנדי
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 7.00 – 9.15

אמפי'
האויב מהאזור האסור
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 7.00 – 9.15

עצמון 1
ניפגש בחוף
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 7.00 – 9.15

עצמון 2
חברים
שישי: 10.15 בערב
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.45 – 7.15 – 9.30

חולון

ארמון
ללא רחמים
חול ומוצ"ש: 7.15 – 9.30
קיץ קטלני
מוצ"ש: 11.30 בלילה

סבוי
פלאטון
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.30 – 7.00
חול: 9.30 – 7.00 – 4.30

מגדל
צבע הכסף
חול: 7.15 – 9.40
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.40

מתנ"ס קרית שרת סינמטק
שואה פרק ב'
ג', ה': 19.00

ראשל"צ

ג.ג. רון 1
רוקי 4
שישי: 14.00
קרוקודיל דנדי
מוצ"ש: 6.00, 8.00, 10.00
א', ג', ד', ה': 9.30 – 7.15 – 4.30
ב': 9.30, 7.15

ג.ג. רון 2
יפה בוורוד
שישי אחה"צ
ניפגש בחוף
מוצ"ש: 10.00, 8.00, 6.00
חול: 9.30 – 7.15 – 4.30

פתח־תקוה

היכל 1
פלאטון
מוצ"ש: 9.30, 7.00
חול: 9.30 – 7.00 – 4.15

היכל 2
כלא הנשים
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 5.00

היכל 3
הזבוב
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 5.00

עפולה

מופתרון
קטיפה כחולה
מוצ"ש: 8.30
ג', ד', ה': 8.30

בת־ים

עצמאות
איש הנצח
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 5.00

הרצליה

היכל
נינג'ה איש הזעם
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.30 – 7.15 – 5.00

מלון דניאל
אהבה נדירה
מוצ"ש וחול: 21.30 – 19.15

הבימה
התיאטרון הלאומי
מחר מוצ"ש 28.3
חדוד וניה: 20.30
מירלה אפרת – בירושלים

שרותים ● עזרה ● התחבורה

תורנות בתי־חולים

תל־אביב והמרכז
● בית החולים ע"ש שיבא תל־השומר - כל המחלקות - כל השבוע.
● בית החולים בילינסון, פתח־תקוה - כל המחלקות - כל השבוע.
● בית החולים ע"ש רוקח, תל־אביב - ימים ב', ה', ו' - כירורגיה ופנימית. ילדים - כל השבוע.
● בית החולים איכילוב, תל־אביב - ימים א', ג', ה' שבת - כירורגיה ופנימית.
● בית החולים וולפסון, חולון - כל המחלקות - כל השבוע.
● בית החולים אסף הרופא - כל המחלקות - כל השבוע.

נתניה
● בית לניאדו נמצא בתורנות למקרים דחופים - כל השבוע, כולל שבת.

ירושלים
שישי
הדסה עין כרם - נשים, כירורגיה, אורטופדיה, עיניים, א.א.ג. שערי צדק - פנימית. ביקור חולים - ילדים
שבת
הדסה עין כרם - כירורגיה, אורטופדיה, עיניים א.א.ג. שערי צדק - ילדים ביקור חולים - נשים
הדסה הר הצופים - פנימית

ער ביד — אוזן קשבת בטלפון לילד ולנוער — קו לנוער במצוקה
ירושלים – 02-243358
ת"א – 03-226027 (24 שעות)
חיפה – 04-229488 (11.00-20.00)
גליל מערבי – 04-922222
קו פתוח להורים במצוקה, בימי ב' ו־ד' – טל. 222782
"קו פתוח" – אוזן קשבת לילדים ובני נוער – 03-222723 (24 שעות)

תורנות בתי־מרקחת

שישי
בתיים: מזור, חביבה רייק 20
חולון: ד"ר חורי, סוקולוב 70
ירושלים: מאור, יפו 46
נתניה: קופ"ח כללית, ברודצקי 31
פתח־תקוה: קופ"ח כללית, חיים עוזר
רמת־גן: המגן, ביאליק 30
תל־אביב: ארלוזורוב, ארלוזורוב 76
בריאות, המלך ג'ורג' 28
חיפה: חניתה, חניתה 22, נוה־שאנן
רחובות: הנשיא, הנשיא הראשון
רעננה־כפ"ס: שועלי — א. יפה, רעננה

שבת
בתיים: בלפור, בלפור 90
חולון: קופ"ח עין יהב
ירושלים: קופ"ח, מרפאת רוממה, רח' חמ"ג 28, קרית־משה, קרית משה 1
נתניה: גבע — שער הגיא 14
פתח־תקוה: קופ"ח כללית, חיים עוזר
רמת־גן: גרמזה — ביאליק 60
תל־אביב: ארלוזורוב, ארלוזורוב 76
שחר (ברנרים) פנקס 27
שוק סבבניק, המלך ג'ורג' 84
מעיין חיים — סניף צהלון, שד' י־ם 98, יפו, מוצ"ש
חיפה: סביניה, הנמן 24 קרית־ביאליק
רחובות: קופ"ח כללית, בני משה
רעננה: רוקסטר, ששת הימים 47 כ"ס (שבת) קופ"ח מאוחדת, יהושע בן גמלא — השכון (מוצ"ש)

מד"א
ירושלים, ת"א, חיפה — טל' 101. רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים — טל' 781111; רמלה — טל' 054-21022; עפולה — טל' 53333; קרית־גת — טל' 051-881333; באר־שבע — טל' 057-74767; אשדוד — 055-51333

מכבי ת"א ניצחה 74:90 ופתחה דרבי שלישי מכריע ביום ראשון

מאגי וג'ונסון לא הותירו ספקות מי טובה יותר

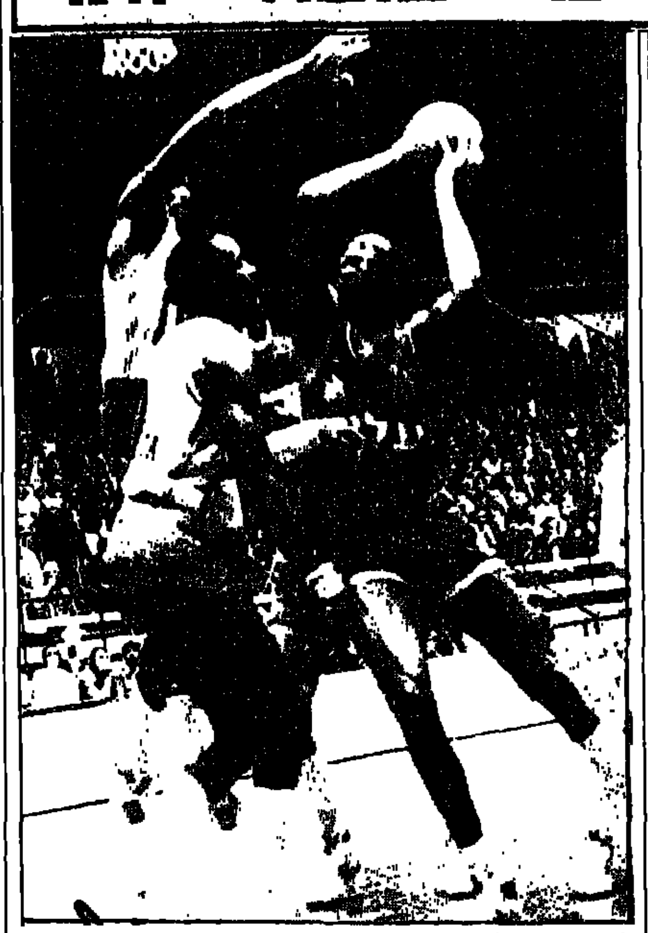
לי ג'ונסון קולע מול מרסר ורובינזון אמש ביד־אליהו (תצלום: אריה קנפר)

● כדורסל
מאת יצחק ויסהוף

משחק הגנה מעולה בעשר הדקות הראשונות העניק אמש נצחון למכבי ת"א בגומלין בגמר הפלייאוף על הפועל תל־אביב — 74:90, ומאבק שלישי ומכריע שייערך ביום ראשון ביד־אליהו, ובסיומו תקבע האלופה החדשה.

מכבי ת"א עלתה אמש למשטח ביד־אליהו כ"ארי משחר לטרף". שחקניה נצמדו אל שחקני הפועל ת"א בשמירה אישית בהגנה, עובדה כשמנעה מלאוואן מרסר, דון רובינזון וחבריהם את הגישה לסל היריב. שחקני הפועל ת"א פיגרו כבר לאחר 10 דקות — 24:11, עובדה שהכריעה אותם בהמשך ללא־תנאי.

בניגוד למשחק הראשון, שבו ניצחה הפועל ת"א — 76:77, הצליחו שחקני מכבי ת"א לשפר בצורה משמעותית את אחוזי הקליעה שלהם. בעונשין ניצלו שחקני מכבי ת"א 13 מ־15 נסיונות (87 אחוז). גם מהשדה חל שיפור משמעותי — 74:36 (49 אחוז). הפועל ת"א לעומתה, זרקה מהשדה רק 56 פעם ודייקה ב־29 נסיונות (52 אחוז), ובעונשין 14:11 (79 אחוז).

עובדה מכרעת לחובת שחקני הפועל ת"א נעוצה באיבודי הכדור של שחקניה — 13 לעומת 4 בלבד של מכבי. בריבאונד היה יתרון למכבי — 31 לעומת 27 של הפועל.

קווין מאגי היה המצטיין במכבי ת"א עם 15 כדורים חוזרים. בהפועל ת"א בלט דון רובינזון — 8.

מכבי ת"א פתחה ללא מיקי ברקוביץ, שנכנס רק בדקה ה־10. חסרונו של ברקוביץ לא הורגש, וחבריו שעטו ליתרון מבטיח במחצית — 24:11, הרבה בזכות 11 נקודות רצופות של קווין מאגי. חברו של מאגי, לי ג'ונסון, שביצע עבודת שמירה מעולה על דון רובינזון, הוסיף במחצית הראשונה 16 נקודות, והוליך את חבריו ליתרון — 19:40 בדקה ה־14, ובמחצית — 33:51.

הפרש השיא במשחק נרשם בדקה ה־23 — 33:57. בהמשך הצליח מייק לארגי לצמק בקליעות של 3 נקודות ל־60:75 בדקה ה־33. אולם העבירות הרבות שצברו מרסר ורובינזון, איפשרו למכבי לשמור על פער גבוה ולנצח — 74:90.

שפטו דוד דגן ונפתלי עוברייה, לעיני 9000 צופים, ביד־אליהו.

השחקן המצטיין: קווין מאגי

● קלעו למכבי ת"א: מאגי 30; גמסון 22; ג'מצ'י 15; ברקוביץ 10; ליפין 7; לאסוף 4 וארואסטי 2.
● קלעו להפועל ת"א: לארגי 21; וויליס 13; מרסר 13; רובינזון 13; פיישמן 10 וקאליש 4.

ברנע סחף להישג היסטורי

הפועל חיפה — אליצור נתניה 80:90 (39:40)

כדורסלני הפועל חיפה השלימו אמש את הישגם הגדול ביותר מזה 19 שנה: זכייה במקום השלישי בליגה. אמש שיחזרה הפועל חיפה את נצחונה מתחילת השבוע על אליצור נתניה, הפעם בהיכל הספורט ברוממה — 80:90, לאחר 39:40 במחצית.

המשחק המוקדם משני המיפגשים ההיסטוריים שנערכו בזה אחר זה ברוממה, לעיני 1500 צופים,

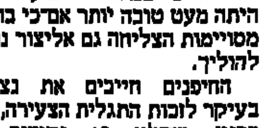

היה חלש במיוחד. הפועל חיפה היתה מעט טובה יותר אם כי בדקות מסויימות הצליחה גם אליצור נתניה להוליך.

החיפנים חייבים את נצחונם בעיקר לזוכת התגלית הצעירה, אסף ברנע, שקלע 18 נקודות עד ליציאתו בחמש עבירות בדקה ה־31. גם אבנר שם־טוב (5 סלי 3 נקודות) היה במיטבו. באליצור נתניה, שהופיעה ללא רני ברכה, בלט רק קארל נברסון.

הפועל חיפה פתחה בתנופה — 0:4 ו־4:11. נברסון קבע יתרון ראשון לאורחים — 21:22, ועד למחצית התנהל מאבק המכפץ — 39:40 להפועל חיפה.

במחצית השנייה עוד הוליכה אליצור נתניה — 53:56, אך הפועל חיפה צעדה בביטחה לנצחון 80:90.

השחקן המצטיין: אסף ברנע

שפטו: רמי פישר ודן בורנשטיין.
● להפועל חיפה קלעו: יוסטון 20; דלזל 19; ברנע 18; שם־טוב 18; וולס 14 וקסקי 1.
● לאליצור נתניה קלעו: נברסון 23; סימס 17; ג'ונסטון 14; מלוביק 12; סיר 7; גידנס 4 ואביטוב 3.

רוזנברג מנע מהפך חולוני

מכבי חיפה — הפועל חולון 102:105 (52:59)

מכבי חיפה כפתה אמש מאבק שלישי ביום שני על הפועל חולון, בשניצחה אותה במשחק השני, על המקומות 5־6, והכרטיס לקוראיך — 102:105 (52:59).

מכבי חיפה, ללא דורון שפע, שלא נכח כלל במשחק ועבר באותה שעה בריקת־ברך לפני ניתוח,

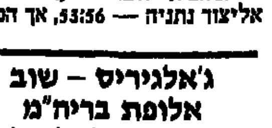

הבליטה בעיקר את הקטן ארי רוזנברג — 32 נקודות, בהם 8 סלי 3 נקודות. גם שחומי־העור פלאורס וג'ונסון היו טובים מהרגיל. בחולון היה מצויין ג'יימס טרי מול קבוצתו לשעבר, וגם קני בניסטר היטיב לשחק עד ליציאתו בחמש עבירות בדקה ה־32. עד ליציאתו קלע בניסטר 28 נקודות, אך קבוצתו פיגרה — 70:80. דווקא לאחר שיצא התאוששה חולון וצימקה בצורה ניכרת.

שתי דקות מהסיום צימקה חולון ל־99:100, אך ארי רוזנברג הגיב בסל של 3 נקודות, וקבע 99:103 — הפרש שסלל את הדרך לנצחון 102:105.

שפטו ראובן וירובניק ואסא קמינר, לעיני 1500 צופים, ברוממה.

השחקן המצטיין: ארי רוזנברג

● למכבי חיפה קלעו: ארי רוזנברג 32; פלאורס 27; ג'ונסון 26; גורדון 14; שלכטר 4 וירדן רוזנברג 2.
● להפועל חולון קלעו: טרי 32; בניסטר 28; אלימלך 13; בוגין 11; מאור 9; בורמוד 6 ויעקבי 3.
● טניס: משחקי הגמר לגברים ונשים בסבב טרקל וסבב פיליפס ייערכו מחר ב־11 לפנה"צ בחיפה.

ג'אלגיריס – שוב אלופת בריה"מ

קבוצת הכדורסל של זאלגיריס קובנה זכתה שוב באליפות ברית־המועצות בכדורסל, בנצחה במשחק השלישי והמכריע את צ.ס.ק.א. מוסקבה — 83:93 בהארכה.

15 אלף צופים צהלו במוסקבה כאשר וולקוב קלע סל של 3 נקודות והשווה בשניות האחרונות אולם ג'אלגירים, עם סבוניס המצויין, ניצחה בהארכה.

סבסטיאן קו לא יבוא למשחקי הפועל

מאמנו של סבסטיאן קו, שהוא אביו של האתלט, הודיע למזכ"ל הפועל יצחק אופק, כי לצערו, לא יוכל סבסטיאן לבוא למשחקי הפועל ה־13 בגלל סיבות מקצועיות.

המאמן הסביר לאופק כי קו נמצא עתה בתהליך אימון אינטנסיבי כדי לעבור למירוץ 5000 מטר, במקום המרחקים הקלאסיים שלו — 800 ו־1500 מטר.

גבריאל טיאקי, מקום ראשון בעולם בשנת 1986 בריצת 400 מטר בזמן של 44.30 שניות, נמנה עם משלחת האתלטים (7 גברים ו־4 נשים) מחוף־השנהב, שתגיע למשחקי הפועל ה־13.

רץ נוסף שיגיע הוא מלארוזה, דו'ז'מל, מקום 17 בעולם בשנת 1986, בריצת 400 מטר משוכות — זמנו 48.94 שניות.

במשלחת נימנים גם שלושה רצים שזמנם ב־100 מטר — 10.4 שניות.

שרף ווינקרנץ: "מלחמה אמיתית"

מאת יצחק ויסהוף

בתום המשחק לא נראו מחזות שמחה במחנה מכבי ת"א, כפי שנראו בתחילת השבוע לאחר נצחון הפועל ת"א. שתי הקבוצות מודעות כי ביום ראשון תהיה "מלחמה אמיתית".

מאמן המנצחים, צבי שרף, היה מאופק: "ההפסד להפועל ת"א נפל עלינו כמקלחת־צוננין. לא היה מתאים למכבי ת"א לספוג תבוסה כזו. השחקנים לקחו את ההפסד ללב ואמש שיחקו עם הנשמה והלב. ההקרבה ב־10 דקות הפתיחה עשתה את המשחק בזכות ההגנה הנפלאה שלנו. ביום ראשון יש רק למכבי ת"א מה להפסיד. צפוי משחק על כל הקופה. ביומיים עד למשחק אחדיר לראש שחקני כי הפועל ת"א נשארה קבוצה טובה גם למרות ההפסד".

משה וינקרנץ, מאמן הפועל ת"א: "ביום ראשון לא יהיו הסברים; מי שתשחק יותר טוב – תנצח. לקחנו זריקות ממצבים קשים. מכבי ת"א יצרה פער בזכות השליטה בריבאונד. ליום ראשון אין לי שפנים. יש לנו הרכב מוגבל ומצומצם, נלמד את הליקויים. ברור לי כי משחק כה חלש מצידנו לא יכול לחזור על עצמו.

שלושה משחקי ראדיוס לנתניה

מאת יצחק ויסהוף

שלושה משחקי ראדיוס בפועל, במרחק של 30 ק"מ מנתניה, ללא קהל — זהו העונש שספגה אתמול אליצור נתניה, בעקבות דו"ח השופט אסא קמינר, ששפט במשחק הראשון נגד הפועל חיפה. קמינר ציין את ההתנהגות החריגה של אוהדי נתניה שירקו וזרקו חפצים למגרש.

. אליצור נתניה ספגה גם עונש כספי בסך של 2500 ש"ח, שהתווספו לקנס מהשבוע שעבר באותו סכום.

אליצור קרית־אונו הוענשה בהפחתת 4 נקודות ליגה בעונה הבאה אם תוך עשרה ימים לא תשתף פעולה עם מוריעין אורחי.

תובע שופטים מחו"ל למשחק השלישי

מאת יצחק ויסהוף

יהודה שקמה, חבר נשיאות איגוד הכדורסל, עמד לשגר הבוקר מברקים ליו"ר איגוד הכדורסל, יורם אובדקוביץ, ליו"ר איגוד השופטים, עמירם שמיראן, לרכז הפועל באיגוד הכדורסל, איתן תפר, ולמזכ"ל הפועל, יצחק אופק, ובו תביעה להביא שופטים מחו"ל למשחק הגמר המכריע ביום ראשון בין מכבי ת"א והפועל ת"א.

שקמה הודיע כי הוא עומד בתוקף על תביעתו מאחר ששופטים ישראלים לא מסוגלים, לדעתו, לשפוט משחק מעין זה.

● טניס־שולחן: אליפות הפועל לנוערים תיערך מחר ב־10 בבוקר באולם הפועל פ"ת.

שתי הראשונות ישמרו מחר על מעמדן

מאבק צמרת בנתניה וקרב תחתית ביבנה

שתי הראשונות בטבלת הליגה הלאומית בכדורגל, בית"ר ירושלים ובני־יהודה ת"א, ישמרו, קרוב לודאי, על מעמדן בפיסגה גם במחזור ה־22. בית"ר ירושלים תארח מחר בבלומפילד את הפועל לוד, ובני־יהודה ת"א תשחק בשכונת־התקוה עם הפועל באר־שבע. משחק־צמרת מסקרן יהיה בנתניה, בין שתי קבוצות מנצחות במחזורים האחרונים, מכבי נתניה ומכבי תל־אביב.

קרב־מפתח לגבי התחתית יהיה ביבנה בין מכבי יבנה ובית"ר ת"א. מכבי פ"ת תארח כבר היום את הפועל כפר־סבא והפועל פ"ת תשחק מחר באיצטדיונה עם הפועל ת"א. מכבי חיפה תנסה להשתפר "על השכון" מכבי יפו, ושמשון ת"א תקצור את 3 הנקודות מול בית"ר נתניה.

● קבוצת הפועל לוד תנסה להקשות מחר ב־3 בבלומפילד על המוליכה, בית"ר ירושלים. אולם תהיה זו הפתעה גדולה אם כאן תצליח לוד לחלץ משהו מהנקודות. בסיבוב הראשון — 1:2 לבית"ר ירושלים. שופט: טילינגר.

● במשחק הראשון בבלומפילד (1) תחגוג שמשון ת"א נצחון קל על בית"ר נתניה, אם־כי בסיבוב הראשון מתחו הנתנייתים את השמשונים לפני שניצחו — 0:1. שופט: סוהיל.

● מיפגש צמרת יהיה מחר ב־3 בנתניה, כשקבוצת מכבי נתניה, עם סידרת הצלחות מרשימות, תארח את מכבי ת"א, השלישית בדירוג. נצחון נתנייתי יאפשר לקבוצה לחלוף על פני יריבתה ממכבי ת"א, שניצחה בסיבוב הראשון — 0:2. מאבק שקול, עם עדיפות ביתית למכבי נתניה. שופט: ליפקוביץ.

● קבוצת בני־יהודה ת"א תחזור מחר ב־3 למגרשה בשכונת התקוה כדי לפגוש את הפועל באר־שבע, הזקוקה ברחיפות לנקודות. המארחים, שלא נוצחו בכל 21 מחזורי הליגה, ישתדלו לא למעוד מול קבוצת תחתית. שופט: עובדיה בן־ייצחק.

● מאבק על "שש נקודות" יהיה ביבנה, כשקבוצת מכבי יבנה תתמודד מחר ב־3 עם בית"ר ת"א. יבנה שוכנת מתחת לקו־האדום. בית"ר ת"א — מעליו, 3 נקודות מפרידות בין השתיים. לפני שתי עונות הורידה יבנה את בית"ר ת"א לליגה הארצית. המשחק הפעם חשוב לשתי הקבוצות. יבנה תבקש לנצל את ביתיותה. בסיבוב הראשון — 0:0. שופט: עובדיה צבי.

● משחק מעניין יהיה היום ב־3 בפתח־תקוה. קבוצות מכבי פ"ת והפועל כפר־סבא יתמודדו ביניהן, ללא אימת התחתית וללא סיכוי לפרוץ לפיסגה. מצבה של כפר־סבא עדיף אם־כי הקבוצה אינה מתפקדת לאחרונה כהלכה. סיכויים שקולים. כפר־סבא ניצחה בסיבוב הראשון — 0:2. שופט. יצחקי־בן־יצחק.

● קבוצת הפועל ת"א תשחק מחר ב־3 לאחר "משבר שרייצר" בפתח־תקוה, נגד הפועל פ"ת. שתי הקבוצות שוכנות במרכז הטבלה. הפועל ת"א, אחרי שישה משחקים ללא נצחון, תתקשה להשיג את מלוא הנקודות דווקא בחוץ ומול קבוצה שאפתנית כהפועל פ"ת, שתשדל לגמול ליריבתה על נצחונה בסיבוב הראשון — 0:1. שופט: לויה.

● כדורגלני מכבי חיפה, שחזרו בשבת מלוד עם תבוסה של 4:1, יבקשו להתאושש מחר ב־3 באיצטדיון בקרית־אליעזר נגד מכבי יפו. שסיכוייה להישאר בלאומית מתמעטים מדי שבת. סיכויי החיפנים עדיפים. בסיבוב הראשון — 0:1 למכבי חיפה. שופט: פרוסט.

הטבלה הלאומית
(אחרי 21 מחזורים)

1.	בית"ר ירושלים	22:44	46
2.	בני־יהודה ת"א	16:29	39
3.	מכבי ת"א	16:32	34
4.	הפ. כפר־סבא	21:28	34
5.	מכבי נתניה	22:23	33
6.	הפועל לוד	13:23	31
7.	שמשון ת"א	12:20	31
8.	מכבי חיפה	18:24	29
9.	מכבי פ"ת	15:20	29
10.	הפועל פ"ת	19:24	28
11.	הפועל ת"א	16:17	26
12.	הפ. באר־שבע	13:10	23
13.	בית"ר ת"א	29:20	20
14.	מכבי יבנה	28:14	17
15.	מכבי יפו	32:13	13
16.	בית"ר נתניה	62:11	7

משחקי המחזור
● מכבי יבנה — בית"ר ת"א
● שמשון ת"א — בית"ר נתניה
● בית"ר י־ם — הפועל לוד
● מכבי חיפה — מכבי יפו
● בני־יהודה — הפ. באר־שבע
● מכבי פ"ת — הפ. כפר־סבא (היום)
● הפועל פ"ת — הפועל ת"א
● מכבי נתניה — מכבי ת"א

קבוצות תחתית יארחו המובילות מחיפה וירושלים

● ארצית

שתי הראשונות בטבלת הליגה הארצית בכדורגל יקיימו היום ומחר, במחזור ה־22, משחקי חוץ נגד קבוצות תחתית. המובילה, הפועל חיפה, תשחק מחר ברחובות נגד הפועל מרמורק ו"תאומתה", הפועל ירושלים, תתמודד היום ברמלה, נגד בית"ר רמלה.

משחקי היום ומחר:
● הפועל מרמורק — הפועל חיפה (מחר, 3; בסיבוב הראשון — 1:3 להפועל חיפה).
● בית"ר רמלה — הפועל ירושלים (היום 3; 0:0).
● הפועל רמת־גן — הפועל חולון (מחר, 3; 0:0).
● בית"ר נהריה — הפועל חדרה (מחר, 3; 1:0).
● הפועל יהוד — הפועל טבריה (מחר, 3; 1:2).
● הפועל בית־שאן — מכבי שעריים (מחר, 3; 3:0).
● הכח רמת־גן — מכבי רמת־עמידר (מחר, 3; 2:0).
● הפועל דימונה — הפועל עכו (מחר, 3; 1:0).

הטבלה הארצית
(אחרי 21 מחזורים)

1.	הפועל חיפה	14:28	37
2.	הפועל ירושלים	20:27	37
3.	הפועל חולון	10:23	35
4.	הפועל חדרה	22:29	34
5.	הפועל יהוד	20:24	33
6.	מכבי עמידר	19:19	32
7.	מכבי שעריים	13:21	31
8.	הפועל עכו	20:24	30
9.	הפועל טבריה	26:28	28
10.	הפועל בית־שאן	22:20	27
11.	הפועל רמת־גן	17:14	24
12.	הפועל מרמורק	29:24	24
13.	הכח רמת־גן	21:12	21
14.	בית"ר רמלה	30:16	20
15.	בית"ר נהריה	24:15	19
16.	הפועל דימונה	30:13	13

אליפות הכדורעף תוכרע מחר במשחק המעפיל ומטה־אשר

● כדורעף

משחקי הפלייאוף בכדורעף יסתיימו מחר, כאשר תיקבע האלופה ומן היורדת לליגה הארצית. קבוצת הפועל מטה־אשר, שהפתיעה בניצחון במשחק הראשון (2:3) תארח ב־7.30 בנעמן את הפועל המעפיל/ עין־זהורש.

דו־קרב מסקרן. המעפיל תנסה לתקן את מעידתה במשחק הראשון, במיפגש קשה בחוץ. ישפטו: נתי תרום ואלכס בוקור.

● מקומות 3־4: הפועל קרית־אתא — הפועל כפר־סבא (7.30; גבי קראוס וזאב שוהם; במשחק הראשון — 3:2 לקרית־אתא).
● מקומות 5־6: מכבי חיפה — הפועל בת־ים (7.30; אלכס רוזנברג ואבי זלצברג; 2:3).
● מקומות 7־8: הפועל שריד/ עמקים — הפועל העוגן (7.30; מיכאל סלע ואריה פרקש; 3:0).
● בית תחתון: קבוצות הפועל רמת־אביב ואליצור ת"א יתמודדו מחר ב־8 באולם הפועל ת"א, בקרב נגד הירידה. לרמת־אביב, שניצחה במשחק הראשון 1:3, תספיק מערכה־זכות אחת כדי להישאר. ישפטו: מיקי ממרן ופיני שמפלינר.

טורניר וותיקים בהתיישבות העובדת

המשחקים המוקדמים בטורניר הוותיקים בהתיישבות העובדת בכדורסל (מגיל 40 ומעלה) ייערכו מחר.

● גן־השלושה (בית א'): 10 — בית־אלפא — בית־השיטה; 11.30 — בית־השיטה — מעוז־חיים; 1 — בית־אלפא — מעוז־חיים.
● גבעת־ברנר (בית ב'): 10 — גבעת־ברנר — רמת־הכובש.
● משמר־העמק (בית ג'): 10 — משמר־העמק — הזורע; 11.30 — הזורע — מעגן־מיכאל; 1 — מעגן־מיכאל — משמר־העמק.
● ג'ודו: אליפות ישראל בכל המשקלים, לנשים ולילדות, תיערך ב־11 לפנה"צ בקרית־הצעירים ברמת־השרון.
● אתלטיקה: אליפות ישראל לאגודות, מחזור ראשון, תתקיים מחר ב־4 בהדר־יוסף.
● התעמלות: אליפות ההתיישבות העובדת תהיה מחר ב־10 בבוקר במכון־וינגייט.

אחד ממייסדי "חיזבאללה" נעצר בפאריס — תוניסיה ניתקה היחסים עם איראן

שלטונות צרפת מנסים להצניע את חלקה של איראן בהפעלת 3 המחבלים שנעצרו בפאריס

מאת ארנון יפה, כתבנו בפאריס

פאריס. — תוניס ניתקה אתמול את קשריה הדיפלו־מטיים עם איראן (ראה ידיעה נפרדת) בשל גילוי קבוצת הטרור שהתבגנה, ואולי ביצעה, כבר בסתיו שעבר פיגועים רצחניים בפריס. אוהדי שהוייסה על ידי דיפלומטים איראניים.

אך פריס מצניעה את ההשלכות הפוליטיות. הממשלה הימנית לא מעיזה אפילו להשמיע גינוי למזימות היכולות לזרוע פה מוות.

המשטרה רמזה אותמול, כי שמה יד על רשת חבלה מטוכנת שהגישה סיוע־לוגיסטי — ואולי גם ביצעה לכמה פיצוצים בכל הטרור בסתיו שעבר. הם נלכדו על סף ביצוע פיגועים רצחניים בחומר־נפץ נוזלי מסוג ניטרות — והתנקשויות בחיי מיטראן, שיראק ושר הפנים פסקואה, בפקודת השרותים האיראניים.

במהלך החקירה הם הובילו את החוקרים אל מחבואי חומר נפץ מסביב לפריס; חומרי נפץ שאולי השתמשו בהם בהתנקשויות בסתיו. הפיגועים נחשבים להמשך הסחט־נות של ארגון הטרור השיעי "הצדק המהפכני". המאיים על חיי בן ערובה נורמנדין.

ממייסדי חיזבאללה

מוחמד מוג'אהר, האזרח הלבנוני שנגדו הוגש כתב אישום בפאריס, יחד עם 7 חשודים אחרים בטרור, הוא אחד ממייסדי תנועת "חיזבא־ללה" הפרו־איראנית הקיצונית בלבנון — נודע אמש ממקור מוסמך בפאריס.

מוחמד מוג'אהר הנשוי לצרפתיה, נולד ב־1953 בבעל בק, מאחז של "חיזבאללה", שם מרוכזים "שומרי המהפכה" האיראניים.

אביו, שייך חאביב עלי איברהאים אל מוג'אהר, היה מראשי העדה השיעית ונפטר בשלהי שנות ה־60.

המחבלים עסקו במקצועות מכובדים. אחד הוא בעל חברת בשמים. שני נהג מונית. שלישי בעל מסעדה.

מוג'אהר בא לפני שלש שנים לצרפת "ללימודים זאולוגים" ונשא צרפתיה ממוצא אלג'ירי.

נהג המונית הודה, כי הוביל חומר נפץ להתנקשות שבוצעה בשורות האליזה.

לפי "לה מונד", החוקרים סבורים שהם הגישו סיוע לוגיסטי ומגורים לאחים עבדאללה, שהטמינו את הפצצות.

הממשלה הצרפתית שומרת על שתיקה מחשש לפגוע במגעים עם טהרן. חרף ההוכחות המרשיעות, לא מגנים או מאשימים את האייטולות בטהראן.

עובדי "מ.ב.ט.": עמיר פרץ בא לפי בקשתנו לעזור ולא להסית

מאת רפאל גאון, כתבנו בדרום

"אני דוחה את ההשמצה של השר לוי נגד עמיר פרץ, ראש המועצה בשדרות, שבא להפגי־נה לפי בקשתנו, בשם שהצטרף אלינו בהמנהגות האחרות שלנו. **לא נכון שהוא הסית אותנו; אדרבה, הוא הרגיע את הרוחות.**

הרוחות סערו מפני שהשר לוי כלל לא התיחס למברקים ששלחנו לו, אמר לנו אמש דוד אוולאי, יו"ר ועד עובדי מ.ב.ט., שהדגיש כי מנוי וגמור עם העובדים לא להורק לרחוב, כי אין בשדרות שום תעסוקה אלטרנטיבית, ומ.ב.ט. הוקמה בשעתו כדי לתת תעסוקה לתושבים.

בבית־דין לעבודה בבאר־שבע ביקש השופט אוולאי מהצדדים לנסות להגיע להידברות. הוא הורה לעובדים לתת לסניף "רדימיקס" — הממוקם בתוך המפעל — לעבוד, ולחברה לשלם משכורות לכל העובדים, לרבות למפוטרים עבור חודשים מארס ואפריל ובפרק זמן זה לנהל מו"מ.

הדרדרות חמורה בענף הבניין "מאז שהשר לוי שר השיכון — זה למעלה מעשר שנים — אין עוד פועלי בניין יהודים, ומצבו של הענף בכי רע. הוא תקף אותי כדי להסיט את הויכוח לשביל צדדי תוך התעלמות מהידרדרות חמורה בענף הבניין", אמר לי אמש עמיר פרץ, ראש המועצה המקומית שדרות, שהשר לוי תקף אותו בשצף קצף בהפגנת עובדי מ.ב.ט. בטקס הנחת אבן פינה לעיר בית"ר.

פרץ עוד סיפר ל"על המשמר", כי היתה לו אתמול שיחה עם מ"מ רה"מ שמעון פרס, אשר ביקש ממנו לפעול להרגעת הרוחות בשדרות והבטיח כי יביא את העניין לדיון בממשלה בהקדם. להערכתו של עמיר פרץ — בעקבות התעקשותם של העובדים — המאבק יגמר בטוב והמפעל ייפתח מחדש, ו"רסקו", שביקשה 10 מליון דולר למימון 350 דירות במחיר פתיחת המפעל מחדש, תסתפק בקבלת ערבות ממשלתית.

אנג'ליקה אסנברגר בת 30, האישה היחידה במערב גרמניה העובדת בשירות ביטחוני. מזה חמש שנים היא מלווה משלוחי כסף. שומרת על פוליטיקאים על אישים אחרים ומאבטחת מתקנים גרעיניים ובנקים (צילום: איי.פי.)

המצרים אוסרים הכנסת מזון לדרום־סיני

מאת בצלאל רובין, כתבנו מאילת

על מארגני הטיולים מאילת לדרום סיני "נחתה" צרה חדשה. השוטרים ואנשי המכס המצרים בתחנות הגבול, החלו מחפשים מאתמול מזון בחפצי הנוסעים. "לא שמעתם על צ'רנוביל והקרינה הרדיואקטיבית"? שאלו המצרים כחיוך את התיירים הנדהמים.

המצרים במסוף הגבול בטאבה לא יאפשרו החל מהיום הכנסת מזון ישראלי כלשהו למצרים ודרום־סיני. הסיבה היא שקיימת לטענת המצרים סכנה שהמזון שיובא מישראל נגוע ברדיואקטיביות. הודעה על כך קיבלו לפני חמישה ימים כל סוכני הנסיעות באילת, המארגנים נסיעות וטיולים לדרום סיני למצרים.

המצרים הודיעו באריכות, ש־מאחר שלפני כמה שבועות התגלה משלוח חלב מגרמניה למצרים שהיה נגוע בקרינה רדיואקטיבית, החליט הפרלמנט המצרי לאסור כליל הכנסת מזון למצרים.

ג'וני לן, בעל חברת הנסיעות "ג'וני טורס" מאילת, המארגן סיורים יומיים בדרום־סיני, נפגש שלשום עם איברהים מוחסין, קונסול מצרים באילת, ואמר לו שהוא לא יוכל לקיים סיורים מדבריים, שלעיתים נמשכים כמה ימים, ללא מזון. בחנויות המעטות הקיימות בדרום סיני לא ניתן להשיג דבר פרט לשימורים כמו פול או סרדינים.

סגן הקונסול הסביר, כי לאחרונה נבנה בנואייבה סופרמרקט מודרני, שבו ניתן להשיג דברי חלב, בשר, וירקות טריים.

שערי מטבע־חוץ בנק הפועלים — 26.3.87

	היחידה	בנקנוטים — קניה	בנקנוטים — מכירה	העברות והמחאות — קניה	העברות והמחאות — מכירה	שערים יציגים
סל מטבעות	1	—	—	1.6674	1.6882	1.6786
דולר אמריקני	1	1.57	1.64	1.6000	1.6200	1.6100
מרק גרמני	1	0.86	0.90	0.8729	0.8838	0.8794
לירה שטרלינג	1	2.51	2.63	2.5536	2.5855	2.5754
פרנק צרפתי	1	0.25	0.27	0.2630	0.2663	0.2642
ין יפאני	100	1.05	1.10	1.0706	1.0840	1.0781
גילדן הולנדי	1	0.76	0.80	0.7743	0.7839	0.7790
פרנק שווייצרי	1	1.03	1.08	1.0468	1.0599	1.0547
כתר שבדי	1	0.25	0.26	0.2507	0.2539	0.2522
כתר נורווגי	1	0.23	0.24	0.2325	0.2354	0.2338
כתר דני	1	0.23	0.24	0.2322	0.2351	0.2336
מרק פיני	1	0.35	0.37	0.3568	0.3613	0.3591
דולר קנדי	1	1.20	1.25	1.2186	1.2338	1.2267
דולר אוסטרלי	1	1.07	1.15	1.1100	1.1239	1.1169
ראנד דר' אפריקני	1	0.53	0.79	0.7806	0.7904	0.7838
פרנק בלגי	10	0.41	0.44	0.4221	0.4273	0.4247
שילינג אוסטרי	10	1.22	1.28	1.2423	1.2578	1.2512
לירה איטלקית	1,000	1.20	1.28	1.2251	1.2403	1.2340

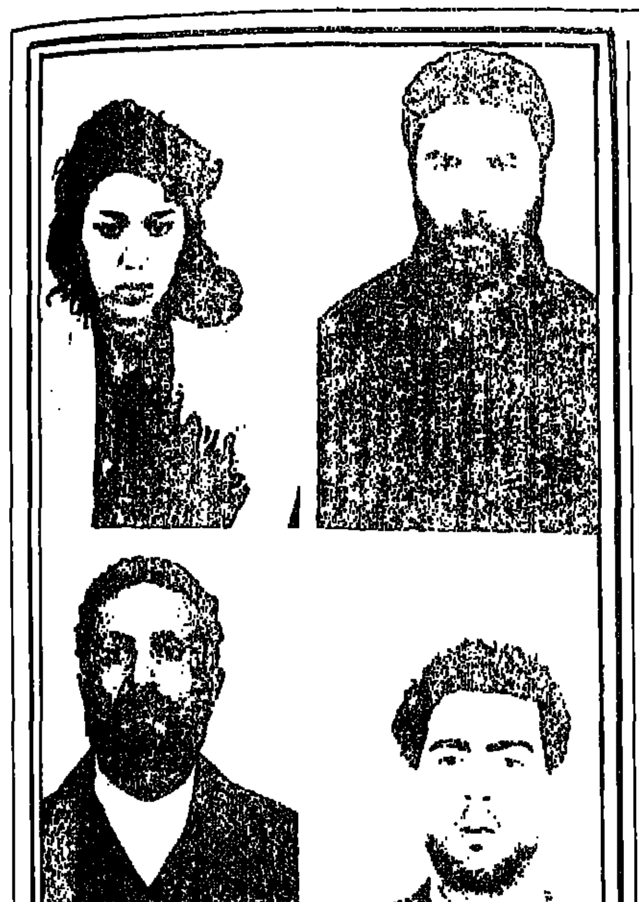

ארבעה מהטרוריסטים שנתפסו על־ידי שרותי הבטחון הצרפתיים. מלמעלה, משמאל: פרחי כרימה בת 26, חסן ארוע בן 32, איסה מוחמד בן 38, חלד שחד בן 28, כולם ילידי טוניסיה (צילום: איי.פי.)

אנדריאוטי לא הצליח להרכיב ממשלה — יתכן שיהיו בחירות

רומא. — המנהיג הנוצרי־דמוקרטי הוותיק ג'וליו אנדריאוטי הסתלק ממאמציו ליישב את המשבר הממשלתי בן שלושת השבועות באיטליה, ובכך נפתחה הדרך לעריכת בחירות כלליות מוקדמות במדינה.

אנדריאוטי, בן 68, הודיע לנשיא פראנצ'סקו קוסיגה, כי הוא מוותר על המנדט שניתן לו כראש ממשלה מיועד, משום שאין בכוחו ליישב את הסכסוך בין מפלגתו לבין המפלגה הסוציאליסטית בראשותו של ראש הממשלה היוצא בטינו קראקסי. (עדי)

חיילים סורים בלבנון "הוציאו להורג" 3 שתקפו עמדותיהם

ביירות. — חיילים סורים "הוציאו להורג" שלושה אנשים אשר נלכדו בידיהם לאחר שירו פצצת אר.פי.ג'י לעבר אחת מעמדותיהם באזור המוסלמי, המערבי, של ביירות.

רדיו ביירות הממלכתי ציטט מקור בטחוני סורי אשר אמר: "מה שנעשה היה מימוש אזהרתו של בריגדיר גאזי כנאען (ראש הביון הצבאי הסורי בלבנון), להעניש כל אדם אשר יפריע למבצע השלטת הבטחון".

הרדיו מצטט את את דבריהם של מקורות סוריים אשר מסרו, כי התוקפים פתחו באש בקירבת חוף הים במערב־ביירות ו"הוצאו להורג" במקום. לא נמסר על כל אבידות של הסורים. (עיד ועי־צ)

תאצ'ר יוצאת למוסקווה

מוסקווה. — ראש ממשלת בריטניה מארגרט תאצ'ר עומדת להגיע בשבת למוסקווה לביקור רשמי, והקרמלין מקווה כי ביקורה יקרב את נאט"ו לעמדה הסובייטית בעניין סילוק הטילים לטווח בינוני מאירופה.

זכו בפיס

בהגרלת רב־פרס מצטבר של מפעל הפיס מס. 13/87 שהתקיימה ביום 26.03.87 זכו הכרטיסים הבאים:

בהגרלה הרגילה ובהגרלת כדור המזל זכה כרטיס מס. 830472 בסך כולל של 380.000.00 ש"חים.

מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 280,000.00 ש"חים.

בסך 12,000.00 ש"ח זכה המספר: 568229.

בסך 6,000.00 ש"ח זכו המספרים: 230205, 578070.

בסך 300.00 ש"ח זכו המספרים: 025629, 042630, 047941, 068395, 085908, 114123, 171507, 212988, 240655, 325654, 466601, 497856, 498550, 499629, 500097, 506098, 549448, 577964, 580261, 583881, 614372, 616907, 665196, 690120, 763621, 802934, 827000, 873293, 887210, 891054, 894071.

בסך 150.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 3722, 5914.

בסך 25.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 194, 494.

בסך 16.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 256, 261, 819.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 0 זכו בסך של 2.50 ש"ח.

בסך 5.00 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 003, 037, 046, 288, 304, 463, 483, 522, 540, 580, 590, 600, 688, 709, 737, 767, 812, 849, 891, 894, 917, 922, 923, 928, 930, 975.

בסך 2.50 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 02, 03, 08, 16, 19, 22, 23, 33, 34, 41, 43, 55, 56, 58, 59, 63, 65, 69, 71, 76, 80, 89, 91, 92, 94.

27.3.87

צוותא להתרבות מתקדמת

אבן גבירול 30 ת"א, טל' 250156/7

הקופה פתוחה: 11.00–13.00, 19.00–20.30

פנטזיית רוק

עם: מזי כהן, אריה מוסקונה ואהוד בנאי

"לא להחמיץ, ראיתי פעמיים אבוא גם בשלישית" (עמוס אורן "ידי. אחרונות")

"זו אופרת רוק מעולה" (יואב קוטנר "קול ת"א")

הערב יום ו' 27.3 ב־22.00

תיאטרון

"החילוני האחרון" – יום א' 29.3 ב־20.30

"בעלי שיקספיר" – יום א' 29.3 ב־22.00

"רקוויאם למהפכה קטנה" – הצגת בכורה • יום ב' 30.3 ב־21.00

"המסע של אמא סאבורי" ד' 1.4, ה' 2.4 ב־20.30

אירועים מיוחדים

"מאוגב עד בראשית" סידרת פגישות עם פרופ' ישעיהו ליבוביץ – יום ב' 30.3 ב־16.30

על "בן־גוריון, כצנלסון וטבנקין" ישורון ויהודה הראל – יום ג' 31.3 ב־16.30

מוסיקה

שחרית 11.11 "אנסמבל מוסיקאמרה" חמישיות לפסנתר עם עדית צבי (פסנתר), אברהם מלמוד (כינור), שלומית לוריין (צ'לו) רוברט מוזס (כינור) ומרום הרטמן־(ויולה) מיצירות שומן ודבוז'אק שבת 28.3 ב־11.00

"התזמורת הקאמרית של ירושלים" מנצח זרר וילנביץ. סולנים: פיליפ בריד (כינור), זרר קוסא (ויולה), ניחול ועריכה: אריה אברהם מיצירות: פאכלבל, מוצרט, היידן וייעקובי יום ג' 31.3 ב־20.30

בידור

רוני ידידיה – "תשורה עוברת" – מוצ"ש 28.3 ב־21.00

"ג'אז בצוותא" – עם רביעיית הג'אז של עמיקם קימלמן, יחד עם רוני הולק, ירון גוטפריד ואריה ולנטין בחומר מתקליט חדש שבת 28.3 ב־17

★ בצוותא מוצגת תערוכתו של אלון ברדה

הפטריארך היווני שימש ללא ידיעתו כבלדר להעברת הרואין וזהב

המטען נמצא במכוניתו בפברואר בגשר אלנבי והפרשה הותרה לפירסום לאחר שהוברר שאיש הכמורה אינו מעורב בה

מאת בצלאל עמיקם, כתב "על המשמר"

שר־המשטרה, חיים ברלב, קיבל אתמול בלשכתו בירושלים את הפטריארך היווני־אורתודוכסי דיאודורוס הראשון והודיע לו, כי למשטרה אין כל האשמות נגדו בעניין מטען הרואין וזהב שנמצאו במכוניתו בגשר אלנבי לפני כחודש ימים.

המקרה אירע ב־13 בפברואר אך הותר לפירסום רק אתמול. בחיפוש שנערך במכוניתו של הפטריארך, כשחצה את גשר אלנבי מירדן לישראל, נתגלו 4.8 ק"ג הרואין ו־3.4 ק"ג זהב.

נהגו של הפטריארך היה עצור תקופה ארוכה כחשוד עיקרי בפרשה ושוחרר בערבות. הפטריארך עצמו אינו מעורב בהברחת הסם והזהב.

הפרשה הועברה לחקירת היחידה לפשעים חמורים במטה הארצי של המשטרה והוטל עליה איפול מוחלט.

בחקירה התברר כי הפטריארך היווני אינו קשור כלל לפרשה. נהגו שנחשד ונעצר שוחרר לאחר זמן קצר.

אתמול יכול היה שר־המשטרה, חיים ברלב, לדווח לדאודורוס הראשון כי הוא "נקי".

הפטריארך הביע שביעות רצונו ממסקנות החקירה ואף גילה הבנה לצורך לערוך חיפושים גם ברכב הכנסיה.

חוקרי המשטרה סבורים כי הפטריארך שימש ללא ידיעתו כבלדר להעברת הסם והזהב מירדן לישראל.

ילדה שבלעה צפצפה ניצלה מחנק תודות למכשיר חדיש

מאת זהבה מוזס, כתבת "על המשמר"

חייה של ילדה בת 7, שצפצפת גומי נתקעה בקנה נשימתה, ניצלו אתמול תודות למכשיר חדש ומתוחכם שנכנס לפעולה בבית־החולים אסף הרופא.

אתמול הובאה מריבק בת ה־7, בת אחד משבטי הבדואים השוכנים באיזור רמלה, לבית־החולים אסף הרופא במצב קשה ביותר, כשהיא מחוסרת הכרה. עם כל נשיפה שהוציאה מגרונה נשמע קול צפצוף.

לדברי ההורים בלעה הילדה צפצפה שהוטבעה בגוף בובתה. הילדה רצתה להפעיל את הצפצפת חזק יותר על־ידי נשיפה לצורך כך נטלה שאיפת אוויר גדולה שבמהלכה שאבה את הצפצפה לקנה נשימה ונחנקה.

צוות המחלקה הכירורגית לילדים הפעיל מכשיר ברונסקופ חדיש ומתוחכם שהגיע באחרונה לבית־החולים. בעזרת המכשיר הצליח הצוות הרפואי לשאוב את הצפצפה מגרון הילדה ללא צורך בניתוח.

יגאל אפרתי — למנוחות

יגאל אפרתי, מעמודי התווך של תעשיית הסרטים בישראל, הובא אתמול למנוחות בגבעת שאול בירושלים. מאות מידידיו ומכריו, ובהם ראשי הקולנוע בארץ, השתתפו בהלוויה.

אפרתי היה בן 57 במותו.

המנוח הקים לפני כ־30 שנה את מדור הסרטים הישראלי במשרד החינוך והתרבות וניהל אותו עד יום מותו. ביוזמתו ובהשראתו הפיק המדור אלפי סרטים בכל שטחי החיים בארץ.

(שע"ה)

רופא ברמב"ם ניסה לשים קץ לחייו

מאת יואב אביב, כתב "על המשמר"

רופא בכיר מבית־החולים רמב"ם בחיפה ניסה לשים קץ לחייו בליל אתמול. הוא הועבר לבית החולים רמב"ם במצב קשה. במשך הלילה התייצב מצבו וכעת הוא בהשגחה.

שער "כור" עלה לשיא חדש

מאת אלחנן הורוביץ

השער של "כור" עלה אתמול לשיא ללא תקדים — ל־15.020.000 (חמישה עשר מיליון ו־20 אלף) — אחרי עלייה באחוז אחד נוסף, ב־150.000 נקודות. ערך השוק של כל המניות החופשיות עלה אתמול ב־2.5%, בעוד שערך השוק של מניות ההסדר ירד ב־0.1%. הירידה הגדולה ביותר — 5.6% — נרשמה אתמול במדד השערים של מניות חיפושי נפט.

בסיכום השבועי עלו המניות החופשיות ב־3.6% בממוצע ולעומתן ירדו מניות ההסדר ב־0.6%. מתחילת השנה עלו המניות החופשיות ב־55% ומניות ההסדר עלו נומינאלית ב־7.9%.

לאיגרות החוב הצמודות למדד היה אתמול ביקוש של 24 מיליון ש"ח ובנק ישראל מכר כ־7 מיליוני ש"ח. בצמודות לדולר היה היצע של 1.5 מיליון ש"ח. מתחילת השנה עלו הצמודות למדד ב־10% והצמודות למט"ח עלו ב־7.5% בממוצע.

בקרנות הנאמנות — בעיקר

גלגלי הבורסה

במתמחות במניות — השקיע אתמול הציבור 10 מיליוני ש"ח.

בחתימות יתר זכו גם שתי ההנפקות הנוספות של איגרות החוב הצמודות למדד המחירים לצרכן, שבנק ישראל הציע אתמול לציבור בערך נקוב כולל של 60 מיליון ש"ח. ההזמנות שנתקבלו להן הסתכמו ב־218 מיליון ש"ח. מזה 150 מיליון ש"ח לסדרה מסוג "שגיא", שהוצעה לציבור בערך של 40 מיליון ש"ח במחיר מינימום של 92% ונמכרה ב־98.5% מערכה הנקוב. לסדרה השנייה, מסוג "גליל" בערך נקוב של 20 מיליון ש"ח במחיר מינימום של 88% מערכה הנקוב, נתקבלו הזמנות בסך 68 מיליון ש"ח ונמכרה ב־93% מערכה הנקוב. למזמינים במחירי המכירה ניתנו 66% מ"שגיא" ורק 43% מ"גליל".

סל המטבעות ירד אתמול ב־0.17% ל־1.6786 ש"ח. בעוד ששער הדולר היציג עלה ב־0.01% ל־1.6100 ש"ח.

הדולר לנוסעים לחו"ל היה 1.9044 ש"ח. הדולר השחור הוסיף לנוע בין 1.58 ל־1.59 ש"ח.

בשוק המניות עלו אתמול 221 שערים, לעומת 60 שירדו ו־110 שנשארו בלי שינוי. מהם עלו 57 ב־5% ויותר ו־11 ירדו ב־5% ויותר. נרשמו 2 "מוכרים בלבד" ו־1 קונים בלבד". ב־30 ני"ע היתה הפסקת מסחר.

לחברנו שמואל דלמצקי ובני ביתו

אתכם באבלכם על מות הרעיה והאם

שושנה

סניף על המשמר ירושלים

לבני משפחתה של

ברונקה גוטמן ז"ל

ידידתי המסורה

איתכם באבלכם על מותה

רינה פלוצקר

תנחומי לבני משפחתה של

ברונקה גוטמן

מורתי הראשונה לעברית

סבר פלוצקר

ליואלה, לאבישי ולמשפחה

תנחומים במות

האם

קיבוץ סאסא

משה בוצ'ן (ביוב – עבודות אחזקה) בע"מ

חפ/58299

פרוטוקול אסיפה כללית

שנועדה ונתקיימה בנתניה ביום 25.3.87

הודע מראש על כוונה להציע החלטה מיוחדת

נוכחים:

כל בעלי המניות בחברה.

המנהל, מר משה בוצ'ן, נבחר ליו"ר האסיפה.

הוחלט פה אחד:

1. לשנות את סעיף המטרות בתזכיר ההתאגדות של החברה.
2. סעיף המטרות בתזכיר ההתאגדות ימחק, ובמקומו יכתב: "מטרות החברה:
   א. לעסוק בעבודות הנדסה מכל מין וסוג שהוא, ולרבות: עבודות קידוח, בנין, ביוב, אינסטלציה ותיעול.
   ב. לעסוק בעבודות נקיון ואחזקה, ולרבות: אחזקת חופים, אתרי אשפה, פינוי פסולת וגרוטאות.
   ג. לבצע כל פעולה שיש לה קשר למטרות הנ"ל".
3. החברה תפרסם הודעה על קבלת ההחלטה בשני עיתונים יומיים, בתוך 3 ימים מתאריך החלטה זו.

כאן נסתיימה האסיפה.

משה בוצ'ן, מנהל

יו"ר האסיפה

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל

המועצה הארצית של קופת־חולים

ישיבת המועצה הארצית תתקיים ביום שני כ"ט באדר תשמ"ז – 30.3.87 בשעה 16.30 באולם הישיבות בבית ההנהלה המרכזית שלקופת־חולים, רחוב ארלוזורוב 101, תל־אביב.

סדר היום:

1. אישור תקציב קופת־חולים לשנת 1987/88.
2. אישור תקציב מבקר קופת־חולים לשנת 1987/88.
3. שונות.

א. מויאל, יו"ר המועצה הארצית

27.3.87

בפלילים

עצור לקח "בן ערובה" והוכנע ע"י המשטרה

מאת זהבה מוזס, כתב "על המשמר"

נער בן 17, החשוד בהנהגת כנופיית עבריינים, השתלט אתמול על נער עצור אחר בתא המעצר בבית־המשפט לנוער בתל־אביב ואיים לדקור אותו באולר. אולם השוטרים הצליחו להכניע את הנער המשתולל ושיחררו את "בן הערובה".

החשוד הובא אתמול לפני שופט נוער ומעצרו הוארך בחמישה ימים. לאחר מכן הועבר לתא המעצר ושם החל להשתולל ובעט בקיר המקשר בין התא לבין אולם הכניסה. מעוצמת הבעיטות נפער חור בקיר.

משהגיעו שוטרים למקום השתלט הנער על נער עציר אחר. שלף אולר שהצליח להבריח על גופו ואיים לשחוט את הנער אם לא יעזבו השוטרים את המקום. אחותו של העצור שהיתה במקום ניסתה להרגיעו. אולם נפגעה בעצמה מדקירת האולר.

בסופו של דבר השתלטו השוטרים על המתפרע, שיחררו את "בן הערובה" והחרימו את האולר.

ביהמ"ש העליון זיכה עובד מע"ץ משוחד

מאת זהבה מוזס, כתבת "על המשמר"

שופטי בית־המשפט העליון, בך־פורת, נתניהו וחלימה, זיכה השבוע את יצחק קנן בן 69 מרמת־גן מאשמת לקיחת שוחד.

בהחלטתם כתבו השופטים, כי "תוך כדי כתיבת פסק־דין הודיע נציג התביעה, אריה רומנוב, שגם המדינה סבורה כי אין די ראיות מבוססות להרשעה בתיק זה".

שופט בית־המשפט המחוזי בתל־אביב, אריה סגלסון, הרשיע ב־29.9.86 את יצחק קנן בלקיחת שוחד כהיותו מנהל מדור התשלומים באגף הכספים של מע"ץ. התביעה הסתמכה על עדותו של מנחם אילון, שהסתבך בפרשיות שוחד במע"ץ במחוז הצפון והפך בעקבות הסכם לעד מדינה. קנן, שטען כי דבריו של מנחם אילון הם עלילה, הורשע, כאמור, ונגזר עליו עונש של שנה מאסר בפועל.

סניגורו, עו"ד יאיר גרין, הגיש ערעור לבית המשפט העליון שזיכה, כאמור, את קנן מכל חשד.

במלאת שלושים לפטירתה של אשתי, אמנו וסבתנו היקרה

יפה לרנר ז"ל

נערוך אזכרה לגילוי מצבה ביום שלישי א' בניסן תשמ"ז 31.3.87, בשעה 15.30, בבית העלמין כפר סמיר השער הראשי.

אוטובוס ייצא בשעה 14.45 ליד בית המנוחה רח' ציולינג 28, קרית חיים.

מוקירי זכרה מוזמנים.

המשפחה האבלה

למשפחת סופר, למועצה האזורית מרום הגליל

משתתפים באבל על מותו של

בן־ציון סופר

ראש המועצה

קיבוץ ברעם

לדוד וייג ומשפחתו

אתכם באבל במות האב

ברוך וייג

בית ניר יצחק

על מותו של

פרופ' **שמואל נגלר**

האדם היקר, מחנך ומדריך דגול של דורות מתנכים

אבלים עם לוסי ומשפחתה

ידידיה בעין השופט ובית עין השופט

למשפחת חכם ולקיבוץ שער העמקים

משתתף באבלכם במות

זיגוטו

פרידלר צבי, כפר ורבורג